

Inspektionsrapport
från Skolverket
2005:84

Utbildningsinspektion i Nordanstigs kommun

Beslut
Kommunrapport
Skolrapporter

Skolverket

Innehåll

Beslut

Kommunrapport

Skolrapporter

Arthur Engbergskolan

Backens skola och Strömsbruks skola

Bergsjö skola

Bringstaskolan och Fröstuna skola

Bållebergsskolan, Lönnbergsskolan och Ilsbo skola

Gnarps skola

Gymnasieskolan och vuxenutbildningen

Nordanstigs kommun
Box 56
820 70 BERGSJÖ

2006-01-12
1 (5)
Dnr 53-2005:786

Genomförd utbildningsinspektion i Nordanstigs kommun

Skolverket har genomfört inspektion i Nordanstigs kommun av förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen, barn- och ungdomsutbildningen samt vuxnas lärande. Besök gjordes i kommunens skolor och andra verksamheter under perioden den 6 september till den 6 oktober 2005.

Vid utbildningsinspektion tar Skolverket ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande i kommunen att nå de nationella målen. Inspektionen skall granska utbildningens kvalitet samt klargöra om kommunen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten.

Utbildningsinspektionen behandlar tre områden, verksamhetens resultat, genomförande och förutsättningar. Inspektionen syftar dock inte till att skapa en heltäckande bild av all förskole- och skolverksamhet vid den aktuella tidpunkten utan prioriterar särskilt starka sidor eller påtagliga svagheter i verksamheterna. Övergripande information och kriterier för bedömningen av respektive granskningsområde finns publicerade på Skolverkets hemsida (www.skolverket.se).

Av bilagda rapporter framgår vilka skolor och enheter som inspekterats och hur inspektionen genomförts samt de bedömningar som gjorts av inspektörerna. Förutom en övergripande rapport om kommunens hela ansvarsområde för förskola, skola, skolbarnsomsorg och vuxnas lärande finns även rapporter om varje kommunal skola eller rektorsområde.

Detta beslut redovisar dels områden som behöver förbättras, dels områden där det finns sådana allvarliga brister i verksamheten att dessa snarast måste åtgärdas. I skolrapporterna framförs ytterligare brister samt påpekanden och rekommendationer avseende kvaliteten där huvudmannen i det fortsatta kvalitetsarbetet ansvarar för att förbättringar i och utveckling av verksamheten kommer till stånd.

Senast inom tre månader från beslutsdagen, dvs. den 12 april 2006 skall Nordanstigs kommun redovisa till Skolverket, enheten i Stockholm vilka åtgärder som vidtagits mot allvarliga brister i verksamheten.

Även sådana brister som framgår i respektive skolrapport skall redovisas till Skolverket inom tre månader från beslutsdagen. I bilaga till beslutet anges vilka brister som avses och vilka skolor som berörs.

Skolverket avser även att följa upp effekterna av inspektionen inom cirka två år. Skolverket kommer då att begära en redovisning av de åtgärder som vidtagits för att förbättra kvaliteten.

Skolverkets beslut med anledning av inspektionen

Skolverket bedömer att förskoleverksamheten, barn- och ungdomsutbildningen och vuxenutbildningen i Nordanstigs kommun övergripande är av god kvalitet. Den pedagogiska verksamheten ligger i huvudsakliga delar i linje med de nationella bestämmelserna och målen för verksamheten/utbildningen. Måluppfyllelsen är generellt sett god i skolor och andra verksamheter, i den mån den har mätts. Pojkarnas kunskapsresultat är dock mycket låga och bör förbättras. Inom barn- och ungdomsutbildningen samt inom vuxenutbildningen måste åtgärder sättas in för att förbättra förutsättningarna för att eleverna och de vuxenstuderande skall kunna nå en högre måluppfyllelse. Kommunen bör därför skapa former för att kunna följa upp elevers kunskapsresultat i samtliga ämnen samt resultat av arbetet med att uppnå läroplanens strävansmål. Även inom förskola och skolbarnomsorg bör former tillskapas för att kunna följa upp verksamheternas resultat. Ledningen fungerar relativt väl på skolenhetsnivå. På kommunal nivå är styrningen av verksamheterna mycket svag och åtgärder bör därför vidtas för att förbättra den.

Kommunens kvalitetsarbete är bristfälligt därför att det saknas en systematik både vad gäller att formulera mål och följa upp dessa. Arbetet med att upptäcka och åtgärda behov av särskilt stöd är av väl fungerande. På skolorna sker ett kontinuerligt värdegrunds- och trygghetsarbete som är av mycket god kvalitet.

Inspektionen visar emellertid att vissa förskolor och skolbarnsomsorgen har svårigheter att genomföra uppdraget att bedriva en pedagogisk verksamhet i enlighet med det nationella uppdraget. Det är därför viktigt att kommunen gör en noggrann analys av hur dessa problem kan rättas till.

Skolverket bedömer att följande områden, som är övergripande och som återfinns i de flesta av de inspekterade skolorna, är i behov av förbättringsinsatser.

- Analys, uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i andra ämnen än svenska, matematik och engelska bör förbättras. Vidare bör former skapas för att systematiskt kunna följa upp resultaten av arbetet med läroplanens mål.
- Arbetet bör fortsätta med att öka rättvisa och likvärdighet vid betygssättningen i grundskolan och i gymnasieskolan.
- Skillnaderna mellan resultaten på nationella prov och satta betyg är så stor i grundskolan att dessa bör analyseras, liksom varför andelen IG är hög i ett flertal ämnen inom vuxenutbildningen, samt hur de delvis låga resultaten inom vuxenutbildningen kan förbättras.
- Arbetet med att öka elevernas kännedom om målen för utbildningen bör förbättras. Vidare bör arbetssätten och arbetsformerna utvecklas för att öka elevernas inflytande över planering och genomförande av undervisningen liksom över verksamheten i stort.
- Besluten om anpassad studiegång och om placering av elev i särskild undervisningsgrupp bör förbättras så att de blir tydligare och i förekommande fall förses med en

hänvisning till hur man överklagar beslutet. Vidare bör rutinerna förbättras vad gäller utredning inför mottagande och beslut att ta emot elever i den obligatoriska särskolan.

- Beslut om placering av elev i särskild undervisningsgrupp och beslut om särskilt stöd för barn i förskolor och fritidshem fattas av rektor trots att delegation för detta saknas.
- Rutinerna bör skärpas så att alla beslut som fattas med stöd av delegationsordningen också anmäls till styrelsen för utbildningen.
- Rutiner bör skapas så att eleverna garanteras den undervisningstid de har rätt till.
- Programmen mot kränkande behandling bör i förekommande fall ses över.
- De kvalitetsskillnader som finns mellan olika förskolor bör analyseras liksom varför vissa förskolor har svårigheter med att arbeta i enlighet med det nationella uppdraget för förskolan.
- Fritidshemmens förutsättningar, att bedriva en pedagogisk verksamhet bör utredas och förbättras.
- Hur väl övergångar mellan skola, förskoleklass och förskola fungerar varierar inom kommunen, liksom samarbetet mellan fritidshemmen och skolorna. Förutsättningarna för övergångar och samarbete mellan olika verksamhetsformer bör förbättras.
- Ansträngningarna bör fortsätta för att öka andelen lärare med en pedagogisk utbildning både i grund- och gymnasieskolan.

Följande områden inom huvudmannens verksamhet visar sådana allvarliga brister att de snarast måste åtgärdas.

- Kvalitetsarbetets organisation och innehåll för samtliga verksamheter som inspekterats måste åtgärdas liksom kommunens och verksamheternas kvalitetsredovisningar. Vidare bedöms pojkarnas resultat i grundskolan som mycket låga och åtgärder måste därför vidtas för att förbättra resultaten. (3 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet samt läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet avsnitt 2.2).

På Skolverkets vägnar

Leif Davidsson
Överdirektör

Tomas Johansson
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har också deltagit enhetschefen Marie-Hélène Ahnborg samt juristerna Mariette Denholt och Alf Johansson.

Bilaga

Förteckning över skolor där Skolverket kräver åtgärder.

Kopia till

Enligt fastställd sändlista.

Följande brister vid respektive skola/verksamhet måste åtgärdas**Arthur Engbergskolan**

- Åtgärdsprogram upprättas inte för alla elever i behov av särskilt stöd och i de ämnen där det behövs (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).

Bergsjö skola

- Åtgärdsprogram upprättas inte för alla elever i behov av särskilt stöd och i de ämnen där det behövs (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Eleverna erbjuds inte alla de valalternativ de har rätt att välja på inom ramen för språkvalet (2 kap. 17-18 § § grundskoleförordningen).
- Skolan saknar en kvalitetsredovisning för verksamhetsåret 2004/05 (1 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet).

Bringtaskolan och Fröstuna skola

- Alla elever i behov av särskilt stöd, oavsett ämne, får inte detta behov tillgodosett (4 kap. 1 § skollagen och 5 kap. 1 § grundskoleförordningen).

Bållebergsskolan, Ilsbo skola och Lönnbergsskolan

- Åtgärdsprogram upprättas inte för alla elever i behov av särskilt stöd (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Det är oklart vilken rektor som ansvar för eleverna i årskurs 6 på Ilsbo skola och vilket innehåll undervisningen skall ha för dessa elever (2 kap. 2 § skollagen).
- Skolorna erbjuder inte elevens val (2 kap. 19-20 § § grundskoleförordningen).

Förskolan

- Modersmålsstöd i förskolan ges inte i enlighet med författningarna (Avsnitt 1 i läroplan för förskolan).

Gnarps skola

- Undervisning i hem- och konsumentkunskap anordnas inte i enlighet med författningarna och eleven ges inte möjlighet att nå målen i årskurs 5 (2 kap. 3 § skollagen, bilaga 3 skollagen och 1 kap. 2 och 4 §§ samt 2 kap. 6 § grundskoleförordningen).

Gymnasieskolan och vuxenutbildningen

- Betyget IG ges till elever trots att de inte genomfört kursen (4 kap. 1 § förordning om kommunal vuxenutbildning).
- Skolan har ingen skolkonferens för att behandla frågor som är av stor betydelse för eleverna (4 kap. 5-6 § § gymnasieförordningen).
- Handlingsprogram mot kränkande behandling saknas för gymnasieskolan och vuxenutbildningen (Läroplanen för det frivilliga skolväsendet avsnitt 2.6 Rektors ansvar).

Utbildningsinspektion i Nordanstigs kommun

Inledning	1
Underlag	2
Verksamhetens omfattning och organisation vid inspektionstillfället	2
Sammanfattande bedömning	2
Bedömning av resultaten	4
Bedömning av verksamheten	8
Bedömning av förutsättningarna	15

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten inom förskoleverksamhet, skolbarnomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning i Nordanstigs kommun.

Skolverket informerade kommunen om inspektionen i ett första möte den 19 augusti 2005. Kommunens styrelse och centrala förvaltning för verksamheterna och samtliga skolor har besökts under perioden den 6 september–6 oktober 2005. De ansvariga inspektörerna framgår i slutet av denna rapport och rapporter från skolorna.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån de nationella målen och riktlinjerna i läroplaner och övriga författningar. Närmare information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

De rekommendationer och krav på åtgärder som inspektörerna anger i den sammanfattande bedömningen i denna rapport framgår även av Skolverkets beslut enligt separat skrivelse till huvudmannen för skolan/skolorna.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen och verksamheterna.

Inspektörsteamet med ansvar för den övergripande granskningen av kommunens genomförande av förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen, barn- och ungdomsutbildningen och vuxenutbildningen har bestått av undervisningsråden Tomas Johansson (föredragande), Gunilla Arvidson, Tommy Bucht, Bellita Torén, Susanna Åhgren samt experterna Lotta Hedén, Agneta Kronby-Landin och Christina Sjöberg.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömningar är dels dokument från kommunen och skolorna, dels den information som inspektörerna samlat in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat utgör underlag. I Nordanstigs kommun genomfördes intervjuer med representanter för den politiska ledningen, förvaltningsledningen, rektorer, personal, elever/studerande samt föräldrar med barn inom förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Underlag från inspektioner i de kommunala skolorna redovisas i separata skolrapporter.

Verksamhetens omfattning och organisation vid inspektionstillfället

	Antal elever
Förskoleverksamhet	352
Skolbarnsomsorg	99
Förskoleklass	77
Grundskola	1 090
Särskola	16
Gymnasieskola	45
Kommunal vuxenutbildning, komvux	303
Svenskundervisning för invandrare, sfi	12

Uppgifterna i tabellen är kommunens egna från september 2005.

Det finns tio kommunala grundskolor i kommunen, men också två fristående skolor, Stocka skola och Hosiannaskolan. Inspektionen av den förstnämnda redovisas i ett separat beslut. Den sistnämnda har inte ingått i inspektionen, då den nyligen inspekterats av Skolverket.

I kommunen finns åtta förskolor och sju fritidshem. Förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen har inspekterats på en kommunövergripande nivå.

Sammanfattande bedömning

Bedömningen av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen och övriga skolförfattningar. Inspektionen riktas mot resultaten, kvaliteten i verksamheten och några av förutsättningarna för lärandet.

Inspektörerna bedömer att förskoleverksamheten, barn- och ungdomsutbildningen och vuxenutbildningen i Nordanstigs kommun övergripande är av god

kvalitet. Den pedagogiska verksamheten ligger i linje med de nationella bestämmelserna och målen för verksamheten/utbildningen. Måluppfyllelsen är generellt sett god i skolor och andra verksamheter, i den mån den har mätts. Pojkarnas kunskapsresultat i årskurs 9 är dock mycket låga och måste förbättras. Inom barn- och ungdomsutbildningen samt inom vuxenutbildningen bör åtgärder sättas in för att förbättra förutsättningarna för att eleverna och de vuxenstudenter skall kunna nå en högre måluppfyllelse.

Resultatsammanställningar och analyser finns för respektive skola, men då handlar det oftast om svenska, engelska och matematik. Kommunen bör därför skapa former för att kunna följa upp elevers kunskapsresultat i samtliga ämnen samt resultat av arbetet med att uppnå läroplanens strävansmål. Även inom förskola och skolbarnomsorg bör former tillskapas för att kunna följa upp verksamheternas resultat. Resultaten bör sedan utgöra en av utgångspunkterna för kommunens styrning, ledning och kvalitetsarbete. Ledningen av verksamheterna fungerar väl på skolenhetsnivå, rektorerna är väl förtrogna med verksamheterna och har i de allra flesta fall ett pedagogiskt ledarskap av god kvalitet, men ledningen av kvalitetsarbetet bör i många fall förbättras. På kommunal nivå är styrningen av verksamheterna svag och vissa fall näst intill obefintlig och måste därför förbättras. Kommunens kvalitetsarbete är bristfälligt därför att det saknas en systematik både vad gäller att formulera mål och följa upp dessa.

Arbetet med att upptäcka och åtgärda behov av särskilt stöd är med något enstaka undantag väl fungerande. De förhållandevis små elevgrupperna gör att särskilt stöd ofta kan tillgodoses inom ramen för klassundervisningen. Skolorna måste dock bli mer noggranna med att alltid upprätta åtgärdsprogram för barn i behov av särskilt stöd.

Relationen mellan personal och elever är god och bygger på ömsesidig respekt. Kännetecknande är att eleverna trivs och är trygga såväl i skolans yttre som inre miljö. På skolorna sker ett kontinuerligt värdegrunds- och trygghetsarbete som är av mycket god kvalitet. Handlingsprogrammen mot kränkande behandling bör dock förbättras i ett flertal skolor.

Inspektionen visar emellertid att vissa förskolor och skolbarnsomsorgen har svårigheter att genomföra det nationella uppdraget att bedriva en pedagogisk verksamhet istället läggs tyngdpunkten på ge omsorg. Det är därför viktigt att kommunen undersöker hur dessa problem kan rättas till. Det råder också kvalitetskillnader mellan olika fritidshem och förskolor, kommunen bör därför även se över likvärdigheten inom dessa verksamheter.

Elevernas inflytande varierar mellan olika skolor, men generellt sett är det dock begränsat när det handlar om möjligheter att påverka undervisningens innehåll och uppläggning, i vissa fall även när det gäller verksamheten i stort.

Kommunen bör även se över rutinerna vid myndighetsutövning gentemot enskilda elever, exempelvis när det gäller beslut om placering av elever i särskild undervisningsgrupp, mottagande av elever i särskolan, beslut om särskilt stöd till barn på förskolor och fritidshem.

När det gäller den garanterade undervisningstiden kan kommunen inte säkerställa att eleverna får den undervisningstid de skall ha, varken totalt sett eller i varje enskilt ämne.

I Skolverkets beslut finns närmare redovisat inom vilka områden i verksamheterna som kommunen bör initiera utvecklingsarbeten och vidta nödvändiga åtgärder för att förbättra kvaliteten. Vidare redovisas i beslutet sådana allvarliga brister i verksamheten som kommunen snarast måste åtgärda.

I skolrapporterna framförs ytterligare brister i verksamheterna samt påpekan- den och rekommendationer avseende kvaliteten.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat om barnen och eleverna i de olika verksamheterna utvecklas och når kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet, angivna i läroplanerna för förskolan (Lpfö 98), det obligatoriska skol- väsendet (Lpo 94) och det frivilliga skolväsendet (Lpf 94).

Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg

Läroplanen i förskolan innehåller mål att sträva mot som anger inriktningen på den pedagogiska verksamheten och därmed den önskade kvalitetsutvecklingen.

I Nordanstigs kommun uppger intervjuade rektorer att införandet av förskolans läroplan har medfört en ökad pedagogisk medvetenhet. Flertalet föräldrar upp- ger att barnen utvecklas och lär sig under sin vistelse i förskolan. Enligt perso- nalen har stort arbete lagts ned på att motverka traditionella könsmonster och att stimulera barns språkutveckling. Som ett resultat av detta arbete konstaterar man att medvetenheten kring dessa frågor har ökat och personalens förhåll- ningssätt, t.ex. vid gruppindelningar, aktiviteter och vid inköp av material till förskolan har förändrats. Personalen har också utvecklat kunskaper och meto- der för att stimulera barns språkutveckling.

Inspektionen visar att förskolorna arbetar med värdegrundsfrågor med ut- gångspunkt i förskolans läroplan. Enligt personalen bidrar verksamheten till att barnen utvecklar sin förmåga att respektera och ta hänsyn till varandra. Inter- vjuade föräldrar anser att deras barn är trygga och att de trivs.

Vid inspektionen har framkommit att barngruppernas storlek i förskolan ökat. Anledningen anges dels bero på kommunens skyldighet att erbjuda plats utan oskäligt dröjsmål, dels på att införandet av allmän förskola har bidragit till stora barngrupper under en längre tid på dagen.

Vad gäller fritidshemmen visar inspektionen att föräldrar och barn till största delen är nöjda med innehållet i verksamheten och att personalen strävar efter att erbjuda barnen en meningsfull fritid och stöd i utvecklingen.

Barn- och ungdomsutbildning

I grundskolorna följs resultaten kontinuerligt upp i svenska, engelska och ma- tematik, i synnerhet i samband med ämnesproven i årskurs 5 och 9. Dessa re- sultat finns alltid sammanställda på skolnivå. Nordanstigs kommun följer årlig- en upp resultaten med hjälp av diagnostiska prov i läsning och skrivning i årskurs 1, 2, 4 och 7. Resultaten redovisas för utbildnings- och kulturnämnden och ute i verksamheterna. Några sammanställda resultat i övriga ämnen före årskurs 8 finns i stort sett inte på skolnivå. Kunskaperna om dessa resultat upp- rätt hålls av de enskilda lärarna och presenteras för elever och föräldrar vid ut-

vecklingssamtal. Att det inte sker någon uppföljning av resultaten i övriga ämnen är en brist som observerats på samtliga skolor i kommunen. Detta kan medföra att varken skolledare eller politiker får kännedom om svaga resultat och har därmed inte heller möjlighet att vidta nödvändiga åtgärder för att förbättra resultaten. Inspektörerna bedömer därför att skolorna bör förbättra den systematiska uppföljningen av elevernas kunskapsresultat i samtliga ämnen.

När det gäller resultaten i ämnesproven i matematik i årskurs 9 år 2004 uppnådde 79 procent av eleverna i kommunen målen, motsvarande andel i riket uppgick till 87 procent.

Andel och antal elever som uppnådde målen på de nationella proven år 2004 för årskurs 9

	Andel (%) och antal elever totalt		Andel (%) och antal flickor		Andel (%) och antal pojkar	
	Nordanstig	Riket	Nordanstig	Riket	Nordanstig	Riket
Läsförståelse (sv)	68 (98)	87	81 (57)	92	55 (41)	83
Skriftlig produktion (sv)	78 (112)	92	90 (62)	95	66 (50)	89
Matematik	79 (103)	87	86 (55)	87	72 (48)	88

Av pojkarna i Nordanstigs kommun var det 72 procent som uppnådde målen i matematik, medan rikssnittet för pojkar uppgick till 88 procent. Anmärkningsvärt är de svaga resultaten för pojkar när det gäller proven läsförståelse respektive skriftlig produktion i ämnet svenska där 45 procent respektive 33 procent av pojkarna inte nådde målen. Motsvarande andel i riket är 17 respektive elva procent. Lägsta resultaten i kommunen finns på Backens skola där hela 55 procent av pojkarna inte uppnådde målen på delprovet som handlar om läsförståelse.

Trots de låga resultaten på de nationella proven i årskurs 9 fick 91,8 procent av eleverna i årskurs 9 i Nordanstigs kommun betyget godkänt (G) i svenska, engelska och matematik år 2004. Rikssnittet uppgick till 89,7 procent. Av pojkarna i Nordanstig fick 88,0 procent minst betyget godkänt och motsvarande andel för flickorna uppgick till 95,8 procent. Motsvarande andelar i riket uppgick till 88,3 procent för pojkar och 91,1 procent för flickor. Inspektörerna bedömer att kommunen bör analysera orsakerna till att skillnaden mellan resultaten på de nationella proven och de satta betygen är så stor.

När det gäller genomsnittligt meritvärde uppgick värdet i Nordanstig till 207,8 poäng i de kommunala skolorna för år 2004. Rikssnittet för kommunala skolor ligger på 205,7 poäng. Även i detta avseende föreligger en stor skillnad mellan kommunens pojkar och flickor. Pojkarnas genomsnittliga meritvärde uppgick till 189,7 medan flickorna nådde 230 poäng. I riket var motsvarande värde 196,3 respektive 218,1 poäng.

Pojkarna har alltså väsentligt lägre resultat än i riket, medan flickorna ligger betydligt högre. Kommunen är medveten om skillnaderna, och har inlett ett arbete med att analysera dessa. Några insatser för att minska skillnaderna har ännu inte vidtagits på kommunal nivå, utan ansvaret för vidtagande av åtgärder har lagts på skolnivå.

Med utgångspunkt i vad som ovan redovisats bedömer inspektörerna att pojkarnas resultat inte är acceptabla. Kommunen måste därför vidta åtgärder så att pojkarnas resultat förbättras.

Av de elever som läser individuella program i gymnasieskolan fortsätter de flesta inom ett år till ett nationellt program. Några går också vidare till studier på någon folkhögskola. Inspektörerna bedömer att eleverna med individuellt program når goda kunskapsresultat.

Elevernas inflytande över undervisningens utformning och innehåll i grundskolan varierar, men är oftast relativt begränsat. Graden av elevinflytande tenderar att minska i takt med stigande ålder. Vanligtvis får eleverna välja vissa arbetsuppgifter inom ramen för lärarens planering. Lektioner som besökts har ofta varit styrda av läraren och läroboken, medan eleverna har en förhållandevis passiv roll. Det är dock viktigt att framhålla att variationen mellan olika lärare och i viss mån även mellan skolor är stor i detta avseende. Inspektörerna har även besökt lektioner där eleverna är aktiva och delaktiga. På flera skolor visar både intervjuer och lektionsbesök att eleverna sällan får ägna sig åt att diskutera, argumentera och kritiskt granska, vilket ytterligare befäster bilden av en undervisningssituation med förhållandevis passiva elever.

Vid inspektionen har även framkommit att grundskoleelevernas kännedom om de nationella målen för utbildningen är begränsad, vilket naturligtvis minskar deras förutsättningar för delaktighet. Skolorna bör därför arbeta för att elevernas kännedom om målen för utbildningen förbättras.

Inspektörerna bedömer att skolorna bör utveckla arbetssätten och arbetsformerna för att förbättra elevernas inflytande över undervisningens planering och genomförande. Eleverna bör också få veta syftet med lektionerna så att de kan sätta in undervisningen och lärandet i ett sammanhang. Genom att höja elevernas förståelse för målen kan de även få mer inflytande över sitt eget lärande och över undervisningen.

Särskoleeleverna har dock inflytande över den egna utbildningens utformning i fråga om t.ex. val av uppgifter och hur lång tid som respektive elev behöver för en uppgift.

Inspektörernas samlade intryck är att eleverna är trygga och visar varandra respekt i olika situationer. Inspektörerna uppfattar skolmiljön som trygg. Inspektörerna bedömer sammantaget att skolorna visar på goda resultat avseende arbetet med normer och värden.

Vuxenutbildning

Enligt den officiella statistiken är det 85 procent av de vuxenstuderande som slutfört en kurs, vilket är nio procentenheter fler än motsvarande andel i riket. Samtidigt är andelen vuxenstuderande som får betyget IG (icke godkänd) inom engelska, svenska och matematik oroväckande högt. Höstterminen 2004 var

andelen elever med betyget IG i engelska A 23 procent, i matematik A hela 69 procent och i svenska A 26 procent. Ovanstående resultat skall dock tolkas med viss försiktighet beroende på att det vid inspektionen har framkommit att betyget IG ibland sätts på en felaktig grund, denna brist beskrivs mer ingående i avsnittet om bedömning och betygssättning. Inspektörerna bedömer att skolan närmare bör utreda varför andelen IG är hög i ett flertal ämnen.

När det gäller svenskundervisning för invandrare blir 22 procent av eleverna godkända på kursen. Motsvarande andel i riket är 34 procent. Andelen elever som fullföljer sina studier uppgår till 33 procent i Nordanstigs kommun medan motsvarande andel i riket är 51 procent. Inspektörerna bedömer att resultaten i Nordanstig är låga och att kommunen bör analysera och förbättra dessa. Analysen bör inte bara fokusera på elevgruppens karaktär, utan också på de arbetsätt och arbetsformer som används i undervisningen.

På särvox läser eleverna tillsammans i en grupp om tio elever. Lärarna gör individuella studieplaner tillsammans med eleverna på hösten och dessa följs upp på våren. Lärarna arbetar tillsammans med eleverna för att utveckla elevernas kunskapsutveckling mot läroplanen och kursmålen. Inspektörerna bedömer att flertalet studerande inom särvox når kunskapsmålen för kurserna i sin studieplan.

Inom vuxenutbildningen och i gymnasieskolan uppger eleverna och de vuxenstuderande att det alltid går att prata med läraren om de har problem och lärarna upplevs av de studerande och eleverna som hjälpsamma, engagerade och flexibla i sitt arbetsätt. De studerande och eleverna menar att lärarna lyssnar på dem och de anser att de kan påverka undervisningens uppläggning och innehåll. Inspektörerna bedömer att skolans arbete med att ge eleverna och de studerande inflytande över undervisningen är av god kvalitet.

De flesta studerande inom vuxenutbildningen är mycket nöjda med den information de får om kunskapsmålen och sina studieresultat. Lärare och studerande uppger att miljön i skolan är lugn. Både vuxenstuderande och lärare anser att det finns en stor tolerans mot alla individer på skolan. Inspektörerna bedömer att resultatet av arbetet med normer och värden inom vuxenutbildningen är gott.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att barnen, eleverna och de vuxenstuderande i Nordanstigs kommuns överlag når goda resultat i fråga om kunskaper och utveckling av de värden och förmågor som läroplanerna anger. Särskilt gäller detta resultaten av arbetet med normer och värden. Det finns dock några resultat som kommunen och skolorna särskilt bör uppmärksamma och analysera. Kommunen måste därför förbättra pojkarnas resultat i grundskolan och den bör se över den stora diskrepansen mellan resultat på nationella prov och satta betyg. Vidare handlar det om varför andelen studerande med betyget IG är hög och varför så få studerande slutför sina studier inom svenska för invandrare. Slutligen bör både skolorna och kommunen utveckla former för uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i andra ämnen än svenska, engelska och matematik. Elevernas kännedom om målen för utbildningen bör också förbättras.

De vuxenstuderande och gymnasieeleverna har goda möjligheter till inflytande över undervisningens uppläggning och innehåll, medan grundskoleelevernas möjligheter i detta avseende bör förbättras.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat ledningen av verksamheten och den interna kommunikationen, kvalitetsarbetet, rättssäkerheten, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning. Bedömningen av kvaliteten inom dessa områden görs utifrån riktlinjer i skollagen, i läroplanerna och i andra förordningar för det offentliga skolväsendet.

Ledning och intern kommunikation

Nordanstigs kommun har en organisation med en central nämnd, utbildnings- och kulturnämnden. Den ansvarar bl.a. för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, förskoleklass, grundskola, obligatorisk särskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola samt vuxenutbildning inklusive svenskundervisning för invandrare och särvux.

Nämnden understöds av utbildnings- och kulturförvaltningen, som leds av en förvaltningschef. Förskolor, fritidshem, grundskolan respektive gymnasieskolan inklusive vuxenutbildningen leds av rektorer. Förvaltningen har även ett elevvårdsteam som främst arbetar mot grundskolan och förskolan. Till sin hjälp har utbildnings- och kulturchefen en ledningsgrupp för utbildningsverksamheten bestående av kommunens rektorer. Ambitionen är att ledningsgruppen skall träffas en gång i veckan. Inspektörerna bedömer att det finns en väl fungerande dialog och samsyn mellan förvaltningen och skolledarna på respektive skola. Enligt inspektörerna har förvaltningschefen god insyn och kontroll över de olika verksamheterna.

Varje skola leds av en rektor, ibland ansvarar en rektor för flera skolor. Även förskoleklass, fritidshem och förskolor kan ingå i en rektors ansvarsområde. Förskolans läroplan slår fast att förskolans uppdrag ställer höga krav på ledarskapet i förskolan. Enligt skollagen skall rektor vara förtrogen med verksamheten och enligt läroplanen skall rektor vara pedagogisk ledare med ett övergripande ansvar för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Inspektörerna bedömer att kommunens rektorer är väl förtrogna med sina respektive verksamheter, att de också är pedagogiska ledare på skolorna, några av rektorerna bör dock förbättra ledningen av kvalitetsarbetet på skolorna. Inspektörerna bedömer vidare att rektorernas kunskaper om förskolepedagogik, förskolans mål och uppdrag är goda. De intervjuade rektorerna menar dock att förskolefrågor sällan diskuteras på mötena i ledningsgruppen.

Enligt delegationsordningen finns det ett antal beslut som rektorerna har rätt att fatta på delegation från utbildnings- och kulturnämnden. I kommunallagen anges att alla beslut som fattas med stöd av delegationsordningen skall anmälas till den nämnd som gett uppdraget. Inspektörerna har sett exempel på att detta inte alltid sker. Kommunen bör därför skärpa rutinerna så att alla beslut som fattas med stöd av delegationsordningen också anmäls till nämnden.

Systematiskt kvalitetsarbete

Inspektionen i Nordanstigs kommun visar att skolorna arbetar aktivt med att utveckla utbildningen och dess resultat. Det pågår olika typer av större och mindre utvecklingsprojekt på nästan varje skola, där det uttalade syftet är att höja verksamhetens kvalitet och resultat.

Projekten genomförs på enskilda skolors initiativ, varje skola får själv hitta sina lösningar och välja sina projekt. Kommungemensamma projekt är sällsynta, men enstaka insatser förekommer. Exempelvis har kommunen uppmärksammat skolorna på problemet med pojkarnas svaga resultat, men varje skola har själv fått välja om den skall göra något och i så fall vad.

Utbildnings- och kulturförvaltningen har god kännedom om vad som händer ute på skolorna genom de regelbundna kontakter som förvaltningschefen har med skolledarna.

Kommunen har ingen skolplan utan målen för verksamheten återfinns i utbildnings- och kulturnämndens budget för 2005. I kommunens kvalitetsredovisning från 2004 återfinns också prioriterade mål för läsåret 2004/05 samt mål som kommunfullmäktige lagt fast. Målen i de två dokumenten överensstämmer delvis, men det finns också prioriterade målområden som bara förekommer i ett av dokumenten såsom exempelvis, föräldrainflytande, betyg och bedömning, IT, verksamhetsuppföljning m.m. Valet av mål i de två dokumenten grundades inte på några gjorda utvärderingar eller resultat i skolors kvalitetsredovisningar. För särskoleverksamheten finns inga särskilda mål, utan meningen är att den också skall arbeta med de prioriterade områden som är tillämpliga.

I kommunens kvalitetsredovisning redovisas några utbildningsresultat i form av en tidsserie med meritvärden och med meritvärden för pojkar och flickor. Förutom detta innehåller kvalitetsredovisningen nästan inga resultat alls, utan den har snarare karaktären av att vara en verksamhetsberättelse, där kommunen redogör för vad som gjorts på olika områden. Om åtgärderna medfört en högre måluppfyllelse framgår inte. Eftersom det knappt finns några resultat kopplas inte heller åtgärderna till några sådana. Representanter för utbildnings- och kulturnämnden uppger att uppföljning av skolornas resultat förekommer och att det då främst handlar om resultat i form av betyg. Någon central systematisk kontinuerlig uppföljning av måluppfyllelsen eller av resultat på nationella prov görs inte.

De enskilda grundskolorna präglas i mångt och mycket av samma brister i kvalitetsarbetet som återfinns på central nivå i kommunen. Skolorna har allt som oftast en lokal arbetsplan där det beskrivs vilka mål som skall prioriteras under verksamhetsåret. Inspektörerna har kunnat konstatera att målen många gånger inte är formulerade som mål utan som områden, konsekvensen blir då att skolan sedan får svårigheter när graden av måluppfyllelse skall bedömas, exempelvis när det finns mål som benämns "elevinflytande".

På många skolor är kopplingen mellan arbetsplan och kvalitetsredovisning svag, dvs. mål från arbetsplanen överensstämmer inte med målen i kvalitetsredovisningen. Vilket av dokumenten som är styrande för arbetet på skolan varierar mellan olika skolor. Kvalitetsredovisningarna beskriver oftare vad som gjorts än vilka resultat som nåtts och sambandet mellan resultat och åtgärder är ofta svagt. Skolorna arbetar en del med att utvärdera sin verksamhet, men det görs

inte kontinuerligt eller systematiskt, utan mer slumpmässigt. Inspektionen har också visat att kunskapen om hur ett mål- och resultatbaserat styrsystem fungerar är bristfällig på många skolor, liksom kunskaperna om innehållet i styrdokumentet. Inspektörerna vill framhålla att det är huvudmannens ansvar att se till att personalen har nödvändiga kunskaper om systemet och styrdokumentet.

Inspektörerna bedömer mot bakgrund av ovanstående att trots att det pågår enskilda utvecklingsinitiativ måste kommunen se över kvalitetsarbetets organisation och innehåll för samtliga verksamheter som inspekterats. Kommunens och verksamheternas kvalitetsredovisningar måste förbättras så att de innehåller tydliga mål, resultat, analys av resultat, åtgärder och en tydlig koppling mellan dessa delar. Det förtjänar dock att nämnas att kommunen är medveten om bristerna i kvalitetsarbetet och har därför, från och med den 1 januari 2005, anställt en utvecklingsledare, vars främsta arbetsuppgift är att bidra till en förbättring av kvalitetsarbetet på skolor, förskolor och fritidshem i kommunen.

När det gäller förskolan, fritidshemmen, särskolan, vuxenutbildningen och gymnasieskolan liknar bristerna till stor del de som finns i grundskolan. Skillnaden är att det nästan inte finns några centralt fastställda mål för verksamheterna och de som finns är så otydliga att de inte har någon styrande effekt. Konsekvensen av den otydliga styrningen blir att verksamheterna själva väljer vilka områden de vill arbeta med och nämndens inflytande blir därför begränsat. Otydliga mål är svåra att följa upp, vilket får till följd att det inte finns några resultat att redovisa från dessa verksamheter. När det gäller kvalitetsredovisningar på förskolor och fritidshem upprättades sådana i kommunen redan innan det blev ett krav i och med de nya bestämmelserna som trädde i kraft den 15 augusti 2005. Med dessa förtydliganden blir inspektörernas bedömning av det systematiska kvalitetsarbetet för förskolan fritidshemmen, vuxenutbildningen och gymnasieskolan likalydande som för grundskolorna i stycket ovan.

Arbetsmiljö och delaktighet

I detta avsnitt beskrivs och bedöms arbetet med normer och värden samt elevers möjligheter att påverka verksamheten i stort.

Enligt läroplanen skall skolan aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar. I avsnitt 1 konstaterades att skolorna, vuxenutbildningen och gymnasieskolan i Nordanstigs kommun når bra resultat avseende normer och värden.

Arbetet med att motverka kränkande behandling och att främja respekt för varje människas egenvärde är högt prioriterat på skolorna och i vuxenutbildningen. Det förebyggande arbetet är mångfacetterat och innefattar åtgärder såsom kamratstödjare, fadderverksamhet, åldersblandad verksamhet, temadagar, flick- och pojkgrupper m.m. På de flesta skolorna, inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen finns tydliga trivselregler, men elevernas delaktighet i framtagandet och fastställandet av dessa varierar mellan olika skolor. Det finns tydliga rutiner i verksamheten för hur uppkommen kränkande behandling skall hanteras. Inspektörerna bedömer att arbetet med att förebygga, identifiera och åtgärda kränkande behandling är av mycket god kvalitet i Nordanstigs kommun.

De flesta skolorna har aktuella handlingsprogram mot mobbning/kränkande behandling. Programmen innehåller dock sällan en beskrivning av hur skolan hanterar de fall där en vuxen kränker en elev. Vidare handlar programmen of-

tast om mobbning istället för att utgå från det vidare begreppet kränkande behandling. Inspektörerna bedömer att skolorna bör revidera sina program mot kränkande behandling i enlighet med ovanstående. När det gäller gymnasieskolan och vuxenutbildningen saknas ett program mot kränkande behandling och därför måste ett sådant program upprättas.

När det gäller elevernas möjlighet till inflytande över verksamheten som helhet varierar resultaten av arbetet med klassråds- och elevrådsverksamheten mellan olika skolor. I vissa fall har eleverna ett reellt inflytande på verksamheten och konkreta resultat av inflytandet kan redovisas. I andra fall är elevernas inflytande i verksamheten mycket begränsat. Det varierar också i vilken grad skolorna systematiskt tränar eleverna att arbeta under demokratiska former.

Inspektörerna bedömer att elevernas möjligheter till inflytande över verksamheten som helhet är begränsade och bör förbättras. Kommunen bör därför se över formerna för hur skolorna arbetar för att skapa tillfällen där eleverna tillsammans med läraren kan behandla frågor av gemensamt intresse för eleverna och för hur skolorna arbetar med att förbereda eleverna för ett aktivt deltagande i samhällslivet. Eftersom det ser olika ut på olika skolor hänvisas till bedömningarna i respektive skolrapport.

Inom gymnasieutbildningen saknas ett forum där gemensamma frågor av stor betydelse för eleverna kan behandlas. Inspektörerna bedömer därför att skolan i enlighet med skolförfattningarna måste inrätta ett sådant forum för samverkan kring gemensamma angelägenheter.

Individanpassning och stöd

Barn i behov av särskilt stöd i förskolan får i huvudsak stöd i den ordinarie verksamheten. Stöd ges också i form av extra resurser till handledning för personalen, samt genom kommunens resursteam. Rutiner för att upptäcka barn i behov av särskilt stöd finns för de barn som har plats i förskolan. Inspektörerna bedömer att arbetet med särskilt stöd inom förskolor och fritidshem är av god kvalitet.

På de förskolor där det finns barn med annat modersmål än svenska erbjuds berättigade barn inte möjlighet till modersmålsstöd. Barn i förskolan skall erbjudas stöd för att utveckla det svenska språket och sitt modersmål. Inspektörerna bedömer att kommunen måste åtgärda detta.

För arbetet med särskilt stöd i grundskolan och förskolan finns ett väl fungerande centralt resursteam. Arbetet ute i skolorna med att upptäcka, utreda och tillgodose behov av särskilt stöd fungerar mycket bra. Skolorna har tydliga och väl genomarbetade rutiner för detta arbete.

Kommunen har en kommungemensam särskild undervisningsgrupp som kallas för Naturskolan, vilken är knuten till Bergsjö skola. Utöver denna finns det också några särskilda undervisningsgrupper, till vilka elever kommer från den egna skolan. Hantverksskolan är ett exempel där samtliga elever tillhör Backens skola.

För att ytterligare höja kvaliteten i arbetet med särskilt stöd bedömer inspektörerna att kommunen måste förbättra sina rutiner så att det upprättas åtgärdsprogram för samtliga elever som är i behov av särskilt stöd, vilket inte alltid

görs idag. Programmet skall vara ett redskap och hjälpmedel för skolans personal att planera och utveckla hela den pedagogiska verksamheten kring den enskilde eleven. Ett åtgärdsprogram skall också underlätta föräldrarnas insyn och delaktighet i skolans arbete med eleven.

Inom särskolan har samtliga elever i träningskolan en egen individuell utvecklingsplan, där elevens kunskaper och utveckling beskrivs och analyseras. Undervisningen är i många avseenden anpassad till elevernas individuella behov.

I gymnasieskolan har alla elever en individuell studieplan och ett individuellt schema. Eleverna är mycket nöjda med den individualiserade undervisningen som erbjuds. Inom sfi är undervisningen också individualiserad. Även om de studerande ingår i samma undervisningsgrupp har de individuellt utvalda läromedel som är anpassade till den enskildes kunskapsnivå. Inspektörerna bedömer att den individuella anpassningen av undervisningen i gymnasieskolan och på sfi är god.

Inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen uppger de studerande och gymnasieeleverna att de är mycket nöjda med det särskilda stödet som erbjuds. Lärarna uppger att de elever som behöver särskilt stöd också får den hjälpen. Elever med läs- och skrivsvårigheter får stöd i den s.k. skriv- och läsverksamheten. Inspektörerna bedömer att arbetet med att ge särskilt stöd är av god kvalitet inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen.

Arbetsätt och arbetsformer

Inspektionen har konstaterat att grundskolans och vuxenutbildningens arbetsformer i allmänhet är av god kvalitet. Detta beskrivs och bedöms mer ingående i de enskilda skolrapporterna. Nedan behandlas arbetsformerna inom förskolor och fritidshem, beroende på att dessa verksamheter endast redovisas och bedöms i denna rapport.

Enligt förskolans läroplan skall förskolan erbjuda barnen en god pedagogisk verksamhet. I intervjuerna framgår att personalen är medveten om och värnar om pedagogik och omsorg som en nödvändig helhet i den vardagliga praktiken. Det varierar dock mellan förskolor i vilken grad detta får genomslag i verksamheten. På några förskolor ligger tyngdpunkten i arbetet till stor del på att ge barnen trygghet och omsorg på bekostnad av det pedagogiska arbetet. Personalen uppger att det kan kännas långt mellan läroplanen och verkligheten och att det är frustrerande att inte kunna arbeta enligt det nationella uppdraget. Anledningen till detta uppges vara bristande förutsättningar i form av stora barngrupper och minskad personaltäthet. Inspektörerna bedömer att kommunen bör undersöka varför vissa förskolor har svårigheter med att arbeta i enlighet med det nationella uppdraget för förskolan.

Vid inspektionen har framkommit att vissa förskolor har särskilda grupper för femåringar. Under intervjun med föräldrarna uttryckte dessa en oro för att tyngdpunkten i dessa grupper läggs på skolförberedande aktiviteter. Inspektörerna vill med anledning av detta framhålla att läroplanen betonar att leken skall ha en central roll i förskolans verksamhet.

På nämnds- och förvaltningsnivå finns visioner om hur integrationen mellan förskola, förskoleklass, fritidshem och skola skall utvecklas. I intervjuer med rektorer framkommer dock att det saknas förutsättningar i form av tid för personal från de olika verksamheterna att föra gemensamma pedagogiska diskus-

sioner. På vissa fritidshem är personalen inte delaktig i förskoleklassens och skolans verksamhet. Hur väl samarbetet mellan fritidshemmets personal och skolans personal fungerar varierar dock mellan skolorna. Övergångarna från förskolan till skolan fungerar olika bra i olika områden. Enligt läroplanen skall samarbetet mellan förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet och grundskolan utgå från nationella mål och riktlinjer och leda till ett sammanhållet utbildningssystem med en gemensam syn på barn, kunskap, utveckling och lärande. Inspektörerna bedömer att förutsättningarna för övergångar och samarbete mellan olika verksamhetsformer bör förbättras.

Rättssäkerhet

I detta avsnitt behandlas och bedöms frågor som är kopplade till elevers rättssäkerhet, framför allt när det gäller beslut om myndighetsutövning gentemot en enskild elev. Eftersom sådana beslut får betydande konsekvenser för den enskilde eleven är det viktigt att kommunen beaktar de regler som riksdag och regering fastställt för att garantera elevens rättssäkerhet.

När det gäller beslut om vilka barn som skall erhålla stöd och vilken utformning stödet skall ges inom förskolan och på fritidshemmen, fattas besluten i dagsläget av respektive rektor. Detta förfarande är inte acceptabelt, eftersom rätten att fatta sådana beslut innehas av utbildnings- och kultur nämnden. Nämnden har möjlighet att om den så vill, delegera beslutanderätten till rektorerna, men har inte gjort det. Kommunen bör därför skapa former så att beslut om och utformning av särskilt stöd till barn i förskolor och på fritidshem fattas i enlighet med gällande bestämmelser.

Beslut om placering i särskild undervisningsgrupp och beslut om anpassad studiegång för elever på skolorna i Nordanstigs kommun är i flera avseenden ottydligt utformade. När det gäller placering av elev i särskild undervisningsgrupp saknas också en hänvisning till hur man överklagar beslutet. Inspektörerna bedömer därför att kommunen bör se till att besluten blir tydligare och i förekommande fall förses med en hänvisning till hur man överklagar beslutet.

Beslut om placering i särskild undervisningsgrupp fattas av skolans rektor, någon delegation från nämnden till rektorerna finns dock inte i detta avseende, vilket betyder att rektorerna inte har rätt att fatta sådana beslut. Däremot är rätten att fatta beslut om anpassad studiegång delegerad till rektorerna.

Inspektionen visar även att det ofta saknas formella beslut om placering i särskild undervisningsgrupp, trots att eleven är placerad i en sådan grupp och i förekommande fall har anpassad studiegång. Inspektörerna bedömer att kommunen därför bör ändra sina rutiner så att beslut fattas om placering i särskild undervisningsgrupp av den eller de som har rätt att göra det.

I förarbetena till skollagen framgår att beslut om mottagande i särskolan bör baseras på pedagogiska, psykologiska och vid behov medicinska och sociala utredningar. Ett beslut i fråga om mottagande i särskolan får många och långtgående konsekvenser för det enskilda barnet. Det är av stor vikt att ett sådant beslut föregås av ett ordenligt beslutsunderlag. Vid granskningen framkom att några av de äldre besluten baseras på ett mycket begränsat och långt ifrån entydigt utredningsunderlag. De beslut som fattats under de senaste åren baseras på ett betydligt mer allsidigt och fördjupat utredningsunderlag. I detta ingår allt

som oftast en psykologisk, en pedagogisk, en medicinsk och en social utredning. Vid inspektionen framkom dock att det i vissa fall finns brister i utredningarna i form av att väsentliga bedömningar saknas.

Inspektörerna bedömer med utgångspunkt från ovanstående att kommunen bör se över sina rutiner så att utredning inför mottagande och beslut att ta emot elever i den obligatoriska särskolan sker på ett för den enskilde eleven rättssäkert sätt.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Inom kommunen varierar det i vilken utsträckning det finns lokala bearbetningar av de nationella kursplanerna och betygskriterierna i grundskolan. På samtliga grundskolor diskuterar lärarna kursplanemål och betygskriterier. Alla skolor med elever i årskurs 8 och 9 är förhållandevis små, vilket får till följd att det bara finns en lärare på varje skola i vissa av ämnena. Underlaget för betygssamtal blir då begränsat. Ett samarbete mellan skolorna och med betygssättande skolor i andra kommuner kan bredda underlaget och underlätta lärarnas bedömningar samtidigt som elevernas rättssäkerhet stärks. Ett sådant samarbete har påbörjats vad gäller nationella prov, det finns också exempel på skolor som har ett erfarenhetsutbyte med andra skolor i Hudiksvall. Inspektörerna ser positivt på att dessa initiativ tagits och bedömer att kommunen bör fortsätta att utveckla arbetet med att säkerställa rättvisa och likvärdighet vid betygssättningen.

Inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen förekommer sällan organiserade regelbundna diskussioner om betygssättning. Det görs inte heller några uppföljningar och analyser av de samlade betygsresultaten inom verksamheterna. Skolan bör därför utveckla arbetet med att förbättra rättvisa och likvärdighet vid betygssättning genom att se till att kontinuerliga diskussioner om betygssättning kommer till stånd och att de samlade betygsresultaten analyseras systematiskt och kontinuerligt. Detta är särskilt viktigt på det individuella programmet där andelen lärare med en pedagogisk utbildning är låg.

Beträffande målen i läroplanen saknar kommunens skolor en systematisk uppföljning av elevers utveckling i riktning mot målen. Det handlar om läroplanens mål kring kunskaper, exempelvis i fråga om elevernas förmåga att arbeta utforskande, att självständigt formulera synpunkter, att inta ett kritiskt förhållningssätt, att lyssna, diskutera och argumentera m.m. Det gäller också målen som omfattar uppdraget att utveckla elever i enlighet med värdegrunden i läroplanen. Inspektörerna bedömer därför att kommunens skolor bör skapa former för att också systematiskt kunna följa upp resultatet av arbetet med läroplanens mål.

I träningskolan följer lärarna elevernas kunskapsresultat kontinuerligt och individuellt. När det gäller uppföljning av elevernas resultat i förhållande till strävansmålen i läroplanen saknar även träningskolan rutiner för att göra detta.

Andelen vuxenstuderande som får betyget IG är som tidigare redovisats hög. Det har dock framkommit att betyget sätts på elever som aldrig ens påbörjat en kurs, ett förfarande som inte är acceptabelt. Detta skulle kunna vara en förklaring till den höga andelen IG som satts i vissa ämnen och att kommunen har en ovanligt låg andel vuxenstuderande som avbryter sina studier på vuxenutbild-

ningen. Inspektörerna bedömer att skolan måste upprätta rutiner så att betygssättning görs i enlighet med kraven i författningarna.

Sammanfattning

Inspektionen visar att ledningen av kommunens förskoleverksamhet och utbildning, i stort fungerar väl men att det också finns brister. Kommunens övergripande styrning måste stärkas och göras mer systematisk. Detta gäller särskilt skolbarnsomsorgen, förskolorna, gymnasieskolan och vuxenutbildningen. Rutinerna för anmälan av delegationsbeslut bör skärpas.

Det finns stora brister i kommunens och verksamheternas kvalitetsarbete. Kommunen måste därför se över organisationen för kvalitetsarbetet och för mål- och resultatstyrningen som helhet. Samtliga kvalitetsredovisningar måste förbättras.

Skolorna och kommunen bör utveckla arbetet med att förbättra rättvisa och likvärdighet vid betygssättning. Vuxenutbildningen måste ändra sina rutiner så att betyg sätts i enlighet med författningarnas krav.

Arbetet med att erbjuda barn och elever särskilt stöd fungerar väl i alla verksamheter, men skolorna, måste bli mer noggranna med att upprätta åtgärdsprogram för alla elever som är i behov av särskilt stöd.

Rättssäkerhet bör förbättras när det gäller beslut om placering av barn i särskild undervisningsgrupp och beslut om stöd på förskolor och fritidshem. Likaså bör kommunen se över sina rutiner vad gäller mottagande av elev i den obligatoriska särskolan.

Kommunen bör förbättra likvärdigheten mellan olika förskolor och se över deras möjligheter att arbeta i enlighet med det nationella uppdraget.

I samtliga verksamheter bedrivs ett väl fungerande arbete med normer och värden, men på vuxenutbildningen och i gymnasieskolan måste skolan upprätta ett program mot kränkande behandling.

I gymnasieskolan genomförs inga skolkonferenser, vilket inte är acceptabelt. I grundskolan varierar elevernas möjligheter att utöva inflytande över verksamheten i stort och vissa skolor bör se över hur klassråds- och elevrådsverksamheten fungerar. På flera håll bör man också se över hur eleverna förbereds för ett aktivt deltagande i samhällslivet.

Inspektörerna hänvisar i övrigt till skolorapporterna för den närmare redogörelsen.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till likvärdig utbildning, information om utbildning; resursfördelning samt materiella och personella resurser. Bestämmelser i skollagen är utgångspunkt för inspektörernas bedömningar.

Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg

Plats i förskolan kan erbjudas inom tre till fyra månader efter ansökan om plats. Av ansökningsblanketten framgår att kommunen erbjuder plats i förskola eller familjedaghem. Det finns dock inga barn placerade i familjedaghem. Enligt skollagen skall kommunen ta skälig hänsyn till vårdnadshavarens önskemål om placering. Enligt uppgifter från kommunen efterfrågas inte familjedaghem som alternativ. En förskola erbjuder verksamhet på obekvämt arbetstid, exempelvis under helger. Även plats i fritidshem kan erbjudas inom tre till fyra månader. Inspektörerna bedömer att tillgången på förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg i kommunen är god. Skolbarnsomsorg erbjuds i form av fritidshem och familjedaghem.

Barngrupperna skall enligt skollagen ha en lämplig sammansättning och storlek. Inspektionen visar att särskilt småbarnsgruppernas (1–3 år) storlek har ökat. År 2004 uppgick det totala antalet inskrivna barn i förskoleverksamheten till 390. År 2005 uppgår antalet barn till 352. Behovet av barnomsorgsplatser har ökat under de senaste åren och årets minskning beräknas vara tillfällig då antalet barn enligt kommunens prognos kommer att öka igen. Det är särskilt småbarnsgrupperna som har ökat. Barngruppernas storlek varierar alltifrån 15 till 22 barn per grupp, men exempel finns också där antalet barn i gruppen uppgår till 28. Den genomsnittliga personaltäteten i förskolan år 2004 i Nordanstigs kommun var 5,6 barn per årsarbetare, motsvarande andel i riket uppgick till 5,4 barn per årsarbetare.

Den genomsnittliga gruppstorleken i fritidshemmen är 32 barn per grupp i Nordanstigs kommun år 2004. Motsvarande andel i riket är 31 barn per grupp. På fritidshemmen har barngruppernas storlek ökat, utan att personalgruppen har utökats i motsvarande omfattning. Personalen på fritidshemmen anger att de på grund av stora barngrupper och minskad personaltätet mestadels får ägna sin tid åt att lösa konflikter och att vara rastvakter. Konsekvenserna blir enligt personalen att det är svårt att bedriva en pedagogisk verksamhet och att erbjuda barnen en meningsfull fritid och stöd i utvecklingen. Inspektörerna bedömer att kommunen bör analysera fritidshemmets förutsättningar, att bedriva en pedagogisk verksamhet syftande till att erbjuda barnen en meningsfull fritid och stöd i utvecklingen.

Enligt officiell statistik från år 2004 var 68 procent av barnen i åldern 6–9 år inskrivna på något fritidshem. Motsvarande andel för barn i åldern 10–12 år var två procent. Inskrivna barn per årsarbetare år 2004 var 16,9, vilket kan jämföras med 18,2 i riket. Andelen årsarbetare med pedagogisk högskoleutbildning på fritidshemmet år 2004 var 64 procent, vilket kan jämföras med 60 procent i riket.

Personalens kompetens är enligt regeringens proposition 2004/05:11 en av de viktigaste förutsättningarna för att bibehålla eller öka kvaliteten i förskolan. År 2004 var andelen årsarbetare med pedagogisk högskoleutbildning i förskolan i Nordanstigs kommun 59 procent, motsvarande andel i riket uppgick till 51 procent.

Personalen i förskolor och fritidshem har fått kompetensutveckling utifrån de behov som finns hos den enskilde medarbetaren, men också utifrån verksamhetens behov. Kompetensutvecklingen har bland annat handlat om jämställdhet, genus och språkutveckling, grundläggande matematik.

Personalen i fritidshemmen uppger att de inte alltid erbjuds möjlighet att delta i för dem relevant kompetensutveckling. Ett exempel handlar om kompetensutveckling kring individuella utvecklingsplaner, där fritidshemmets personal inte involverades. Inspektörerna vill framhålla betydelsen av att skolans och fritidshemmets personal ges förutsättningar i form av exempelvis gemensam kompetensutveckling för att fritidshemmets personal skall ha möjlighet att komplettera skolan.

Tillgång till utbildning och information om utbildning inom barn-, ungdoms- och vuxenutbildning

Kommunen har tio grundskolor organiserade i sex rektorsområden. De flesta eleverna i den obligatoriska särskolan är integrerade i grundskolan och respektive rektor blir då verksamhetsansvarig för eleverna. Det finns också en tränings-skoleklass som tillhör Bergsjö centralskola. De flesta särskoleeleverna är dock individintegrerade i grundskolan och finns utspridda på olika skolor i kommunen. Gymnasiesärskolan är en mycket liten verksamhet i kommunen, med endast två elever. De flesta av kommunens gymnasieelever får sin utbildning i Hudiksvall eller Sundsvall, men kommunen bedriver även gymnasieutbildning i egen regi i form av det individuella programmet.

Inspektörerna har under inspektionen kunnat konstatera att det finns brister vad gäller skolornas kontroll av att eleverna får de undervisningstimmar de har rätt till enligt timplanen för grundskolan. I några fall handlar det om elever som är inskrivna i särskolan, men som följer grundskolans timplan. Även det omvända förhållandet förekommer, dvs. att elever som inte är inskrivna i särskolan ändå följer särskolans timplan, utan att det finns beslut om anpassad studiegång. Det råder också oklarheter i vissa fall om eleverna i enskilda ämnen får de timmar de har rätt till.

Någon samordning av timplanen mellan 1–6-skolor och 7–9-skolor förekom inte vid tiden för inspektionsbesöken. Kommunen har dock i samband med inspektionens genomförande gett två av rektorerna i uppgift att se över denna fråga så att en samordning kommer till stånd, utredningen har resulterat i att kommunen nyligen har lagt fast en ramtimplan för årskurs 1–9. Kommun bör ändå se över sina rutiner så att skolorna kan garantera att eleverna får den undervisningstid de enligt författningarna har rätt till.

Studie- och yrkesvägledaren informerar kontinuerligt elever och föräldrar om de olika valmöjligheter som står till buds. Det informationsmaterial som delges elever och föräldrar är lättöverskådligt, tydligt och innehållsrikt. Inspektörerna bedömer att kommunens information om utbildningarna är av mycket god kvalitet.

När det gäller gymnasieutbildning organiserar kommunen utbildning inom ramen för det individuella programmet. För övriga program har kommunen samverkansavtal med både Sundsvalls kommun och Hudiksvalls kommun. Antagning till gymnasieskolan sköts av den antagningsnämnd som är gemensam för Nordanstigs kommun och Hudiksvalls kommun.

Andelen lärare i grundskolan med pedagogisk utbildning uppgick enligt officiell statistik till 82 procent år 2004, vilket ligger aningen under rikets 85 procent. Kommunen framhåller dock att av de tillsvidareanställda lärarna har i stort sett samtliga en pedagogisk utbildning och att man är mycket restriktiv med att ge tillsvidareanställning som lärare till personer som saknar pedagogisk utbildning. För att höja andelen lärare med pedagogisk utbildning arbetar kommunen mycket med att ta emot lärarkandidater med förhoppningen att de skall återvända när utbildningen avslutats.

Inom vuxenutbildningen och gymnasieskolan arbetar 30 lärare. De flesta har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Undantaget utgörs av gymnasieskolan där endast 54 procent av lärarna har en sådan utbildning.

Inspektörerna bedömer att kommunen bör fortsätta sina ansträngningar för att andelen lärare med en pedagogisk utbildning skall kunna ökas både i grundskolan och i gymnasieskolan.

Kompetensutveckling genomförs på samtliga skolor, men det är långt ifrån alltid det är verksamhetens behov som är styrande för innehållet. Inspektörerna bedömer därför att kommunen i högre grad än idag bör inrikta kompetensutvecklingsinsatserna mot de behov som verksamheten har utifrån de utvärderingar som görs.

Sammanfattning

Inspektionen visar att barn och ungdomar i Nordanstigs kommun har god tillgång till omsorg och utbildning men att det också finns brister som måste åtgärdas. Inom skolbarnsomsorgen bör kommunen analysera och förbättra fritidshemmens förutsättningar att bedriva en pedagogisk verksamhet.

I grundskolan är tillgången till utbildning god med undantag av brister i den inre studieorganisationen på vissa skolor. Kommunen kan inte redogöra för hur eleverna faktiskt deltar i undervisning som omfattar minst den garanterade undervisningstiden varken i grundskolan eller i den obligatoriska sarskolan. Kommunen bör därför se över sina rutiner så att eleverna får den undervisningstid de har rätt till.

Inspektionen visar att utbildningsverksamheten generellt har tillräckliga resurser för att genomföra utbildning. Vissa behov av förbättringar finns dock. Inom såväl grundskolan som gymnasieskolan är andelen lärare med pedagogisk utbildning något lägre än i andra kommuner, och kommunen bör därför fortsätta sina ansträngningar för att öka denna andel.

Datum	Ort
2005-01-12	Stockholm

Tomas Johansson (föredragande)

Gunilla Arvidson

Tommy Bucht

Lotta Hedén

Agneta Kronby-Landin

Christina Sjöberg

Bellita Torén

Susanna Åhgren

Utbildningsinspektion i Arthur Engbergskolan, förskoleklass och grundskola årskurs 1–9

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av resultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	6
Bedömning av förutsättningarna	10

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Arthur Engbergskolan och besökt skolan den 8–9 september 2005. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och övriga skolförfattningar. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets hemsida www.skolverket.se/Inspektion.

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömningar är dels dokument från kommunen och Arthur Engbergskolan, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Arthur Engbergskolan intervjuades rektorn, personal, elever och föräldrar. Under inspektionen fördes också samtal med övrig personal. Lektioner i samtliga årskurser samt förskoleklassen besöktes. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Arthur Engbergsskolan	Antal barn/elever
Förskoleklass	5
Grundskola	104

Utbildningen vid Arthur Engbergsskolan omfattar förskoleklass samt grundskola årskurs 1–9. All verksamhet finns förlagd i samma byggnad och totalt finns 109 barn på skolan. Skolan har i genomsnitt ca elva barn per årskurs, fördelningen mellan årskurserna är dock inte jämn, vilket gör att det inte finns några barn i årskurs 3 under innevarande läsår. Skolan har ett fåtal elever med utländsk bakgrund.

Skolans elevantal är vikande sedan fler år tillbaka, vilket medför att verksamheten omorganiserats i stort sett varje läsår. Den pedagogiska personalen är för närvarande indelad i två arbetslag F–5 samt 6–9.

Skolans lokaler är ursprungligen uppförda 1939. En större tillbyggnad gjordes 1955 och skolan genomgick en större renovering 1994.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid skolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Som helhet erbjuder skolan utbildning av god kvalitet. Eleverna utvecklas och når goda resultat i arbetet med normer och värden. En anledning till detta är att skolan har ett väl fungerande arbete med att upptäcka och åtgärda elevers behov av särskilt stöd, skolan måste dock bli noggrannare med att upprätta åtgärdsprogram för samtliga elever i behov av särskilt stöd. Klimatet på skolan är bra och eleverna trivs och känner sig trygga. Den trevliga stämningen kan vara ett resultat av ett mycket väl fungerande arbete med normer och värden.

Ledningen av skolan fungerar bra och rektorn är väl förtrogen med verksamheten. Dessa förutsättningar utgör en bra grund för att ta itu med det som blir en av skolans stora utmaningar de närmaste åren, nämligen att förbättra arbetet med mål- och resultatstyrning både på klass- och skolenivå. Framför allt handlar det om att arbetet skall präglas av tydliga mål och om att kontinuerligt och systematiskt utvärdera och följa upp dessa.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Skolan bör skapa rutiner så att eleverna kontinuerligt informeras om målen för utbildningen.
- Skolan bör förbättra programmet mot kränkande behandling.
- Skolan bör upprätta rutiner så att arbetet i skolan kontinuerligt och systematiskt utvärderas.

- Skolan bör skapa rutiner så att eleverna garanteras den undervisningstid de har rätt till i varje enskilt ämne.
- Skolan bör förbättra elevernas kunskapsresultat samt skapa former för att analysera och följa upp elevernas resultat i samtliga kursplaneämnen.
- Skolan bör skapa former för att också kunna följa elevernas utveckling vad gäller resultatet av arbetet med läroplanens mål kring kunskaper samt resultatet av arbetet med normer och värden.
- Skolan bör förbättra resultatet av och arbetet med att ge eleverna ett inflytande över verksamheten i stort.
- Skolan bör fortsätta att utveckla arbetet med att skapa en likvärdig bedömning och betygssättning.
- Skolan bör förbättra kvalitetsarbetet i sin helhet och kvalitetsredovisningen.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brist snarast skall åtgärdas.

- Åtgärdsprogram upprättas inte för alla elever i behov av särskilt stöd och i de ämnen där det behövs (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, avsnitten 2.1 och 2.2

Arthur Engbergsskolan hade tio elever i årskurs 9 år 2004, 14 elever år 2003 samt 12 elever år 2002. För att kunna göra en bedömning av skolans kunskapsresultat har inspektörerna beräknat ett genomsnittligt meritvärde för åren 2002–2004. På samma sätt har samtliga värden i tabellen nedan beräknats, både på kommunal nivå och på nationell nivå.

Av tabellen kan utläsas att elevernas meritvärde överensstämmer väl med resultaten i riket. När det gäller andelen elever som är behöriga till ett nationellt gymnasieprogram samt andelen elever som uppnått minst godkänt i samtliga ämnen ligger skolan något under resultaten i riket respektive i kommungruppen.

Inspektörerna bedömer mot bakgrund av ovanstående att skolan bör analysera och förbättra resultaten.

Tabell. Elevernas resultat 2002–2004.

	Genomsnittligt meritvärde ¹	Andel behöriga till nationellt program (%)	Andel som uppnått målen i alla ämnen (%)
Arthur Engbergskolan	205,6	85,4	72,7
Nordanstigs kommun	204,0	90,8	72,7
Kommungruppen ²	202,9	90,6	77,1
Riket	205,6	89,7	75,1

Samtliga värden i tabellen är genomsnittliga. Att bedöma resultaten för pojkar och flickor är svårt då det totala antalet elever är mycket lågt, inspektörerna avstår därför från att göra någon sådan bedömning.

Såvitt inspektörerna kan bedöma får eleverna i förskoleklassen förutsättningar att utvecklas i den riktning som målen för skolformen anger. Detta gäller även grundskolans årskurser 1–9. Förskoleklassen ingår i arbetslaget för årskurs 1–5 där lärarna arbetat fram bearbetade mål i svenska, engelska och matematik. Inspektörerna har därigenom kunnat få ett visst underlag och bedömer att lärarnas fortsatta arbete med mål i andra ämnen på sikt kan ge bättre möjligheter att stödja och bedöma kunskapsutvecklingen i samtliga ämnen.

Personalen uppger att eleverna är duktiga på att arbeta självständigt, men också tillsammans med andra. Personalen uppger vidare att det finns stora möjligheter för eleverna att arbeta i sin egen takt. Föräldrarna lyfter särskilt fram att eleverna lär sig att redovisa inför andra och att de lär sig att ta ansvar.

I Arthur Engbergskolan har inspektörerna erfarit att det allmänt råder ett gott klimat bland elever och personal. Inspektörerna fick under besöket intrycket att eleverna är öppna och hjälpsamma. Inspektörerna observerade nästan inget klotter eller annan skadegörelse vilket tyder på att eleverna tar ansvar för arbetsmiljön på skolan.

Det finns gemensamma trivselregler och dessa är kända av eleverna. Föräldrarna uppger att eleverna känner sig trygga i skolan, vilket också bekräftas av eleverna. Eleverna uppger att det sällan förekommer kränkande behandling på skolan, men när det sker anser de att personalen är bra på att tag i problemen. Personalen framhåller att det främsta resultatet av arbetet med normer och värden är att eleverna känner sig trygga, att stämningen på skolan är bra och att eleverna respekterar varandra. Att skolan är relativt liten gör också att alla känner alla, vilket bidrar till att öka tryggheten.

¹ En elevs meritvärde räknas fram genom att man översätter bokstavsbetygen till siffror (MVG ger 20, VG 15 och G 10) och därefter räknar samman de 16 bästa betygen. En elev som fått betyg i samtliga 16 ämnen kan alltså ha högst 320 och minst 160 poäng i meritvärde.

² SCB har klassificerat landets kommuner i 9 klasser, Nordanstig tillhör gruppen mindre övrig kommun i detta sammanhang

Föräldrarna berättar att barnens medvetenhet om värdegrundsfrågor har ökat eftersom de har diskuterats i skolan. Inspektörerna bedömer att resultatet av skolans arbete med normer och värden är bra.

Av vad som framkommit under inspektionen kan eleverna göra sin stämma hörd exempelvis via elevrådet, vilket kallas för skolråd på Arthur Enbergskolan. Eleverna tycker också att det är viktigt att få vara med och bestämma. Det enda konkreta resultatet av skolrådets arbete som skolan kan presentera är dock att eleverna varit med och påverkat vilka uteleksaker som köptes in för rastaktiviteter. Inspektörerna bedömer att resultatet av skolans arbete kring samverkan med eleverna bör förbättras.

När det gäller elevernas faktiska inflytande över det egna lärandet bedömer inspektörerna att detta är bra. Det finns ett flertal olika exempel på detta bl.a. inom ramen för de temaarbeten som genomförs regelbundet på skolan. Detta arbetssätt beskrivs mer ingående längre fram i rapporten.

Beträffande resultaten på de nationella proven i årskurs 5 har totalt 46 elever genomfört dessa de senaste tre läsåren (2004/05, 2003/04 och 2002/03). Under dessa tre år nådde 93,5 procent målen i svenska, 89,0 procent i matematik samt 87,0 procent i engelska. Noteras bör att trots att resultaten summerats för de tre åren motsvarar varje enskild elev drygt två procent, resultaten bör därför tolkas med viss försiktighet. Inspektörerna bedömer dock att eleverna i årskurs 5 på Arthur Engbergskolan presterar goda resultat i matematik, svenska och engelska. Hur resultaten ser ut i övriga ämnen är dock oklart eftersom skolan inte har någon organiserad uppföljning i dessa ämnen. Eftersom uppgifter om elevernas resultat i övriga kursplaneämnen saknas, kan inte heller inspektörerna bedöma dessa.

Lärarna berättar att de inför varje moment går igenom med eleven vad momentet handlar om och vad de skall arbeta med. I vilken mån denna information kopplas till målen varierar mellan olika moment och lärare. Eleverna uppger att det sporadiskt förekommer att lärarna talar om mål, vanligast är dock att eleverna hör talas om målen i samband med utvecklingssamtalen. För de äldre eleverna upprättas individuella mål, som sedan följs upp vid nästa utvecklingssamtal.

Inspektörerna bedömer mot bakgrund av ovanstående att skolan bör skapa rutiner så att alla elever kontinuerligt informeras om målen för undervisningen.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att Arthur Engbergskolans når goda resultat då det gäller elevernas utveckling mot normer och värden enligt läroplanens mål. Elevernas kunskapsresultat bör dock analyseras och förbättras. Skolan bör arbeta vidare med att kontinuerligt informera eleverna om målen för undervisningen. Därutöver bör resultatet av skolans samverkan med eleverna förbättras.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbets sätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i läroplanen, Lpo 94, och i andra författningar för grundskolan. Inspektörerna bedömer att verksamheten fungerar väl inom de granskade områdena men vill särskilt ta upp följande.

Arbetsmiljö och delaktighet

Artur Engbergskolan har ett skolråd i vilket det finns representanter för alla klasser på skolan. På skolrådets möten som leds av skolans rektor, har eleverna möjlighet att ha synpunkter på olika frågor som tas upp. Frågorna initieras oftast av rektorn och personalen och det händer sällan att frågor initieras i klasserna för att sedan behandlas i skolrådet. Att det sker så sällan kan bero på att det inte genomförs några klassråd, utan man har kortare morgonsamlingar i klasser och större grupper. I år 6–9 sker samlingarna i en stor grupp bestående av 60 elever. På dessa läses protokollet från skolrådsmötena upp, men det diskuteras sällan om det finns några frågor som eleverna vill ta upp i skolrådet. Rektorn uppger att klassråden ersätts med de diskussioner som förs i ansvarsgrupper och klasser.

Såsom framgått i föregående kapitel i denna rapport är resultatet av skolrådets arbete svagt och det ligger nära till hands att tro att sättet att organisera klassråds- och skolrådsverksamheten är en förklaring till skolrådets begränsade inflytande. Vid intervjuer med elever framkommer också att eleverna inte har fått någon undervisning om vad en ordförande gör eller hur man skriver ett protokoll. Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra arbetet med att ge eleverna inflytande över verksamheten i stort och att eleverna i större utsträckning än idag får möjlighet att tillsammans med lärarna behandla frågor av gemensamt intresse för eleverna.

Arthur Engbergskolan har ett omfattande och ett mycket väl fungerande arbete med normer och värden. I arbetet ingår olika förebyggande inslag, exempelvis finns ett faddersystem där äldre elever fungerar som faddrar för yngre elever. Vid vissa givna tillfällen genomför eleverna aktiviteter tillsammans. Det årskursövergripande temaarbetet är ett annat inslag där eleverna övas i att samarbeta med varandra, särskilt med tanke på att eleven själv inte får välja med vilka denne vill arbeta. Eleverna får även arbeta med värderingsövningar, där de exempelvis ställs inför olika former av etiska dilemman. Skolan delar ibland in eleverna i pojk- och flickgrupper där bl.a. värdegrundsfrågor och könsroller diskuteras.

Skolan har också ett program mot kränkande behandling, i vilket skolans rutiner i händelse av mobbning redovisas. Inspektörerna bedömer att handlingsprogrammet är bristfälligt då det endast behandlar relationen elev – elev. Programmet omfattar därmed inte situationer där en vuxen kränker en elev. I handlingsprogrammet saknas även en beskrivning av skolans förebyggande arbete.

Inspektörernas samlade bedömning är att skolans handlingsprogram bör förbättras i ovan nämnda delar.

Organisation och arbetssätt i undervisningen

Skolan använder som tidigare nämnts en betydande del av undervisningstiden till att arbeta med olika teman, där ett flertal ämnen på olika sätt kopplas till det gemensamma temat. Eleverna får arbetsuppgifter som skall lösas inom ramen för det givna temat, både enskilt och i grupp. Vissa uppgifter är obligatoriska medan andra uppgifter kan väljas fritt av eleverna. Eleverna får tack vare temarbetet en bättre helhetsbild och gör att de kan se att olika ämnen bildar en helhet. Dessutom övas elevernas förmåga till att ta eget ansvar, arbeta tillsammans med andra, men också att lära sig att själv söka information. I samband med inspektörernas besök på skolan pågick arbete med temat ”Europa”.

Eleverna uppger att lärarna heller inte alltid förklarar vad som är syftet med ett visst tema eller vad de förväntar sig att eleverna skall kunna när temat avslutats. Inspektörerna ser flera positiva effekter med temarbetet, men bedömer att kvaliteten kan förbättras genom att skolan sätter upp tydliga mål för varje tema och att man också systematiskt tillsammans med eleverna utvärderar dessa när ett temarbete avslutas.

I vilken utsträckning som utvärdering av undervisningen genomförs varierar mellan olika lärare på skolan. Bristen på systematiska utvärderingar gäller alltså inte bara temarbetet, utan undervisningen i stort på skolan. Inspektörerna bedömer att skolan bör upprätta rutiner så att arbetet i skolan kontinuerligt och systematiskt utvärderas.

Det finns inga fastställda mål med själva temarbetet, mer än att temat skall göra ämnesinnehållet mer förståeligt och verklighetsanknutet. De mål som formuleras inom ramen för temat gäller för de enskilda ämnen som ingår i temarbetet. När arbetet avslutats görs en uppföljning av den enskilde elevens kunskapsutveckling i förhållande till målen som formulerats i de olika ämnena. Det görs också en utvärdering av hur arbetet med temat förflutit, men däremot görs det ingen uppföljning av om temat som helhet bidragit till elevens kunskapsutveckling.

Rektorn och personalen uppger att eleverna erbjuds fler timmar än den garanterade undervisningstiden som uppgår till 6 665 timmar. Rektorn kan dock inte säga om eleverna i de enskilda ämnena får den undervisning de har rätt till. Hon konstaterar att skolan jobbar med målen i årskurs 9 som utgångspunkt. Inspektörerna bedömer att skolan arbetar timplanlöst, trots att den inte ingår i det timplanefria försöket. Rutiner bör därför upprättas så att skolan kan garantera att eleverna får de undervisningstimmar de har rätt till i varje enskilt ämne.

Personalen uppger att samarbetet mellan förskoleklassen och årskurs 1–2 är omfattande, man genomför ett flertal olika gemensamma aktiviteter, men ger också utrymme för årskursvis undervisning. Inspektörerna bedömer att samarbetet mellan förskoleklassen och årskurs 1 och årskurs 2 i grundskolan är väl fungerande. Det underlättar övergången från förskoleklass till grundskola, det gör att varje barn ges möjlighet att utvecklas i sin egen takt och det medför också att eleverna lär känna varandra över åldersgränserna, vilket sannolikt minskar risken för kränkande behandling.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

Skolan använder sig av olika typer av tester för att identifiera barn i behov av särskilt stöd. Dessutom har personalen gemensamma konferenser en gång i veckan, då alla lärare på skolan deltar, vilket medför att alla lärare har kännedom om samtliga barn, oavsett årskurs. Förfarandet medför att lärarna i arbetslaget 6–9 redan känner till eleverna innan de börjar i årskurs 6 och vet exempelvis vilka barn som fått stöd och hur stödet utformats. Beslut om stöd och hur det skall utformas fattas av skolans rektor. Personalen uppger att alla barn som är i behov av särskilt stöd också får det, däremot har inte alla ett åtgärdsprogram. Inspektörerna bedömer att det på skolan finns väl fungerande utrednings- och analysförfaranden för att identifiera och åtgärda elevers behov av särskilt stöd. Inspektörerna bedömer vidare att skolan skall upprätta åtgärdsprogram för samtliga elever i behov av särskilt stöd.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

I årskurserna 1–5 har skolan med utgångspunkt från uppnåendemålen i kursplanerna arbetat fram bearbetade, väl strukturerade mål i svenska, engelska och matematik för årskurs 1–3. Några bearbetningar i övriga ämnen har inte gjorts. Målen används för att närmare kunna följa elevernas kunskapsutveckling i de tre ämnena. Några skriftliga beskrivningar av de individuella elevernas kunskapsutveckling finns inte, utan respektive klasslärare berättar om utvecklingen i samtal med föräldrar i samband med de regelbundna utvecklingssamtalen.

När det gäller övriga ämnen görs ingen systematiserad uppföljning på skolnivå och oftast inte heller på individnivå. På Arthur Engbergsskolan saknas rutiner för att analysera elevernas kunskapsresultat i årskurs 5, förutom i svenska, engelska och matematik. I övriga ämnen finns som ovan anförts inga dokumenterade resultat och konsekvensen blir att det inte går att se om elevernas målpåfyllelse i något eller några ämnen är svag, vilket kan medföra att adekvata åtgärder inte sätts in. I årskurs 6–8 finns inga konkretiserade mål alls utan vid utvecklingssamtalen gör lärarna prognoser med utgångspunkt från de nationella målen i årskurs 9. Inspektörerna bedömer att skolan bör skapa former för att analysera och följa upp elevernas resultat i samtliga kursplaneämnen.

Beträffande strävansmålen i läroplanen saknar skolan en systematisk uppföljning av hur eleverna utvecklas i riktning mot målen. Det gäller strävansmålen i fråga om läroplanens mål kring kunskaper, exempelvis i fråga om elevernas förmåga att arbeta utforskande, att självständigt formulera synpunkter, att inta ett kritiskt förhållningssätt, att lyssna, diskutera och argumentera m.m. Det gäller också strävansmålen som omfattar uppdraget att utveckla elever i enlighet med värdegrunden i läroplanen. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör skapa former för att också kunna följa upp resultatet av arbetet med läroplanens strävansmål.

För de äldre eleverna i årskurs 8 och 9 görs systematiserade uppföljningar både på individnivå och på skolnivå i respektive ämne genom de betyg som sätts. Enligt eleverna informerar lärarna om vilka betygskriterier som gäller för att erhålla ett visst betyg. Några skriftliga betygskriterier förutom de nationella finns inte. När betyg skall sättas i årskurs 8 informerar lärarna eleverna muntligt om vad som krävs, varje enskild elev har också ett ambitionssamtal tillsammans med en av sina lärare där eleven redovisar vilket betyg denne siktar på att uppnå. Inspektörerna kan konstatera att det inte finns några krav på att betygskrite-

rierna skall redovisas skriftligt för eleverna så länge det är tydligt för eleverna vad som krävs. Inspektörerna vill dock peka på att elevernas rättssäkerhet vid betygssättning stärks om kriterierna också finns dokumenterade.

Innan betygssättningen görs föregås den av diskussioner med lärarkollegorna i arbetslaget 6–9 och med skolans rektor. Under vårterminen 2005 har diskussioner om bedömning och betygssättning inletts med andra skolor i och utanför kommunen.

Inspektörerna ser positivt på detta samarbete eftersom Arthur Engbergskolan är en relativt liten skola där det i flera ämnen bara finns en lärare. Underlaget för betygssättningar blir då begränsat och att utveckla samarbetet kring betygssättning breddar underlaget och underlättar lärarnas bedömningar samtidigt som elevernas rättssäkerhet stärks.

Inspektörerna bedömer att skolan bör fortsätta att utveckla arbetet med att säkerställa rättvisa och likvärdighet vid betygssättningen.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Arthur Engbergskolan har ett antal prioriterade områden som de skall arbeta med under innevarande läsår och som är gemensamma för alla på skolan. Dessa områden har med undantag av ett, gemensamt valts av rektorn och personalen på skolan. Därefter har de fastställts av föräldrarrådet. Inspektörerna kan konstatera att sambandet mellan de valda områdena och elevernas resultat är svagt.

Skolan har också en arbetsplan som inte används och som inte har reviderats på flera år. Det är istället de prioriterade områdena som i praktiken utgör skolans lokala arbetsplan, dock en mycket kortfattad sådan. De prioriterade områdena är inte formulerade som mål, vilket innebär att skolan i praktiken saknar övergripande mål för sin verksamhet. Den kvalitetsredovisning som så småningom skall upprättas kommer att ta sin utgångspunkt i de prioriterade områdena.

I skolans kvalitetsredovisning beskrivs förra läsårets prioriterade områden. I kvalitetsredovisningen beskrivs områdena, vad som gjorts samt vilka områden som skall prioriteras under nästa läsår. Några formulerade mål finns inte, och inte heller någon bedömning av måluppfyllelsen. Eftersom en bedömning av måluppfyllelsen saknas, redovisas inte heller några åtgärder inför nästa läsår. Det som beskrivs i kvalitetsredovisningen bygger på de utvärderingar av arbetet som arbetslagen gör och som de sedan lämnar in till rektorn.

Inspektörerna bedömer att skolans kvalitetsarbete i sin helhet bör förbättras från det att mål formuleras via utvärdering och kvalitetsredovisning till dess att nya eller reviderade mål formuleras med utgångspunkt i gjorda utvärderingar. Målen bör också på ett tydligt sätt kopplas till de resultat som eleverna når.

Inspektörerna bedömer vidare med utgångspunkt från ovan att kvalitetsredovisningen är bristfällig och att den bör förbättras med utgångspunkt från ovan beskrivna brister.

Ledning och intern kommunikation

Arthur Engbergskolan leds av en rektor som innehar tjänsten sedan 1992. Rektor, som har genomgått den statliga rektorsutbildningen, är väl känd bland elever, lärare och föräldrar. Rektor uppfattas av lärarna som väl förtrogen med verksamheten och som skolans pedagogiska ledare. Rektor styr skolan genom

konferenser, en gång per vecka då hon träffar all personal, men också genom att vara ute i verksamheten och där träffa personal och elever. Rektorn leder elevvårdskonferenserna samt enhetens föräldraråd. Inspektörerna bedömer att rektorn är väl förtrogen med den dagliga verksamheten och att denne överlag bedriver ett gott pedagogiskt ledarskap, men att det bör förbättras vad avser ledningen av skolans kvalitetsarbete.

Sammanfattning

Den pedagogiska verksamheten är överlag av god kvalitet. Arbetet med att identifiera och åtgärda elevers behov av särskilt stöd är väl fungerande. Skolan måste dock upprätta åtgärdsprogram för samtliga elever som får särskilt stöd och skolan bör även revidera programmet mot kränkande behandling. Skolans arbete avseende värdegrunden är mycket väl fungerande.

Skolan bör vidare förbättra arbetet med att ge eleverna inflytande över verksamheten i stort och ge eleverna möjlighet att tillsammans med lärarna behandla frågor av gemensamt intresse.

Skolan bör även se över rutinerna så att elevens rätt till ett visst antal timmars undervisning i varje ämne säkerställs. Rutinerna bör också ses över så att arbetet i skolan utvärderas kontinuerligt och systematiskt.

Möjligheterna att bedöma och analysera resultaten då det gäller målen i de nationella kursplanerna i andra ämnen än svenska, matematik och engelska är begränsade, skolan bör därför skapa former för att systematiskt följa upp elevernas resultat i samtliga kursplanämnen, men också resultatet av arbetet med läroplanens strävansmål. Arbetet med att säkerställa rättvisa och likvärdighet vid betygssättningen bör också fortsätta.

Skolan bör slutligen förbättra det systematiska kvalitetsarbetet i sin helhet och kvalitetsredovisningen.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som grundskolan skall erbjuda, information om utbildning; personal samt läromedel, pedagogiska materiel och utrustning. Bestämmelser finns i skollagen.

Inspektörerna bedömer att skolan har goda förutsättningar att tillhandahålla en utbildning som motsvarar kraven i skolförfattningarna. Skolan har innevarande läsår totalt 18 medarbetare, varav 14 är lärare med ansvar för undervisning. På Arthur Engbergskolan har de anställda lärarna en pedagogisk utbildning avsedd för den undervisning de bedriver, med några enstaka undantag. De flesta undervisar också i de ämnen och i de årskurser de är utbildade för, men det förekommer också lärare som undervisar i ämnen och årskurser de inte har utbildning för. Skolan har ingen speciallärare eller specialpedagog, utan får ta hjälp av den som finns i resursteamet i västra området. I övrigt får klass- och ämneslärarna ta ansvar för att ge särskilt stöd inom ramen för klassundervisningen.

Skolan har försökt att rekrytera lärare med en fullständig lärarutbildning genom att annonsera hos arbetsförmedlingen. Skolan har även tre lokala lärarutbildare och genom att ta emot lärarkandidater hoppas man att kandidaterna återvänder

till skolan efter avslutad utbildning. Inspektörerna bedömer att skolans lärare har pedagogisk utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver och att ämnesundervisningen i huvudsak bedrivs av lärare med utbildning i ämnet.

Skolan erbjuder all personal kompetensutveckling, valet av innehåll sker med utgångspunkt, dels från individuella behov och dels från vilka behov som skolan har. Någon direkt koppling mellan skolans resultat och den kompetensutveckling som erbjuds finns inte. Inspektörerna vill framhålla betydelsen av att skolans planering av kompetensutvecklingen tydligare kopplas till resultatet av utvärderingar och därigenom kan leda till en förbättring av verksamheten.

Sammanfattning

Skolan har goda förutsättningar att tillhandahålla en utbildning som motsvarar kraven i skolförfattningarna. Inspektörerna bedömer att skolans lärare har pedagogisk utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver och att ämnesundervisningen i huvudsak bedrivs av lärare med utbildning i ämnet.

Datum

Ort

2006-01-12

Stockholm

Tomas Johansson

Agneta Landin

Utbildningsinspektion i Backens skola och Strömsbruks skola, förskoleklass och grundskola årskurs 1–9

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av resultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	5
Bedömning av förutsättningarna	10

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Backens skola och Strömsbruks skola och besökt skolan den 14–16 september. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och övriga skolförfattningar. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets hemsida www.skolverket.se/Inspektion.

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömningar är dels dokument från kommunen och Backens skola och Strömsbruks skola, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Backens skola och Strömsbruks skola intervjuades rektorn, elever, personal och föräldrar. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Backens skola	Antal barn/elever
Grundskola	220
Särskola	8

Strömsbruks skola	Antal barn/elever
Förskoleklass	4
Grundskola	30

Strömsbruks skola ligger i Strömsbruk och Backens skola ligger i Harmånger, båda tillhör Nordanstigs kommun.

Strömsbruks skola och Backens skola utgör ett rektorsområde. Strömsbruks skola har en förskoleklass, en klass med årskurserna 1–3 och en klass med årskurserna 4–6. Strömsbruks skola har 17 elever i årskurs 1–3 och 13 elever i årskurs 4–6. Backens skola består av tio klasser: tre i årskurs 7, tre i årskurs 8 och fyra i årskurs 9.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid skolorna och av hur väl verksamheten fungerar görs utifrån läroplanen och övriga skolförfattningar.

Som helhet erbjuder de båda skolorna en utbildning av god kvalitet. Flertalet elever utvecklas och når kunskapsmålen i grundskolans ämnen enligt de nationella målen. Lärarna har generellt en god förmåga att bedöma de individuella elevernas lärande och verkar i stort för att kunskapsuppföljningen av varje enskild elev anpassas efter dennes förmåga och inlärningsstil. Lärarna samarbetar med andra lärare i liknande ämnen och visar stor vilja att uppnå ett samförstånd i kunskapsbedömningen. En god kunskap om de nationella målen i respektive ämne finns hos lärarna. Skolans ledning fungerar väl och rektorn har en tydlig uppfattning om verksamhetens mål och god insyn i de båda skolornas dagliga verksamhet. Resurserna i form av personal och material är överlag god.

Detta är den övergripande bedömningen. Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolorna inom följande områden:

- Resultaten i Backens skola visar på bristande kunskapsutveckling i matematik, men även generellt i de senare årskurserna. Skolan bör därför fördjupa arbetet med att förbättra resultaten i matematik.
- Backens skola bör se över formerna för undervisningen så att större hänsyn tas till elevers olika lärtilar och att vikten av individualisering i undervisningen tydliggörs.
- Backens skola uppvisar stora skillnader mellan pojkar och flickor vad gäller kunskapsresultaten. Skolan bör utveckla arbetet ur ett genusperspektiv för att förbättra pojkarnas resultat.

- Strömsbruks skola bör skapa former för uppföljning av elevernas resultat i samtliga ämnen och systematisera uppföljning av resultaten i förhållande till läroplanens mål att sträva mot.
- Backens skola bör utveckla arbetssätt och arbetsformer för att öka elevernas inflytande över undervisningens utformning och innehåll.
- Skolorna bör skapa rutiner så att elever och föräldrar kontinuerligt informeras om målen för undervisningen.
- Skolorna bör fördjupa sitt arbete mot läroplanens strävansmål inom området normer och värden.
- Skolorna bör förbättra sina respektive kvalitetsredovisningar.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, avsnitten 2.1 och 2.2

Strömsbruks skola hade bara en elev i årskurs 5 vårterminen 2005 och därför redovisas inte resultatet från de nationella proven i årskurs 5. Vårterminen 2004 hade Strömsbruks skola sju elever i årskurs 5. Samtliga sju elever uppnådde målen i de nationella proven i matematik och svenska, en elev uppnådde inte målen i engelska.

Hur resultaten och måluppfyllelsen för eleverna i övriga ämnen ser ut är oklart eftersom Strömsbruks skola inte har någon systematisk uppföljning i dessa ämnen. Eftersom uppgifter om resultat i övriga ämnen saknas avstår inspektörerna från att bedöma dessa.

Andelen elever i Backens skola som uppnår målen i samtliga kursplaneämnen är lågt. Vårterminen 2005 uppnådde 43 av 65 elever i årskurs 9 dessa mål vilket motsvarar 66,1 procent. Officiell statistik visar att eleverna i Backens skola sedan år 2002 haft en varierande kunskapsutveckling.

Tabell 1. Genomsnittligt meritvärde 2002-2004 för Backens skola respektive för riket.

År	Totalt		Pojkar		Flickor	
	Backen	Riket	Backen	Riket	Backen	Riket
2004	193,6	205,7	172,0	196,3	219,1	218,1
2003	194,0	204,5	188,8	195,0	200,8	216,0
2002	212,1	203,8	178,2	189,6	245,1	212,7

Av tabell 1 framgår att det genomsnittliga meritvärdet i Backens skola visar på stora skillnader mellan könen. År 2005 var det genomsnittliga meritvärdet för pojkar 187 och för flickor 218.

Betygen i många ämnen är ojämnt fördelade mellan pojkar och flickor. Flickorna får i ett flertal ämnen avsevärt högre betyg än pojkarna. I vissa ämnen år 2004 var det endast flickor som bedömdes uppfylla kriterierna för betyget MVG.

Även resultatet i de nationella proven år 2004 i årskurs 9 visar på stora skillnader mellan pojkar och flickor (se tabell 2). Totalt genomförde 27 flickor och 32 pojkar proven.

Tabell 2. Andel respektive antal pojkar och flickor i årskurs 9 som uppnått målen på de nationella proven år 2004.

Ämne	Andel (%) och antal flickor		Andel (%) och antal pojkar	
	Backen	Riket	Backen	Riket
Svenska läsförståelse	81 (21)	92	45 (14)	83
Svenska skriftlig produktion	85 (23)	95	56 (18)	89
Matematik	76 (19)	87	53 (17)	88

Det totala antalet elever i tabell 2 är relativt lågt och bör därför tolkas med viss försiktighet. Skillnaderna mellan pojkar och flickor är dock så stora att de ej går att bortse ifrån. Både pojkar och flickor i Backens skola uppvisar sämre resultat än i riket.

Trots att cirka 50 procent av pojkarna inte uppnådde målen i två av tre delprov i det nationella provet i svenska år 2004 var det endast 15,6 procent av pojkarna som inte nådde målen för godkänt betyg i ämnet. I matematik uppnådde 47 procent av pojkarna inte målen i matematik i det nationella provet medan endast 6,3 procent inte nådde målen för ett godkänt betyg i matematik.

Tabell 3. Resultat i de nationella proven i årskurs 9 vårterminen 2005 i Backens skola (skolans egna uppgifter).

Andel (%) och antal godkända elever	Svenska	Engelska	Matematik
Backens skola	95,2 (59)	95,0 (57)	69,3 (43)

Resultaten i de nationella proven i Backens skola år 2005 visar på goda resultat i svenska och engelska. Inspektörerna anser att resultatet i matematik är oroväckande lågt. Betygen i årskurs 9 i svenska och engelska motsvarar till stor del resultaten i de nationella proven. Andelen elever med ett godkänt betyg i matematik är dock 82 procent trots att endast 69,3 procent uppnådde målen på det nationella provet. Skolan har analyserat ovanstående resultat och har inriktat lärarnas kompetensutveckling mot matematikområdet, bl.a. har en föreläsare från Mitthögskolan föreläst för alla lärare i årskurserna 1–9 vårterminen 2005. Inspektörerna bedömer att arbetet med att förbättra elevernas resultat i matematik bör fördjupas. Lärarnas kompetensutveckling inom matematikområdet bör fortsätta och en fortsatt systematisk uppföljning, analys och bearbetning av kunskapsresultaten är nödvändig. Det kan också finnas skäl att se över hur bedömningen av elevernas kunskapsresultat i svenska och engelska görs.

Rektorn förklarar resultaten med att Backens skola har många lågpresterande elever och att Nordanstig är en kommun med svag studietradition, i synnerhet hos den manliga delen av befolkningen. En studiedag har, enligt rektorn, ägnats åt genusperspektivet.

Inspektörerna anser att betygsskillnaderna mellan pojkar och flickor är mycket stora och bedömer att Backens skola bör fördjupa sin diskussion om pojkars och flickors kunskapsresultat för att kunna stävja könsskillnaderna i kunskapsutvecklingen.

I Backens och Strömsbruks skola för lärarna diskussioner med eleverna om kunskapsmål och examinationsformer. Lärarna visar eleverna kunskapsmålen i början av varje termin, men medger att kopplingen mellan de dagliga lektionerna och de generella kunskapsmålen ofta glöms bort. Det framkommer i elevsamtal att eleverna överlag inte känner till kunskapsmålen och vad de förväntas lära sig. Även föräldrarna säger sig, i stort, vara ovetande om kunskapsmålen. Skolorna bör därför skapa rutiner så att elever och föräldrar kontinuerligt informeras om målen för undervisningen.

Stämningen i Backens skola beskrivs genomgående som god och både elever, lärare och rektorn säger att de allra flesta elever känner sig trygga på Backens skola. Eleverna tar på ett tydligt sätt avstånd från kränkningar och uttrycker vikten av att behandla alla lika. I Strömsbruks skola strävar man efter att skapa trygghet i klasserna och eleverna uppmuntras att tala om sina problem. I elevintervjuer framgår dock att det finns en hel del motsättningar mellan olika elevgrupper. Eleverna uppger att vissa blir retade och att andra bestämmer. Inspektionen ger även vid handen att alla elever, enligt utsago, inte känner sig trygga och inspektörerna bedömer därför att Strömsbruks skola bör fördjupa sitt arbete mot läroplanens strävansmål inom området normer och värden.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att skolorna överlag når godtagbara resultat när det gäller elevernas utveckling enligt läroplanens mål. Backens skola bör fördjupa arbetet med att stärka elevernas kunskapsresultat i allmänhet och pojkarnas resultat i synnerhet. Strömsbruks skola bör dock fördjupa arbetet med normer och värden. Skolorna bör även skapa rutiner så att elever och föräldrar kontinuerligt informeras om målen för undervisningen. Även arbetet med att förbättra elevernas resultat i matematik bör fördjupas.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbets sätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i läroplanen, Lpo 94, och i andra författningar för grundskolan.

Inspektionen visar att verksamheten fungerar väl inom de granskade områdena men vill särskilt ta upp följande.

Strömsbruks skola arbetar, på grund av skolans ringa storlek, i åldersblandade grupper. I Backens skola är verksamheten organiserad i två arbetslag. Varje arbetslag har ansvar för fem klasser i årskurs 7–9. Varje arbetslagsansvarig deltar i möte med skolans ledningsgrupp en gång i veckan och varje arbetslag har också möte en gång i veckan.

Arbetsmiljö och delaktighet

Lärarna i Strömsbruks skola betonar vikten av att alla elever skall känna sig sedda och betydelsefulla. Barnen ges möjlighet att utvecklas socialt genom olika gruppövningar. Man har också många samtal i dialogform med eleverna där två vuxna alltid deltar. Kränkningar tas itu med omgående och på djupet. Lärarna i Strömsbruk deltog även i en utbildningsdag om värdegrunden under vårterminen 2005. Lärarna diskuterar också arbetet med normer och värden med rektorn.

Backens skola arbetar systematiskt t.ex. med hjälp av kamratstödare för att stävja mobbning och annan kränkande behandling. Eleverna får vid skolstart fylla i ett ”personligt kontrakt” där de genom sin namnteckning förbinder sig att inte utsätta någon för mobbning, våld eller rasism. Skolan har även ett antal trivselregler som eleverna i stort sett tycker är bra men som, enligt eleverna, har utarbetats av skolan utan deras medverkan. Eleverna upplever att olika lärare håller olika strängt på vissa regler vilket skapar en viss förvirring. Skolorna har två program mot kränkande behandling: ett mot våld och ett mot mobbning. I dessa program redovisas hur det är tänkt att skolan skall handla i händelse av kränkning. Även det förebyggande arbetet finns beskrivet.

Inspektörerna bedömer att skolornas arbete med normer och värden är av god kvalitet men att handlingsprogrammen till viss del är bristfälliga då de saknar ett vuxen-elevperspektiv och omfattar därmed inte situationer där en vuxen kränker en elev. Skolorna bör därför revidera sina handlingsprogram mot kränkande behandling.

I båda skolorna har man ett gott samarbete med elevernas vårdnadshavare. I Strömsbruks skola finns en aktiv föräldraförening och föräldrarna säger sig alltid vara välkomna till skolan. Backens skola har utvecklingssamtal och föräldramöte en gång per termin och enligt föräldrarna ringer skolan genast hem om något händer deras barn.

Enligt läroplanen skall skolan aktivt och medvetet förbereda eleverna för delaktighet och medansvar. Eleverna skall också ges möjlighet att utveckla sin förmåga att arbeta under demokratiska former. I Backens skola framkommer i intervjuer med både elever och föräldrar att elevinflytandet är svagt, både vad gäller undervisningen och skolans arbete i stort. Eleverna säger sig endast ha inflytande över undervisningen i ett fåtal ämnen och uppger att de sällan ges tillfälle till inflytande över t.ex. undervisningens planering och genomförande, läxornas innehåll och omfattning m.m. Lärarna säger dock att de diskuterar undervisningens innehåll, arbetssätt och arbetsformer med eleverna. Inspektörerna bedömer att skolan bör utveckla arbetssätt och arbetsformer för att öka elevernas inflytande över undervisningens utformning och innehåll.

I elevintervjuer framkommer även att eleverna är ovetande om hur de konkret kan påverka skolans arbete, både i stort och vad gäller undervisningen. Eleverna i Backens skola säger t.ex. att de önskar rast i mitten av 80-minuterslektionerna men att vissa lärare ej tillåter detta. De nämner också att de i vissa ämnen måste vänta länge på lärarhjälp men de har inte gjort annat än att tala med berörd lärare. Att tala med rektorn eller elevrådet har de, enligt egen utsago, inte tänkt på.

Strömsbruks skola saknar klassråd och elevråd. Eleverna säger dock att de talar med sin lärare om de har problem. Inspektörerna bedömer att båda skolorna bör fortsätta arbetet med att ge eleverna inflytande över verksamheten i stort och att eleverna i större utsträckning än i dag får möjlighet att tillsammans med lärarna behandla frågor av gemensamt intresse för dem.

Organisation och arbetssätt i undervisningen

Backens skola har prövat tjej- och killgrupper i de naturorienterade ämnena för att förbättra resultaten i dessa ämnen. Detta har man slutat med eftersom det, enligt rektorn, endast fick till resultat att skillnaderna i kunskapsinhämtning ökade och att pojkarna halkade efter flickorna ännu mer. Enligt rektorn behöver Backens skola bli bättre på att hitta långsiktiga strategier för att minska skillnaderna i kunskapsinhämtning mellan pojkar och flickor.

Backens skola har även arbetat med elevernas förmåga att kommunicera på främmande språk. Man har marknadsfört de moderna språken och försökt förändra undervisningen så att den inte bara skall passa ”duktiga” elever. Skolan utvärderar undervisningen och resultaten varje år och ser en tydlig trend att fler och fler elever väljer ett modernt språk och sedan fortsätter med det valda språket ända upp i årskurs 9.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

För att upptäcka elever i behov av särskilt stöd gör Strömsbruks skola läs- och skrivprov i årskurserna 1, 2, 3, 4 och 6 och man gör också de nationella proven i årskurs 5. I Backens skola genomförs de nationella proven i årskurs 9 och diagnoser i läsning och skrivning (DLS) görs med alla elever i årskurs 7.

Backens skola har ett resurscentrum där elever i behov av särskilt stöd får hjälp och där bl.a. två speciallärare arbetar. Under innevarande läsår får 16 av skolans elever delar av sin undervisning på resurscentret. Av dessa läser åtta elever enligt grundsärskolans kursplaner. På resurscentret får eleverna extra stöd i bl.a. matematik, svenska, engelska, samhällsorienterande och naturorienterande ämnen. Skolan strävar efter att ge eleverna stöd på resurscentret under en begränsad tid och målet är, enligt rektorn, att eleven skall kunna återvända till sin ursprungliga klass så snart som möjligt.

Strömsbruks skola erbjuder eleverna särskilt stöd inom ramen för den vanliga klassundervisningen. I intervjuer med elever, lärare och föräldrar framkommer att man är nöjd med det särskilda stöd som ges. Föräldrarna säger också att varje elev på Strömsbruks skola ses som en egen individ vilket upplevs som mycket positivt.

Både Backens skola och Strömsbruks skola har en väl fungerande organisation för att upptäcka och ge särskilt stöd till elever som har behov av det. Inspektörerna bedömer att arbetet på Backens skolas resurscentrum håller god kvalitet och att båda skolorna arbetar resultatorienterat för att ge elever i behov av särskilt stöd goda förutsättningar att utvecklas och att nå kunskapsmålen.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygsättning

Rektorn uppger att när det gäller strävansmålen i läroplanen saknar skolorna en bra systematisk uppföljning av hur eleverna utvecklas i riktning mot målen. Det gäller strävansmålen utifrån läroplanens mål kring kunskaper som handlar om elevernas förmåga att arbeta utforskande, att självständigt formulera synpunkter, att inta ett kritiskt förhållningssätt, att lyssna, analysera och argumentera m.m. Det gäller också strävansmålen som omfattar uppdraget att utveckla elever i enlighet med värdegrunden i läroplanen. Skolorna har dock arbetat med vissa mål. Strömsbruks skola har t.ex. arbetat med hur eleverna utvecklar sitt eget lärande och lärarna har tillsammans med barnen gått igenom olika lärstilar. På utvecklingssamtalen har barnet fått fundera över sin egen individuella lärstil. Inspektörerna bedömer att skolorna bör förbättra formerna för att följa upp elevernas utveckling i förhållande till läroplanens mål att sträva mot i syfte att göra uppföljningen mer systematisk.

I samtliga ämnen har personalen på skolorna bearbetat de nationella kursplanerna. Backens skola har arbetat i ämnesgrupper för att utveckla de lokala kursmålen, men skulle välkomna ett utökat samarbete med andra skolors lärare vilket också Strömsbruks lärare önskar. Strömsbruks skola har studerat andra kommuners konkretiserade mål för årskurs 1–6. Backens skolas lärare har talat betygssättning med sina kollegor på kommunens två andra högstadieskolor. Backens skola har innevarande termin inlett ett samarbete med Hudiksvalls kommun. Under tre träffar skall lärarna ges utbildning och möjligheter till samtal kring betyg och betygsättning. De flesta lärare som inte har någon ämneskollega på skolorna säger sig även ha informella kontakter om kunskapsmål och betygssättning med lärare i samma ämne på andra skolor. Inspektörerna bedömer att skolan har rutiner för att säkerställa en likvärdig och rättvis betygsättning.

Enligt läroplanen skall undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov och skolans arbete skall inriktas på att ge utrymme för olika kunskapsformer: fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet. En del elever i Backens skola visade vid inspektörernas lektionsbesök brist på engagemang och koncentration, de arbetade mycket långsamt eller sysslade med annat än det ofta lärarstyrda arbetet. Inspektörerna bedömer att det är viktigt att lärarna i större utsträckning bör medvetandegöras om varje elevs individuella lärstil och att vikten av individualisering i undervisningen tydliggörs. Lärarna bör också tränas i att se kopplingen mellan olika undervisningsmodeller och kunskapsresultaten. Några föräldrar och en del elever menar att vissa lärare sätter betyg mest med hjälp av skriftliga prov och inte i tillräckligt stor utsträckning använder sig av andra utvärderingsmetoder. Inspektörerna bedömer att skolan bör se över bedömning och utvärdering av elevernas kunskapsinhämtning så att denna utvärdering överensstämmer med läroplanens olika kunskapsformer.

I Strömsbruks skola för lärarna anteckningar före och under utvecklingssamtalen med elever och föräldrar en gång per termin och i den månadsrapport som skickas till hemmen om elevens sociala och kunskapsmässiga utveckling. I Backens skola dokumenteras elevernas kunskapsutveckling på olika sätt.

I svenska finns elevpärmor där eleverna själva skall sätta in producerat material och i slöjd skriver läraren dagbok om varje elevs kunskapsutveckling. Inspektö-

terna bedömer att utvärderingen av elevernas lärande är godtagbar, men att elevernas medverkan i denna utvärdering kan utökas.

När det gäller övriga ämnen förutom svenska, engelska och matematik, görs ingen systematiserad uppföljning på Strömsbruks skola. På skolan saknas därmed rutiner för att systematiskt följa upp elevernas kunskapsresultat, med undantag av svenska, engelska och matematik. Konsekvensen kan bli att det inte går att se om elevernas måluppfyllelse i något eller några ämnen är svag, vilket kan medföra att adekvata åtgärder inte sätts in. Inspektörerna bedömer att skolan bör skapa former för att systematiskt analysera och följa upp elevernas resultat i samtliga ämnen.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Strömsbruks skola har en lokal arbetsplan som innehåller ett antal mål för skolan och en beskrivning av hur skolan skall arbeta för att uppnå dessa mål. Backens skola har en arbetsplan kallad "Visioner och mål för Bergsjö och Backens skolor år 6–9 2002–2005". I detta dokument finns allmänt beskrivna mål för skolan, en analys av omvärldsfaktorerna som påverkar skolans mål samt en beskrivning av hur skolans personal skall arbeta för att nå målen.

I skolornas kvalitetsredovisningar för läsåret 2004/05 beskrivs ett antal prioriterade förbättringsområden. Vissa av förbättringsområdena är kommunövergripande bl.a. "lyssna, tala, läsa, skriva, räkna, betyg och bedömning", "metoder och kunskapsutveckling för att kunna förbättra stödet till barn i behov", "utveckling av undervisningen i naturkunskap och teknik samt i de praktiskt-estetiska ämnena". I Strömsbruks skolas kvalitetsredovisning anges ett stärkande av elevernas självkänsla och en förbättring av det sociala klimatet mellan elever som skolans egna förbättringsområden. I Backens skola anges livskvalitet, miljö, genus och hälsa samt fritid som lokala förbättringsområden.

Skolornas kvalitetsredovisningar innehåller delvis samma information och mål som arbetsplanerna. Vissa mål finns endast angivna i ett av dokumenten vilket gör att kopplingen mellan mål, resultat och måluppfyllelse blir otydlig. Kvalitetsredovisningarna innehåller resultat för verksamheten men i båda skolornas kvalitetsredovisningar saknas tydliga och konkreta mål för verksamheten. Åtgärder vid bristande måluppfyllelse är ofta abstrakta eller knapphändigt beskrivna. Inspektörerna bedömer att skolornas kvalitetsarbete överlag är av godtagbar kvalitet, men anser att skolornas kvalitetsredovisningar bör förbättras på ovanstående punkter och att sambandet mellan mål, resultat och måluppfyllelse bör tydliggöras.

Ledning och intern kommunikation

Strömsbruks skola och Backens skola leds av en rektor som har genomgått den statliga rektorsutbildningen. Rektorn har också deltagit i en treårig kompetensutbildning, "Psykosocialt arbetssätt, individ, grupp och organisation". Rektorn är väl känd av alla på skolorna och styr dessa genom sin närvaro i verksamheterna och genom olika möten där hon träffar sin personal. Lärarna uttrycker dock en önskan om att rektorn borde vara mer närvarande i skolorna och till större del leda det pedagogiska arbetet. Rektorn leder även skolornas elevvårdskonferenser.

Inspektörerna bedömer att rektorn är väl förtrogen med verksamheten och att det pedagogiska ledarskapet är av god kvalitet.

Sammanfattning

Skolorna har en väl fungerande ledning och organisation för att genomföra, utveckla och administrera skolarbetet. Skolorna bör dock se över hur elevinflytandet fungerar och utveckla arbetet mot läroplanens strävansmål. Skolorna bör även förbättra formerna för att kunna göra en systematisk uppföljning av elevernas resultat när det gäller strävansmålen i läroplanen. Båda skolorna bör arbeta vidare med att tydliggöra kursmålen för eleverna och även med att stärka elevernas kunskaper om hur de kan påverka skolans arbete genom att arbeta i demokratiska former.

Skolorna bör även revidera sina program mot kränkande behandling. Skolornas kvalitetsredovisningar är bristfälliga och bör förbättras. Strömsbruks skola bör skapa former för att systematiskt analysera och följa upp elevernas resultat i samtliga ämnen. Backens skola bör se över formerna för undervisningen så att större hänsyn tas elevers olika lärstilar och att vikten av individualisering i undervisningen tydliggörs, i syfte att öka elevernas delaktighet, lust att lära och för att uppnå en högre måluppfyllelse.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som grundskolan skall erbjuda, information om utbildning; personal samt läromedel, pedagogiska materiel och utrustning. Bestämmelser finns i skollagen.

Inspektionen visar att skolorna överlag har goda förutsättningar att tillhandahålla en utbildning som motsvarar kraven i skolförfattningarna. Enligt grundskoleförordningen skall eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen inom ramen för elevens val och undervisningen skall syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i ett eller flera ämnen. På Strömsbruks skola och Backens skola har eleverna flera olika möjligheter till detta inom de ämnen som läses i skolan. Enligt rektorn får eleverna den undervisningstid de enligt författningarna har rätt till.

Strömsbruks skola har innevarande läsår tre medarbetare. Samtliga har en pedagogisk utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak bedriver och för de ämnen de undervisar i. Backens skola har under innevarande läsår cirka 30 medarbetare i den pedagogiska verksamheten. Inspektörerna bedömer att nästan alla lärare har en pedagogisk utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak bedriver och för de ämnen de undervisar i.

För att säkra en framtida rekrytering av lärare tar Backens skola emot lärarkandidater i förhoppning om att dessa återvänder till skolan efter avslutad utbildning vilket flera redan gjort. Skolorna erbjuder all personal någon form av kompetensutveckling, oftast utifrån behoven enligt elevernas kunskapsresultat eller utifrån de kommunövergripande förbättringsområdena. Enligt lärarna tillgodoses även önskemål om individuell kompetensutveckling.

Sammanfattning

Skolorna har goda förutsättningar att tillhandahålla en utbildning som motsvarar kraven i skolförfattningarna. Verksamheterna på Strömsbruks skola och Backens skola har god tillgång till lärare med utbildning för den aktuella undervisningen. Skolorna tillgodoser elevernas rätt till undervisning.

Datum

Ort

2006-01-12

Stockholm

Lotta Hedén

Susanna Åhgren

Utbildningsinspektion i Bergsjö skola, grundskola årskurs 6–9

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av resultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	6
Bedömning av förutsättningarna	12

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Bergsjö skola och besökt skolan den 27–29 september. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och övriga skolförfattningar. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets hemsida www.skolverket.se/Inspektion.

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömningar är dels dokument från kommunen och Bergsjö skola, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Bergsjö skola intervjuades nuvarande och föregående rektorn, pedagoger i grundskolan, elever, övrig personal samt föräldrar. Inspektörerna besökte lektioner i samtliga årskurser samt naturskolan. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Bergsjö skola	Antal elever
Grundskolan	258
Särskolan	6

Utbildningen vid Bergsjö skola omfattar årskurserna 6–9. Bergsjö skola tar emot elever från Bällebergsskolan, när de börjar årskurs 6. Från Ilsbo skola kommer eleverna först i årskurs 7, med undantag av innevarande läsår. Detta läsår är årskurs 6-eleverna från Ilsbo skola integrerade i en årskurs 6 på Bergsjö skola, två dagar i veckan. För närvarande finns det på skolan två klasser i årskurs 6, två klasser i årskurs 7, tre klasser i årskurs 8 samt fyra klasser i årskurs 9. De två årskurs 6-klasserna har sin undervisning förlagd till en annexbyggnad på skolgården, där även särskolan håller till. I särskolan finns sex elever som tillhör träningskolan. Inom rektorsområdet finns också naturskolan som är en särskild undervisningsgrupp. Naturskolan är belägen i ett mindre hyreshusområde cirka 500 meter från skolan. Bergsjö skola byggdes 1950. Skolan har två arbetsenheter innehållande elever från årskurs 6–9. I varje arbetsenhet ingår cirka tio lärare och 130 elever.

Verksamheten vid skolan leds av en rektor. Över hälften av eleverna har lång skolväg och utnyttjar därför skolskjuts. Skolan har ett fåtal elever med utländsk bakgrund.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid skolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Som helhet erbjuder skolan utbildning av god kvalitet. Eleverna utvecklas och når kunskaper enligt de nationella målen. Lärarna är positiva och engagerade och har i allmänhet god förmåga att följa upp elevernas individuella lärande och ge särskilt stöd när det behövs. Ledningsorganisationen fungerar väl. Resurserna i form av personal och materiella förhållanden är goda.

Skolan visar på mycket goda resultat i arbetet mot kränkande behandling, både vad gäller förebyggande och akuta insatser. Samarbetet skola - arbetsliv fungerar mycket bra och elever och föräldrar är väl informerade om förutsättningarna inför gymnasievalet.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Skolan bör följa upp resultaten i samtliga ämnen utifrån kursplanemålen och uppmärksamma skillnaden i flickors och pojkars resultat.
- Skolan bör analysera varför mer än en fjärdedel av eleverna inte når målen i samtliga ämnen och bör också förbättra resultaten.
- Målen för undervisningen bör förtydligas för eleverna.
- Skolan bör se över formerna för samverkan med föräldrar.

- Skolan bör ge eleverna ett större utrymme för träning i att argumentera, analysera, framföra egna åsikter, lyssna på andras åsikter samt kunna dra egna slutsatser.
- Elevernas inflytande över arbetssätt och innehåll behöver utvecklas och förstärkas.
- Skolan bör utveckla former för att följa upp strävansmålen både avseende kunskaper, normer och värden.
- Skolan bör utveckla former för att säkerställa rättvisa och likvärdighet vid betygssättningen.
- Skolan bör se över rutinerna för att säkerställa att eleverna får den garanterade undervisningstid de skall ha i varje enskilt ämne.
- Beslut om placering av elever i särskild undervisningsgrupp fattas av rektorn trots att delegation för detta saknas. Skolan bör därför skapa former så att dessa beslut uppfyller författningarnas krav.
- Skolan bör se över besluten om anpassad studiegång så att det fattas formellt riktiga beslut i enlighet med gällande bestämmelser.
- Skolans kvalitetsarbete bör förbättras.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Åtgärdsprogram upprättas inte för samtliga elever som ges särskilt stöd (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Eleverna erbjuds inte alla de valalternativ de har rätt att välja på inom ramen för språkvalet (2 kap. 17-18 § § grundskoleförordningen).
- Skolan saknar en kvalitetsredovisning för verksamhetsåret 2004/05 (1 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet i dess tidigare lydelse).

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Såvitt inspektörerna kan bedöma, får eleverna i årskurs 6–9, förutsättningar att utvecklas i den riktning som målen för skolformen anger.

Tabell 1. Andel och antal elever som uppnått målen på de nationella ämnesproven i årskurs 9 de fyra senaste läsåren.

	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05
Svenska	90,7 (49 elever)	84,5 (49 elever)	81,2 (56 elever)	85,5 (53 elever)
Engelska	90,8 (50 elever)	87,9 (54 elever)	92,3 (64 elever)	90,3 (56 elever)
Matematik	63,0 (34 elever)	82,8 (48 elever)	85,5 (59 elever)	79,0 (49 elever)

Inspektörerna bedömer utifrån resultaten på de nationella ämnesproven att eleverna i årskurs 9 på Bergsjö skola presterar goda resultat i engelska. I ämnet

svenska har resultaten förbättrats från föregående läsår men är fortfarande lägre än läsåret 2001/02. Av delproven i svenska går att utläsa att det framförallt är läsförståelse och skriftlig produktion som bör förbättras. Skolan har därför vidtagit åtgärder och följer upp resultaten i svenska kontinuerligt genom DLS¹.

Resultaten i matematik visar på en markant förbättring fram till och med läsåret 2003/04, men 2004/05 sjunker resultatet igen. Skolan har därför avsatt mer resurser till särskilt stöd och elevernas utveckling i svenska och matematik följs upp varannan vecka. Inspektörerna bedömer att resultaten i de nationella proven i svenska och matematik har analyserats av skolledningen på ett bra sätt.

Hur resultaten ser ut i övriga ämnen är oklart, då skolan inte har någon organiserad uppföljning i dessa ämnen. Eftersom uppgifter om elevernas resultat i övriga kursplaneämnen saknas, kan heller inte inspektörerna bedöma dessa.

Tabell 2. Elevers resultat 2002-2004.

	Genomsnittligt meritvärde ²	Andel behöriga till nationellt program (%)	Andel som uppnått målen i alla ämnen (%)
Bergsjö skola	204,6	95,3	72,4
Nordanstigs kommun	204,0	90,8	72,7
Kommungruppen ³	202,9	90,6	77,1
Riket	205,6	89,7	75,1

Samtliga värden i tabellen är genomsnittliga och baseras på åren 2002-2004.

Bergsjö skola hade 69 elever i årskurs 9 år 2004, 58 elever år 2003 samt 53 elever år 2002. För att kunna göra en bedömning av skolans kunskapsresultat har inspektörerna beräknat ett genomsnittligt meritvärde för åren 2002-2004.

På samma sätt har samtliga värden i tabellen ovan beräknats, både på kommunal nivå och på nationell nivå. Av tabellen kan utläsas att elevernas meritvärde ligger något under resultaten i riket, men över resultaten för kommungruppen och kommunen. När det gäller andelen elever som är behöriga till ett nationellt gymnasieprogram ligger resultaten markant över rikets, kommungruppens respektive den egna kommunens resultat. Beträffande andelen elever som uppnått minst godkänt betyg i samtliga ämnen ligger skolan något under resultaten i kommungruppen, i riket respektive i kommunen. Inspektörerna bedömer mot bakgrund av ovanstående att skolans resultat bör förbättras och att skolan bör analysera varför fler än en fjärdedel av eleverna inte når målen i samtliga ämnen.

Det genomsnittliga meritvärdet 2004 för flickor på Bergsjö skola var 235,5 och för pojkar 201,8. Våren 2005, var enligt skolans egna uppgifter, det genomsnittliga meritvärdet för flickor 208,3 och för pojkar 190,1. Inspektörerna bedömer

¹ DLS (Diagnoser i läsning och skrivning) är en språkdiagnos som består av fyra delar: rättstavning, samma ljud, läsförståelse och ordförståelse.

² En elevs meritvärde räknas fram genom att man översätter bokstavsbetygen till siffror (MVG ger 20, VG 15 och G 10) och därefter räknar samman de 16 bästa betygen. En elev som fått betyg i samtliga 16 ämnen kan alltså ha högst 320 och minst 160 poäng i meritvärde.

³ SCB har klassificerat landets kommuner i 9 klasser, Nordanstig tillhör gruppen mindre övrig kommun i detta sammanhang.

att skolledningen bör analysera varför resultatet sjunkit så kraftigt. Pojkarnas betygsresultat har under en följd av år varit lägre än flickornas och resultatskillnaderna mellan könen har ökat för varje år utom mellan år 2004 och 2005. Inspektörerna bedömer att åtgärder bör vidtas för att förbättra pojkarnas betygsresultat.

Av den senaste officiella betygsstatistiken framgår att den andel av eleverna i årskurs 9 som fått Mycket väl godkänd (MVG) i något ämne varierar kraftigt från ämne till ämne. Av 62 elever hade endast två fått MVG i teknik medan 22 elever hade fått MVG i hem- och konsumentkunskap. I NO (samlingsbetyg) och SO (samlingsbetyg) var det 13 respektive elva av eleverna som inte nått målen. I årskurs 8 i ämnet teknik var det tre elever av 82 som inte nått målen och 76 som hade nått Godkänd. I samtalen med personalen framkom att timantalet i teknik är lågt i årskurs 8.

Inspektionen visar att skolan på ett bra sätt analyserat kunskapsresultaten i svenska, matematik och engelska, dels genom statistiska uppgifter, dels genom kontinuerliga uppföljningar. Inspektörerna bedömer att skolledningen kontinuerligt bör göra analyser av kunskapsresultaten i övriga ämnen i förhållande till kursplanernas mål. Inspektörerna bedömer vidare mot bakgrund av betygsresultaten i teknik att skolan bör se över undervisningen i teknik i sin helhet. Inspektörerna vill betona att översynen bör omfatta inte bara vilken tid som avsätts, utan också arbetssätt och arbetsformer samt hur bedömning och betygssättning görs i ämnet.

Arbetsklimatet på Bergsjö skola är positivt och informellt. Inspektörerna fick under besöket intrycket att eleverna har en naturlig och avspänd kontakt med sina lärare. Lärarna uttrycker att skolan lyckats öka elevernas intresse för studier genom att skolan vann ett pris för några år sedan som ”Den goda skolan”. Inspektörerna observerade inget klotter eller annan skadegörelse, vilket tyder på att eleverna tar ansvar för arbetsmiljön på skolan.

Det finns gemensamma trivselregler och dessa är kända av eleverna. Föräldrarna uppger att eleverna känner sig trygga i skolan, vilket också bekräftas av eleverna. Eleverna uppger att det sällan förekommer kränkande behandling på skolan. De anser att personalen snabbt tar tag i problemen, när de får kännedom om dem, informerar hemmen och vidtar åtgärder i samarbete med elever och föräldrar.

Personalen framhåller att det främsta resultatet av arbetet med normer och värden är att eleverna känner sig trygga, att stämningen på skolan är positiv och att eleverna respekterar varandra. Att skolan är relativt liten gör också att alla känner alla, vilket bidrar till att öka tryggheten. Föräldrarna berättar att barnens medvetenhet om värdegrundsfrågor har ökat eftersom personalen kontinuerligt och förebyggande arbetar med olika värdegrundsprojekt. Inspektörerna bedömer att resultatet av skolans arbete med normer och värden är av god kvalitet.

Eleverna kan påverka frågor som rör dem via klassråd och elevråd. Ett konkret exempel som nämndes i elevintervjuerna var frågan om det skulle vara tillåtet att bära huvudbonad på lektionerna eller inte. Inspektörerna kunde konstatera, att eleverna genom en demokratisk process med slutna omröstning, fått igenom sin önskan om att bära huvudbonad på lektionerna, trots personalens delade åsikter. Inspektörerna bedömer att resultatet av skolans arbete med att ge eleverna inflytande över verksamheten i stort är av god kvalitet.

Skolans samverkan med föräldrar sker genom verksamhetsrådet, som sammanträder ett par gånger per termin. Av arbetsenheternas utvärderingar från föregående verksamhetsår framgår att verksamhetsråden inte har fungerat tillfredsställande, då intresset varit lågt från föräldrarnas sida. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör se över formerna för hur samverkan med föräldrarna kan utvecklas.

Av arbetslagens utvärderingar kan särskilt utläsas att satsningen på samarbete skola - arbetsliv har givit ett mycket gott resultat. Bland annat har det lett fram till en mycket informativ skrift inför gymnasievalet med ett strukturerat och lättillgängligt kalendarium och i övrigt finns olika fakta av intresse för elever och föräldrar tydligt beskrivet.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att Bergsjö skola når goda resultat då det gäller elevernas utveckling enligt läroplanens mål. Skolan bör dock analysera varför mer än en fjärdedel av eleverna inte når målen i samtliga ämnen. Skolan bör dock uppmärksamma skillnaden mellan flickors och pojkars betygsresultat för att finna orsaker och åtgärder om så behövs för att säkra likvärdigheten i utbildningen. Skolan bör även analysera kunskapsresultaten i förhållande till kursplanernas mål.

Bergsjö skola visar på mycket goda resultat i arbetet mot kränkande behandling. Inspektörerna ser positivt på samarbetet skola - arbetsliv som underlättar elevers och föräldrars frågor i samband med övergången till gymnasiet och bedömer också att skolan ger eleverna inflytande över verksamheten i stort.

Inspektörerna bedömer slutligen att skolan bör se över hur formerna för samverkan med föräldrarna kan utvecklas.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i läroplanen, Lpo 94, och i andra författningar för grundskolan.

Arbetsmiljö och delaktighet

På Bergsjö skola sker arbetet med normer och värden på flera nivåer, dels genom klassråd, kamratstödjare samt elevråd, dels genom olika undervisningsmoment och projekt. I elevrådet finns representanter för årskurserna 7–9, helst en pojke och flicka från varje klass. Årskurs 6-eleverna hade inga representanter i elevrådet vid tidpunkten för inspektörernas besök, men rektorn har en tid efter besöket meddelat att årskurs 6 härnäst har två representanter per klass i elevrådet precis som de andra årskurserna på skolan. På elevrådet, där skolans rektor och/eller skolvärdinnan alltid deltar, har eleverna möjlighet att komma med synpunkter på olika frågor som tas upp. Frågorna initieras av eleverna, av rektorn samt av personalen. Eleverna har en bok där de skriver ner frågor från klassråden. Ordförandeskapet innehas av elever från årskurs 9 och vice ordföranden kommer från årskurs 8. Eleverna skriver protokollen. Varje år ses skolans regler över i elevrådet.

Enligt kvalitetsredovisningen 2003-2004 har eleverna fått utbildning i arbetsmiljö och elevrådsarbete. Vid intervjun med elevrådsrepresentanterna kände dessa elever inte till detta. Personalen konstaterar i intervjuerna att elevrådet blivit mer aktivt, beroende på att elevrådet har behandlat frågor som eleverna funnit intressanta och angelägna för dem. Personalen vill fortsätta verka för att stötta eleverna i att ta eget ansvar och att argumentera för sina åsikter och att eleverna i större utsträckning får möjlighet att tillsammans med lärarna behandla frågor av gemensamt intresse för eleverna.

Vid intervjuerna gav dock eleverna, trots drivandet av vissa frågor i elevrådet, intryck av att vara ovana vid att uttrycka egna åsikter och att argumentera för sin sak. De uttryckte att det var få tillfällen i skolarbetet, där de gavs tillfälle till och träning i att analysera och argumentera. Inspektörerna bedömer att eleverna bör ges mer utrymme enligt läroplanens intentioner till att formulera egna åsikter, argumentera, analysera och dra slutsatser utifrån egna och andras uppfattningar.

Bergsjö skola har ett omfattande och ett mycket väl fungerande arbete med värdegrunden. I arbetet ingår olika förebyggande inslag. Exempelvis finns ett kamratstödjarsystem, där äldre elever fungerar som faddrar för yngre elever. Eleverna stöttar och genomför vid dessa tillfällen aktiviteter tillsammans. Eleverna får i Charlie och Bellaprojekten, där de är indelade i pojk- och flickgrupper, träning i att förstå och tolerera olikheter samtidigt som de får argumentera och diskutera ur ett genusperspektiv. De arbetar även med värderingsövningar, där de exempelvis ställs inför olika former av etiska dilemman, där svåra val måste göras. Utagerande elever får träning i ART⁴ så att de ser konsekvenser av sitt eget agerande. Dessa elever tränas i att tidigt se signaler till sitt eget aggressiva beteende, så att de kan stärka sin egen impuls kontroll.

Skolan har ett aktivt samarbete med ett närliggande kollektiv. Elever som bor där har ofta traumatiska erfarenheter och upplevelser med sig, vilket påverkar och stärker övriga elevernas förståelse för olikheter och alla människors lika värde, genom att lärarna aktivt arbetar med barns och ungdomars olika levnadsvillkor. Inspektörerna bedömer att arbetet med värdegrunden lägger en mycket bra och stabil grund för ökad förståelse för olikheter och skilda levnadsvillkor.

Skolan har även ett program mot kränkande behandling, i vilket skolans rutiner i händelse av mobbning redovisas. I programmet redovisas också flera förebyggande åtgärder. Inspektörerna bedömer att det förebyggande och akuta värdegrundsarbetet fungerar mycket bra. Handlingsprogrammet mot kränkande behandling omfattar dock endast relationen elev – elev och omfattar därmed inte situationer där en vuxen kränker en elev. Handlingsprogrammet bör därför revideras genom att vuxen- elevperspektivet vävs in.

Organisation och arbetssätt i undervisningen

Lärarna berättar att de inför varje moment går igenom med eleven vad arbetsuppgiften handlar om och vad de skall arbeta med. I vilken mån denna information kopplas till målen varierar mellan olika lärare. Vid lektionsbesöken kunde inspektörerna konstatera att det inte generellt sett finns en tydlig koppling mellan kursplanemål och vad eleverna skall lära sig. Detta framkom också i

⁴ Aggression Replacement Training. Metoden handlar om att öva eleven i att kontrollera sin ilska.

elev- och lärarintervjuerna. Några lärare är tydliga med mål inom det egna ämnet, men oftast är det läroböckerna som styr innehållet och vad eleverna skall lära sig. Eleverna uppger att det sporadiskt förekommer att lärarna talar om mål, vanligast är dock att eleverna hör talas om målen i samband med utvecklingsamtalen, då de ibland kopplas till betygskriterier. Eleverna uttrycker att i flera ämnen diskuteras aldrig några betygskriterier. Schemat och läroböckerna styr i första hand vad som skall göras. Elevinflytandet över innehåll och arbetsätt är begränsat, men eleverna kan oftast påverka arbetsformerna.

Inspektörerna bedömer mot bakgrund av ovanstående att skolan bör skapa rutiner så att alla elever kontinuerligt informeras om målen för undervisningen och att deras inflytande över lärandet och undervisningen stärks i enlighet med vad läroplanerna föreskriver.

I ämnena svenska, matematik och engelska förekommer så kallad nivågruppning, det vill säga att grupper sätts samman efter elevens förkunskaper och ambitionsnivå. Eleven kan påverka gruppens sammansättning, då den inte är statisk. I övrigt ges få tillfällen, där eleverna kan välja att arbeta med sådant som de själva vill fördjupa sig i eller sådant som de behöver förbättra eller utveckla.

Vid intervjuerna med personalen och med eleverna framkom missnöje med att schemat under en skoldag är så lite varierat mellan de olika ämnena. Balansen mellan teoretiska och praktisk-estetiska ämnen är näst intill obefintlig. Dessutom är i flera ämnen två till tre lärare inblandade i samma klass, vilket medför att om de inte är överens om förhållningssätt och målformuleringar, blir det förvirrat för eleverna.

Skolan använder inte så ofta undervisningstiden till att arbeta med ämnesintegrerade teman. De temadagar som förekommer har mer ett givet innehåll som sex och samlevnad, ANT⁵-dagar eller hälsodagar. Eleverna saknar därför en helhetsbild av hur ämnen kan samverka för en bättre förståelse av lärandet.

Av arbetsenheter utvärdering framgår, att ämnesintegreringen inte har fungerat tillfredsställande, utan det har mer handlat om elevernas samarbete än om ämnesintegrering.

Inspektörerna bedömer att skolan bör utveckla arbetet med ämnesintegration enligt läroplanens intentioner för att utveckla elevernas förståelse ur ett helhetsperspektiv.

När ett arbetsmoment avslutats görs sällan en utvärdering enligt eleverna. I vilken utsträckning som utvärdering av undervisningen genomförs varierar mellan olika lärare på skolan. Eleverna uppger att lärarna heller inte alltid förklarar vad som är syftet med ett visst arbetsmoment eller vad de förväntar sig att eleverna skall kunna när arbetet avslutats. Inspektörerna bedömer därför att kvaliteten kan förbättras genom att skolan sätter upp tydliga mål för varje arbetsmoment och att man också systematiskt tillsammans med eleverna följer upp och utvärderar målen när ett arbete avslutas. Bristen på systematiska utvärderingar gäller undervisningen i stort på skolan.

Rektorn och personalen uppger att de inte riktigt har kontroll på att eleverna erbjuds timmar i samtliga ämnen utifrån den garanterade undervisningstiden som uppgår till 6 665 timmar. Rektorn kan inte säga om eleverna i de enskilda ämnena får den undervisning de har rätt till. Inspektörerna bedömer att rutiner

⁵ ANT (alkohol, narkotika och tobak)

bör upprättas, så att skolan kan garantera att eleverna får de undervisningstimmar de har rätt till i varje enskilt ämne. Vidare bör en synkronisering av timplanen ske mellan samtliga skolor som lämnar elever till Bergsjö skola och Bergsjö skolas timplan. Det är viktigt att elever och föräldrar kan påverka och vara delaktiga i beslut om undervisningen. Det får inte enligt inspektörerna finnas oklarheter om vilken undervisning eleverna faktiskt får.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

Skolan använder sig av olika typer av tester för att identifiera barn i behov av särskilt stöd inom framförallt svenska, matematik och engelska. Dessutom har personalen gemensamma konferenser varannan vecka för varje arbetsenhet, då berörda lärare deltar, och alla klasser går igenom. Förfarandet medför, att samtliga lärare i arbetslaget 6–9, redan känner till eleverna innan de börjar i årskurs 7 och vet exempelvis vilka elever som fått stöd och hur stödet utformats. Beslut om stöd och hur det skall utformas fattas av skolans rektor, som deltar i dessa arbetsenhetskonferenser. Personalen uppger att alla barn som är i behov av särskilt stöd också får det, däremot har inte alla ett åtgärdsprogram.

På grund av de vikande resultaten i svenska och matematik som redovisades i ett tidigare avsnitt, har personalen utökats med en och halv speciallärartjänst och en specialpedagog.

Det finns ett elevhälsoteam på skolan, som arbetar för att stärka helheten för elever i behov av särskilt stöd både avseende svårigheter i skolarbetet och ur en social aspekt. Elevhälsoteamet tar också snabbt kontakt med föräldrar när problem uppstår kring en elev. Tillsammans med elev, föräldrar och personal kommer de sen överens om åtgärder för att stärka eleven i en positiv utvecklingsinriktning.

Inspektörerna bedömer att det på skolan finns väl fungerande utrednings- och analysförfaranden för att identifiera och åtgärda elevers behov av särskilt stöd. Inspektörerna bedömer vidare att skolan måste upprätta åtgärdsprogram för samtliga barn som får särskilt stöd.

Naturskolan startades som ett treårigt projekt 1999, men permanentades därefter som en verksamhet vid Bergsjö skola. Som tidigare nämnts finns naturskolan i egna lokaler, men samtliga elever har en klasstillhörighet i någon klass på Bergsjö skola. I naturskolan finns för närvarande åtta elever i en särskild undervisningsgrupp. En del av dessa elever har anpassad studiegång, det vill säga att de har en reducerad timplan. Samtliga dessa elever behöver av olika skäl vistas i en mindre och tryggare undervisningsmiljö under skoldagen, där de kan få mer stöd än i en vanlig klass. Fyra elever deltar i undervisning på heltid inom ramen för naturskolan. De övriga fyra eleverna vistas vissa timmar tillsammans med den klass de tillhör. Varje elev har en individuell utvecklingsplan. Undervisningen är individuellt anpassad till elevens utvecklings- och kunskapsnivå. På naturskolan ägnas mycket tid åt självförtroendeträning och att skapa trygghet och stimulans för fortsatt inläring. Ansvarig för verksamheten och eleverna är rektor på Bergsjö skola.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Skolan har påbörjat ett arbete med att konkretisera mål i samtliga ämnen för årskurserna 6–9 samt lokala bearbetningar av betygskriterier för årskurs 8 vilket inspektörerna ser positivt på. Arbetet är dock inte systematiserat, strukturerat och komplett, så underlaget kan endast delvis användas. Exempelvis finns det

inte konkretiserade mål för flera årskurser och ämnen, däribland svenska, engelska och matematik. Lokala bearbetningar av betygskriterier för årskurs 8 finns i något enstaka ämne. Inspektörerna bedömer att lärarnas fortsatta arbete med konkretiseringar av kursplanemålen och lokala betygskriterier kan utvecklas och förbättras. Om arbetet fortsätter kan det ge lärarna bättre möjligheter att stödja och bedöma elevernas kunskapsutveckling.

Några regelbundna diskussioner med andra skolor i eller utanför kommunen förs inte om betygssättning. Det har förvisso förekommit att enskilda lärare har kontakter med ämneskollegor på andra skolor, men det sker på eget initiativ i ett fåtal ämnen. Ett visst utbyte har dock förekommit med Arthur Engbergsskolan när det gäller hur de nationella proven skall bedömas. Inspektörerna ser positivt på dessa utbyten, men bedömer att ett systematiskt samarbete med en eller flera skolor i eller utanför kommunen kring betygssättning och konkretisering av kursplanemålen skulle stärka professionalismen och underlätta lärarnas bedömningar, samtidigt som elevernas rättssäkerhet stärks. Skolan bör därför förbättra arbetet med att säkerställa rättvisa och likvärdighet vid betygssättningen.

När det gäller övriga ämnen förutom svenska, engelska och matematik görs ingen systematiserad uppföljning på skolnivå och oftast inte heller på individnivå. På Bergsjö skola saknas därmed rutiner för att följa elevernas kunskapsresultat i årskurs 6–9, med undantag av svenska, engelska och matematik. Konsekvensen kan bli att det inte går att se om elevernas måluppfyllelse i något eller några ämnen är svag, vilket skulle kunna medföra att adekvata åtgärder inte sätts in. Inspektörerna bedömer att skolan bör skapa former för att systematiskt analysera och följa upp elevernas resultat i samtliga kursplanämnen.

Beträffande strävansmålen i läroplanen saknar skolan en systematisk uppföljning av hur eleverna utvecklas i riktning mot målen. Det gäller strävansmålen i fråga om läroplanens mål kring kunskaper, exempelvis i fråga om elevernas förmåga att arbeta utforskande, att självständigt formulera synpunkter, att inta ett kritiskt förhållningssätt, att lyssna, diskutera och argumentera m.m. Det gäller också strävansmålen som omfattar uppdraget att utveckla elever i enlighet med värdegrunden i läroplanen. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör skapa former för att också kunna följa upp resultatet av arbetet med läroplanens strävansmål.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Bergsjö skola har haft en tidplan för utvecklingsarbetet från vårterminen 2002 till läsåret 2004/05 som tar upp ett antal prioriterade områden. Vissa områden är genomförda andra inte. Skolan har en arbetsplan för innevarande verksamhetsår som beskriver skolans organisation och innehåll i valda delar, men den har inget samband med den ovan nämnda tidplanen. Det framgår inte heller av årets arbetsplan, vilka som är verksamhetsårets prioriterade områden. Några övergripande mål för verksamheten har inte heller redovisats. Det finns inte heller någon sammanställd kvalitetsredovisning för verksamhetsåret 2004-2005 att utgå ifrån.

I arbetsenheter utvärderingar beskrivs förra årets prioriterade områden och vad som gjorts. Några formulerade mål finns inte, och inte heller någon bedömning av måluppfyllelsen. Eftersom en bedömning av måluppfyllelsen saknas, finns inte heller några åtgärder beskrivna inför detta läsår. Sambandet mellan mål, resultat och måluppfyllelse finns inte beskriven.

De uppgifter som redovisas som resultat i tidigare kvalitetsredovisningar, beskriver oftast vad som gjorts och handlar sällan om någon form av måluppfyllelse. Inspektörerna vill påpeka att en kvalitetsredovisning på ett tydligt sätt skall kopplas till de resultat som eleverna når, beskriva graden av måluppfyllelse och visa på åtgärder för att uppnå målen om ej så skett. Inspektörerna bedömer att en kvalitetsredovisning skall upprättas för verksamhetsåret 2004/05 utifrån ovan beskrivna intentioner. Inspektörerna bedömer att skolans kvalitetsarbete i sin helhet bör förbättras.

Elevers rättsäkerhet

När det gäller placering av elev i en särskild undervisningsgrupp fattas dessa beslut av rektorn. Rektorn har dock enligt gällande delegationsordning inte rätt att fatta sådana beslut, utan den rätten har endast styrelsen för utbildningen. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör ändra sina rutiner så att beslut om placering av elev i särskild undervisningsgrupp fattas i enlighet med gällande bestämmelser. I detta sammanhang vill inspektörerna framhålla vikten av att sådana beslut har en tydlig beslutstext och även innehåller information om att beslutet kan överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

Inspektörerna kan konstatera att de beslutsformulär som används för att fatta beslut om anpassad studiegång för en elev, inte är korrekta ur rättssäkerhets-synpunkt. Besluten är inte enhetliga och beslutstexten är otydlig. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör se över besluten om anpassad studiegång så att det tydligare framgår vad beslutet innebär och vem som är beslutsfattare.

Ledning och intern kommunikation

Bergsjö skola leds av en rektor, som innehar tjänsten sedan höstterminen 2005. Rektorn är känd bland elever, lärare och föräldrar och uppfattas av lärarna som förtrogen med verksamheten och har påbörjat sin funktion som skolans pedagogiske ledare. Rektorn styr skolan genom konferenser en gång per vecka, då han träffar all personal i respektive arbetsenhet, men också genom att vara ute i verksamheten och där träffa personal och elever. Rektorn leder elevvårdskonferenserna, deltar i elevrådet samt leder verksamhetsrådet. Inspektörerna bedömer att rektorn är förtrogen med den dagliga verksamheten, men avstår utifrån rektorns korta anställningstid, i fråga om att bedöma hans pedagogiska ledarskap.

Sammanfattning

Skolan har en väl fungerande ledning och organisation för att genomföra, utveckla och administrera skolarbetet. Skolans arbete med normer och värden fungerar mycket bra, då det sker både förebyggande och kontinuerligt. Skolan har en pedagogisk verksamhet som överlag fungerar bra, men det finns också områden som behöver förbättras.

Inspektörerna bedömer att skolan bör ge eleverna ett större utrymme för träning i att argumentera, analysera, framföra egna åsikter och lyssna på andras åsikter och dra egna slutsatser. Vidare bedömer inspektörerna att skolans plan mot kränkande behandling är bra med både förebyggande och akuta åtgärdsbeskrivningar, men den bör förstärkas med vuxen- elevperspektivet, då kränkningar kan förekomma i alla möten mellan människor.

Elevernas inflytande över innehåll och arbetsätt bör förbättras i enlighet med läroplanens intentioner och eleverna bör ges en mer varierad undervisning där

ämnesintegration kan öka motivationen och förståelsen för lärandet ur ett helhetsperspektiv.

Systematiska utvärderingar finns inom ämnena svenska, engelska och matematik, men bristen inom övriga kursplaneämnen bör åtgärdas. Skolan bör skapa former för att analysera och följa upp elevernas resultat i samtliga kursplaneämnen. Inspektörerna bedömer att skolan måste upprätta åtgärdsprogram för samtliga elever som får särskilt stöd. Skolan bör upprätta former och rutiner för att följa upp strävansmålen både avseende kunskaper, samt normer och värden. Inspektörerna bedömer att skolan bör utveckla arbetsformer för att säkerställa rättvisa och likvärdighet vid betygssättningen.

Inspektörerna bedömer vidare att skolan måste upprätta en kvalitetsredovisning för verksamhetsåret 2004/05. Likaså måste kvalitetsarbetet förbättras genom att tydliga verksamhetsmål upprättas som grund för bedömning och måluppfyllelse.

Inspektörerna bedömer även att skolan i stort tillgodoser elevens rätt till undervisning, men det finns vissa oklarheter avseende den garanterade undervisningstiden i enskilda ämnen och detta bör åtgärdas då det inte får finnas oklarheter om eleverna får den undervisning de skall ha i varje ämne eller inte.

Inspektörerna bedömer slutligen att skolan bör skapa former så att beslut om placering i särskild undervisningsgrupp fattas i enlighet med bestämmelserna. Skolan bör även se över besluten om anpassad studiegång så att på ett tydligare sätt framgår vad beslutet handlar om och vem som är beslutsfattare.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som grundskolan skall erbjuda, information om utbildning; personal samt läromedel, pedagogiska materiel och utrustning. Bestämmelser finns i skollagen.

Tillgång till likvärdig utbildning

Enligt grundskoleförordningen skall eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen inom ramen för elevens val och undervisningen skall syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i ett eller flera ämnen. Bergsjö skola erbjuder ett rikt urval av ämnen som elevens val, där både breddning och fördjupning kan ske.

Officiell statistik visar att 81,2 procent av eleverna vid Bergsjö skola läser moderna språk i årskurs 9, vilket är markant högre än i riket där motsvarande andel uppgår till 64,3 procent av eleverna i årskurs 9. Enligt personalen beror det höga deltagarantalet, på att de marknadsfört moderna språk intensivt, på att skolan inte har informerat om övriga språkvalsalternativ, men också beroende på att skolan infört rutiner som innebär att det bl.a. krävs en elevvårdskonferens och ett godkännande från rektor för att byta från ett modernt språk till något av de andra alternativen som skall erbjudas som språkval.

Enligt författningarna skall språkval finnas för eleverna i årskurs 6–9 och de skall erbjudas minst två av språken tyska, franska och spanska. Vidare framgår av bestämmelserna att följande språk skall anordnas som språkval om minst fem elever väljer det; modersmålsundervisning, svenska som andraspråk, svens-

ka, engelska eller teckenspråk. Inspektörerna bedömer att Bergsjö skola inte erbjuder de valalternativ som författningarna kräver och måste därför se till att göra det redan från början.

Personalresurserna och kompetensutveckling

Skolan har innevarande läsår totalt 41 medarbetare inklusive personal i tränings-skolan och naturskolan, varav 21 är lärare med ansvar för undervisning. Rektorn påbörjar den statliga rektorsutbildningen under vårterminen 2006. Med något undantag för naturskolans personal har all lärarpersonal inom Bergsjö skola pedagogisk utbildning. Med enstaka undantag har personalen utbildning för de ämnen och för de årskurser de undervisar i. Inspektörerna bedömer att skolans lärare har pedagogisk utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver och att ämnesundervisningen i huvudsak bedrivs av lärare med utbildning i ämnet.

Enligt officiell statistik är lärartätheten 8,5 per hundra elever, vilket är något högre än riksgenomsnittet som är 7,9 lärare per hundra elever. Klasstorleken varierar mellan 21–26 elever. Runt eleverna finns flera vuxna som speciallärare, specialpedagog, skolsköterska, vaktmästare, skolvärdinna samt studie- och yrkesvägledare.

Enligt lärarintervjuerna får personalen ofta den kompetensutveckling de vill ha, men den kopplas inte alltid till de behov som finns. Skolan har ingen långsiktig kompetensutvecklingsplan för vare sig ledning eller anställda. Rektorn disponerar tiden för vissa studiedagar till lokala insatser och vissa dagar går till kommungemensamma insatser. Satsningar kommer att ske, enligt rektorn, på ”betyg och bedömning”, att utarbeta konkreta mål i samtliga ämnen och tydliga betygskriterier. Inspektörerna vill framhålla betydelsen av att skolans planering av kompetensutvecklingen tydligare kopplas till resultatet av utvärderingar och därigenom kan leda till en förbättring av verksamheten.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att skolan har ett rikt och varierat utbud av ämnen för elevens val. Inspektörerna bedömer vidare att tillgången till utbildning i Bergsjö skola är god, dock bedömer inspektörerna att skolan redan från början måste erbjuda samtliga valalternativ som författningarna kräver.

Datum	Ort
2006-01-12	Stockholm

Agneta Landin
Tomas Johansson

Utbildningsinspektion i Bringstaskolan och Fröstuna skola, förskoleklass och grundskola årskurs 1-6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av resultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	4
Bedömning av förutsättningarna	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Bringstaskolan och Fröstuna skola och besökt skolorna den 6 och 7 september 2005. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och övriga skolförfattningar. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets hemsida www.skolverket.se/Inspektion.

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömningar är dels dokument från kommunen samt Bringstaskolan och Fröstuna skola, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Bringstaskolan och Fröstuna skola intervjuades personal, elever, föräldrar samt rektorn. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Bringtaskolan	Antal barn/elever
Förskoleklass	11
Grundskola	63

Fröstuna skola	Antal barn/elever
Förskoleklass	3
Grundskola	52

Bringtaskolan uppfördes 1982 och en större tillbyggnad gjordes 1996. Fröstuna skola byggdes på 1950-talet och en tillbyggnad stod klar 1995.

Utbildningen vid Bringtaskolan och Fröstuna skola omfattar förskoleklass samt grundskola årskurs 1–6. Bringtaskolan ligger i Harmånger och Fröstuna skola är förlagd till Jättendal båda i östra området i Nordanstigs kommun. På grund av skolornas ringa storlek är verksamheterna ibland uppdelad i åldershomogena grupper och ibland åldersheterogena grupper. Elevantalet på de båda skolorna är vikande. Den pedagogiska personalen på Bringtaskolan arbetar efter ett ämneslärarsystem. På Fröstuna skola är personalen indelad i två arbetslag. Det ena arbetslaget omfattar förskoleklassen och årskurs 1–3 och det andra arbetslaget årskurs 4–6.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid skolorna och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplanen och övriga skolförfattningar.

Som helhet erbjuder skolorna utbildning av god kvalitet. Eleverna utvecklas och når kunskaper i grundskolans ämnen enligt de nationella målen. Med vissa undantag är resultaten goda och undervisningen allsidig och varierad. Skolorna har en god uppföljning och utvärdering av elevernas utveckling mot läroplanens mål att sträva mot. Goda kunskapskvaliteter utvecklas inom området normer och värden och genomsyrar på ett positivt sätt skolornas verksamhet. Resurserna i form av personal och materiella förhållanden är goda eller mycket goda.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolorna inom följande områden:

- Elevernas resultat i engelska och matematik bör förbättras på båda skolorna.
- Skolorna bör skapa former för att utvärdera och följa upp elevernas resultat i samtliga kursplaneämnen.
- Skolorna behöver utveckla arbetssätt och arbetsformer för att inkludera eleverna i lärandet för att på så vis förbättra elevernas inflytande över det egna lärandet. Skolorna bör också utveckla elevernas inflytande och delaktighet i verksamheten i stort.

- Handlingsprogrammen mot kränkande behandling bör utvecklas.
- Kvalitetsarbetet och kvalitetsredovisningarna bör förbättras.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brist snarast skall åtgärdas.

- Alla elever i behov av särskilt stöd får inte detta behov tillgodosett (4 kap. 1 § skollagen och 5 kap. 1 § grundskoleförordningen).

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, avsnitten 2.1 och 2.2

Tabell. Resultat av de nationella proven i årskurs 5 vårterminen 2005.

Andel (%) och antal elever som uppnådde målen	Svenska	Engelska	Matematik
Bringstaskolan	79 (11 elever)	79 (11 elever)	50 (7 elever)
Fröstuna skola	93 (13 elever)	71 (10 elever)	43 (6 elever)

Bringstaskolan och Fröstuna skolas resultat från de nationella proven visar på generellt sett låga resultat. Undantaget är Fröstuna skolas goda resultat i svenska. Att bedöma resultaten för eleverna är svårt då det totala antalet elever är lågt, inspektörerna vill ändå påpeka att resultaten i matematik är oroväckande låga. Skolorna har analyserat resultaten och slutsatsen är att eleverna har missat ett och samma delprov i matematik. Eleverna har sedan detta uppdagades fått särskilt stöd och bristerna i matematik är enligt lärarna åtgärdade. Skolorna har under läsåret 2005/2006 inom östra området prioriterat arbetet med matematik.

Hur resultaten och måluppfyllelsen för eleverna i övriga ämnen ser ut är dock oklart eftersom ingen av skolorna har någon systematisk uppföljning i dessa ämnen. Resultaten för pojkar och flickor skiljer sig enligt lärarnas bedömning inte nämnvärt åt.

Skolornas arbete med resultaten från de nationella proven är bra. I detta avseende visar skolorna på ett systematiskt arbete med åtgärdsprogram och stöd för att förbättra elevernas resultat.

Eleverna på båda skolorna säger vid intervjutillfället att de i liten utsträckning informeras om målen. Lärarna berättar att de försöker delge eleverna målen då de planerar nya arbetsområden. Föräldrarna anser att kunskapsmålen sällan redovisas för dem och om så sker är det enbart i svenska, engelska och matematik. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör skapa former så att elever och föräldrar kontinuerligt informeras om målen för utbildningen.

Barnen i de båda förskoleklasserna har sin verksamhet förlagd i och vid skolverksamheten. Samarbetet mellan förskoleklasserna och de lägre skolåren är omfattande och såvitt inspektörerna kunnat bedöma får eleverna i förskoleklasserna förutsättningar att utvecklas i den riktning som målen för skolformen anger.

Bringstaskolans och Fröstuna skolas elever visar på ett mycket bra resultat i förhållande till läroplanens strävansmål gällande normer och värden. Inspektionen visar att eleverna på ett tydligt sätt tar avstånd ifrån kränkningar. De visar i samtal att de har en god förmåga att förstå andra människors olikheter samt visar respekt för varandra och sin skolmiljö. Eleverna på båda skolorna upplever skolmiljön som trygg och detta bekräftas också av elevernas föräldrar. Inspektörerna bedömer att värdegrundsarbetet på skolorna fungerar väl och att skolorna uppnår ett gott resultat.

Skolorna är lärarstyrda och eleverna har till viss del svårt att formulera ståndpunkter grundade på kunskaper och andra överväganden. Eleverna arbetar oftast enskilt, men arbete två och två eller i grupp förekommer också. Elevernas inflytande på undervisningen är begränsat och inskränker sig oftast till att eleverna får välja mellan uppgifter som lärarna har fastställt. Den systematiska uppföljning som görs på skolorna sker oftast genom dagliga samtal dels i klasserna dels individuellt med eleverna.

Inspektörerna bedömer att skolorna har en systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas utveckling mot läroplanens mål att sträva mot kring kunskaper och normer och värden. Goda kvaliteter utvecklas inom normer och värden. Däremot bör båda skolorna öka elevernas inflytande på verksamheten och undervisningen så att eleverna med stigande ålder, successivt utvecklar ett allt större inflytande över sin utbildning.

Sammanfattning

Resultaten i svenska på de nationella proven våren 2005 på Fröstuna skola är bra. Övriga resultat bör dock förbättras på skolan. På Bringstaskolan bör resultaten på de nationella proven förbättras i alla tre ämnena. Skolorna bör arbeta för att förtydliga kunskapsmålen för undervisningen och elevernas lärande. Inspektörerna bedömer att skolorna har en systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas utveckling mot läroplanens mål att sträva mot. Goda kvaliteter utvecklas inom normer och värden. Däremot bör båda skolorna öka elevernas inflytande på verksamheten och undervisningen.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbets sätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i läroplanen, Lpo 94, och i andra författningar för grundskolan. Inspektörerna bedömer att verksamheten fungerar väl inom de granskade områdena men vill särskilt ta upp följande.

Bringstaskolan och Fröstuna skolas arbete med normer och värden genomsyrar på ett positivt sätt skolornas verksamhet. Diskussion och samtal kring värdegrundsfrågor förs ständigt och det förebyggande arbetet är omfattande på båda skolorna. Bringstaskolan arbetar med ett projekt benämnt Livsviktigt. I korthet syftar projektet till att bättre rusta eleverna inför vuxenlivet genom att bland annat stärka deras självkänsla så att de till exempel får kraft att säga nej till det som inte känns rätt. Fröstuna skola arbetar i sin tur efter Friendsmodellen som

skapats av stiftelsen Friends som verkar ute i landets skolor och arbetar förebyggande mot mobbing och kränkande behandling. Både Bringstaskolan och Fröstuna skola har gemensamma regler om den vardagliga arbetsmiljön. Reglerna är utformade av lärarna men eleverna har deltagit och framfört åsikter om dess utformning.

Bringstaskolan och Fröstuna skola har klass- och elevråd för att underlätta skolans samverkan med eleverna. Eleverna på skolorna anser att elevrådet har en viktig funktion att fylla och de är stolta över att få delta där. Rektorn är med på dessa elevråd såsom ett vuxenstöd för eleverna.

Respektive skola har ett program mot kränkande behandling benämnt mobbningsplan. I dessa program redovisar skolorna hur det är tänkt att de skall handla i händelse av mobbing på skolorna. Även det förebyggande arbetet beskrivs. Inspektörerna bedömer dock att handlingsprogrammen mot kränkande behandling är bristfälliga då skolorna endast behandlar elev-elev relationen istället för alla relationer där kränkningar kan förekomma.

Skolorna har olika former för sin samverkan med elevernas föräldrar. På Bringstaskolan finns en grupp kallad Bringstagruppern. De träffas en gång per termin och samtalar kring allmängiltiga frågor på skolan. Bringstabladet är ett informationsutskick som kommer tre gånger per år från skolan till föräldrarna. Skolan har också ett föräldraråd där skolfrågor diskuteras. Föräldramöten och utvecklingssamtal hålls en gång per termin. På Fröstuna skola finns en föräldraförening som tillsammans med rektorn och lärarrepresentanter träffas en gång per termin. Skolan har också föräldramöten en gång per termin. Även information genom veckobrev förekommer. Inspektörerna bedömer att skolornas samverkan med elevernas föräldrar är av god kvalitet.

På Bringstaskolan arbetar lärarna ämnesvis. Detta betyder att lärarna har sina hemklassrum med den materiel de behöver för sin undervisning och eleverna förflyttar sig mellan de olika rummen. Schemat är flexibelt och förändras allt efter de behov elever och verksamhet har. Samlingar förekommer alltid i slutet på dagen. Alla har en "långsamling" måndag morgon och torsdag eftermiddag. Barnen samlas då i åldersheterogena grupper hos sin ansvarslärare där de alltså börjar och avslutar skoldagen. Elevernas möjlighet att påverka undervisningens innehåll och inriktning är begränsade. Eleverna uppger att deras inflytande sträcker sig till att påverka svårighetsgraden på de olika arbetsuppgifterna. Skolan har en modell för sitt arbete som de kallar för "Bringstamix". Detta arbete är planerat av lärarna och består i huvudsak av uppgifter där eleverna kan träna sig att socialt umgås och arbeta med varandra.

Fröstuna skola arbetar med en förskoleklass och årskurs 1–3. Många av lektionerna utför barnen och eleverna tillsammans, men till och från går förskoleklassen till ett eget rum där de kan leka och arbeta. Eleverna i årskurs 4–6 arbetar i två grupper i två rum bredvid varandra.

Gruppernas närhet till varandra gör att lärare och elever snabbt kan förändra grupsammansättningarna allt efter de behov som uppkommer. Lektionsbesöken på Fröstuna skola uppvisar många elever som enligt egen utsago "sitter av tiden". Inspektörerna ser lektioner styrda av lärare där lärarna är den aktiva och eleverna den passiva parten. Denna bedömning delas dock inte av skolans lärare och rektor.

Inspektörerna bedömer att eleverna på Bringtaskolan och Fröstuna skola bör få ett verkligt inflytande över sitt eget lärande och över undervisningen. Genom att inte i detalj reglera hur skolarbetet skall gå till lämnar staten ett stort friutrymme för dem som arbetar med lärandet. Om skolan inte ständigt omprövar undervisningens arbetsformer och arbetssätt, för att göra lärandet så intressant och framgångsrikt för eleverna som möjligt, är det ett exempel på ett underutnyttjande av friutrymmet. Inspektörerna bedömer därför att Fröstuna skola bör se över sin undervisning för att söka sig fram till de bästa arbetsformerna och arbetssätten och öka elevernas delaktighet för att få en högre måluppfyllelse.

Bringtaskolan och Fröstuna skola har tester och andra rutiner för att upptäcka elever i behov av särskilt stöd. Stödet och dess utformning beslutas av rektor och ges av skolornas lärare. Stödet ges enskilt eller i grupp. Informationen till föräldrar är tydlig och föräldrar och elever känner delaktighet i detta arbete. Skolorna arbetar med tydliga åtgärdsprogram. Båda skolorna har gett extra stöd till de elever som ej nått målen på de nationella proven. På Fröstuna skola ges enligt lärarna dock enbart stöd i svenska, matematik och engelska. Inspektörerna bedömer därför att Fröstuna skola måste tillgodose alla elever i behov av särskilt stöd, oavsett ämne.

Regelbundna förberedda utvecklingssamtal genomförs en gång per termin på båda skolorna. På Bringtaskolan där man har ett ämneslärarsystem utför ansvarsläraren utvecklingssamtalen. Föräldrar och elever får information om elevens hela skolgång. Önskar föräldrarna träffa en annan lärare så arrangeras detta.

Skolorna har olika instrument för att utvärdera elevernas lärande. Exempel är lästester, diagnostiska prov och ”portfolio” vilken syftar på ett sätt att undervisa så att eleverna med hjälp av sina portföljer lär sig granska, reflektera över och utvärdera sitt eget arbete. Kommunens resursteam har en samlad specialkompetens som skolorna kan utnyttja. Brist på tydliga mål i de båda verksamheterna gör det ändå svårt att utvärdera elevernas kunskaper. Elever och föräldrar har svårt att riktigt tydligt få ett helhetsgrepp om elevernas kunskaper. Den utvärderingsform som fungerar väl på båda skolorna är den dagliga direktutvärdering inspektörerna såg lärarna göra tillsammans med sina elever i samband med lektioner.

Inspektörerna vill framhålla värdet av att skolorna lokalt tolkar och utvecklar de nationella kursplanemålen i alla ämnen så att det klargörs vilka kunskaper eleverna skall utveckla

Bringtaskolan och Fröstuna skola har i sina respektive arbetsplaner ett antal prioriterade områden som de skall arbeta med under innevarande läsår. Dessa områden har valts av rektorn och personalen. Prioriterade områden för Bringtaskolan är språklig medvetenhet, social träning, könsroller, arbetsmiljö och friskvård.

För Fröstuna skola är områdena elevernas trygghet, att lära sig utifrån sin egen förmåga och få stöd, elevernas språkbruk, portfolio och tala-läsa-skriva. Någon direkt koppling mellan elevernas resultat och de valda områdena är svårt att se. Bringtaskolans arbetsplan innehåller inte några mål vilket innebär att skolan saknar övergripande mål för sin verksamhet. Fröstuna skola har övergripande mål och en beskrivning av hur skolan skall arbeta för att uppnå dessa mål i sin arbetsplan.

I skolornas kvalitetsredovisningar beskrivs också prioriterade områden som till viss del överensstämmer med de nyss ovan nämnda. I kvalitetsredovisningen beskrivs områdena och vad som gjorts. Uttryckta mål och bedömning av måluppfyllelsen finns inte. Eftersom en bedömning av måluppfyllelsen saknas, finns inte heller någon redogörelse för vilka åtgärder skolorna avser att vidta vid bristande måluppfyllelse. Inspektörerna bedömer därför att kvalitetsarbetet i sin helhet och kvalitetsredovisningarna bör förbättras.

Bringstaskolan och Fröstuna skola leds av en rektor. Rektorn är utbildad förskollärare och har genomgått den statliga rektorsutbildningen. Rektorn har också deltagit i flera olika kurser i pedagogisk ledning. Rektorn är väl känd av alla på skolorna och uppfattas som skolornas pedagogiska ledare av såväl lärare som föräldrar. Rektorn styr skolan genom sin närvaro i verksamheterna och olika konferenser där hon träffar sin personal. Rektorn försöker att implementera gemensamma tankar genom en röd tråd på de båda skolorna. Rektorn leder skolornas elevvårdskonferenser. Inspektörerna bedömer att rektorn är väl förtrogen med den dagliga verksamheten och att denne överlag bedriver ett gott pedagogiskt ledarskap, men att det bör förbättras vad avser ledningen av skolans kvalitetsarbete.

Sammanfattning

Skolorna har en väl fungerande ledning och organisation för att genomföra, utveckla och administrera skolarbetet, men ledningen av skolans kvalitetsarbete bör förbättras. Värdegrundsarbetet på skolorna fungerar väl och skolorna uppnår ett gott resultat. Handlingsprogrammen mot kränkande behandling är dock bristfälliga och bör utvecklas. Fröstuna skola bör se över sin undervisning för att försöka hitta de bästa arbetsformerna och arbetssätten för att öka elevernas delaktighet och få en högre måluppfyllelse. Skolan måste också tillgodose stödet för alla elever som är i behov av särskilt stöd. Skolornas kvalitetsarbete och kvalitetsredovisningar bör förbättras.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som grundskolan skall erbjuda, information om utbildning; personal samt läromedel, pedagogiska materiel och utrustning. Bestämmelser finns i skollagen.

Enligt grundskoleförordningen skall eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen inom ramen för elevens val och undervisningen skall syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i ett eller flera ämnen.

På Bringstaskolan och Fröstuna skola har eleverna flera olika möjligheter till detta inom de ämnen som läses i skolan. Skolorna och rektorn har också kontroll över att eleverna får den undervisningstid de enligt författningarna har rätt till.

Bringstaskolan och Fröstuna skola har under innevarande år sju respektive sex medarbetare. Båda skolorna har varsin fritidspedagog. Nästan all personal har en pedagogisk utbildning avsedd för den undervisning de bedriver. Båda skolorna har varsin lärare, om ej med fullständig specialkompetens, anställd för

specialundervisningen. Dessa lärare har tillsammans med övriga lärare på skolorna ansvar för elever i behov av särskilt stöd.

Bringstaskolans strategi för att säkra en framtida rekrytering av lärare är att ta emot och utbilda lärarstudenter med en förhoppning att kandidaterna återvänder till skolan efter avslutad lärarutbildning. På Fröstuna skola uttryckte personalen ett önskemål om att få slippa lärarstudenter då de såg detta som en ytterligare arbetsbelastning.

Skolorna erbjuder all personal någon form av kompetensutveckling. Enligt rektorn går rektorn och den anställde på båda skolorna igenom vilken kompetensutveckling som erhållits, önskas och behövs för att verksamheten skall uppnå en högre målpuppfyllelse. Detta sker på medarbetarsamtalen.

Under läsåret 2005/2006 har skolorna i östra området prioriterat arbetet med matematik. Detta arbete inleddes med kompetensutvecklingsdagar för all personal från förskolan till och med årskurs 9. I utbildningen ingår litteraturläsning, dialog mellan de olika grupperna, arbete med barn/elever och slutligen en återkoppling i olika grupperingar.

Inspektörerna bedömer att eleverna får den garanterade undervisningstid de enligt författningarna har rätt till. Skolorna har i hög grad utbildad personal som får relevant kompetensutveckling. Inspektörerna skulle dock gärna se en tydligare koppling mellan kompetensutveckling, skolornas kvalitetsredovisning, mål och resultat.

Sammanfattning

Verksamheterna på Bringstaskolan och Fröstuna skola har goda förutsättningar i fråga om tillgång till lärare med utbildning för den aktuella undervisningen. De materiella förutsättningarna är också goda på de båda skolorna. Inspektörerna bedömer att skolorna tillgodoser elevernas rätt till undervisning.

Datum	Ort
2006-01-12	Stockholm

Tommy Bucht
Lotta Hedén

Utbildningsinspektion i Bållebergsskolan, Lönnbergsskolan och Ilsbo skola, förskoleklass samt grundskola årskurs 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet.....	2
Sammanfattande bedömning.....	3
Bedömning av resultaten.....	4
Bedömning av verksamheten	6
Bedömning av förutsättningarna	12

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Bållebergsskolan, Lönnbergsskolan och Ilsbo skola och besökt skolan den 13–16 september 2005. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och övriga skolförfattningar. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets hemsida www.skolverket.se/Inspektion.

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömningar är dels dokument från kommunen och Bållebergsskolan, Lönnbergsskolan och Ilsbo skola, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Bållebergsskolan, Lönnbergsskolan och Ilsbo skola intervjuades rektorn, personal, elever och föräldrar. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Bållebergsskolan	Antal barn/elever
Grundskola	66
Särskola	2

Lönnbergsskolan	Antal barn/elever
Förskoleklass	23
Grundskola	82

Ilsbo skola	Antal barn/elever
Förskoleklass	10
Grundskola	55

Bållebergsskolan ligger i Bergsjö i Nordanstigs kommun. Utbildningen vid Bållebergsskolan omfattar årskurserna 4 och 5. Dessutom finns en särskild undervisningsgrupp på 4 elever. Dessa elever behöver av olika skäl vistas i en mindre och tryggare miljö under skoldagen, där de kan få en annan typ av stöd än i en vanlig klass. Två av dessa elever är mottagna i särskolan, men är integrerade i grundskolan. All verksamhet finns förlagd i samma byggnad. Totalt finns det 66 elever på skolan jämt fördelade över årskurserna. Hela skolan utgör en arbetsenhet, men eleverna är indelade i fem olika grupper.

Elevantalet är vikande inom rektorsområdet och därför planeras en flyttning av eleverna från Bållebergsskolan till de närbelägna skolorna Lönnbergsskolan och Bergsjö centralskola.

Utbildningen vid Lönnbergsskolan som även den ligger i Bergsjö, omfattar idag förskoleklass, årskurserna 1–3 samt fritidshem. All verksamhet finns förlagd i samma byggnad. Skolan är relativt nybyggd (1996) med ljusa och för verksamheten väl anpassade lokaler. Sammanlagt finns 105 barn på skolan. Årskurs 1 består av en klass och årskurs 2 och 3 av två klasser vardera.

Utbildningen vid Ilsbo skola omfattar förskoleklass, fritidshem samt årskurserna 1–6. Skolan är byggd 1953 och renoverades delvis 1991 och genomgår under innevarande verksamhetsår en mer omfattande renovering vilken innebär att trä- och metallslöjden samt fritidshemmet flyttar in sina verksamheter i skolan. Skolan är belägen 15 kilometer söder om de övriga två skolorna. När eleverna fortsätter sin utbildning till årskurs 7 överflyttas de till Bergsjö skola, men under innevarande läsår har man valt att två dagar i veckan låta de sju eleverna i årskurs 6 vara integrerade i en av Bergsjö skolas årskurs 6-klasser.

Sammanlagt finns 65 barn på Ilsbo skola. Förskoleklassen har 10 barn och verksamheten är koncentrerad till tre dagar per vecka. En elev är placerad i särskild undervisningsgrupp. Eleverna är fördelade på två arbetsenheter. Den ena, som omfattar årskurserna 1–3, och den andra, som omfattar årskurserna 4–6. Undervisningen bedrivs åldersblandad.

Verksamheten vid de tre skolorna leds av en rektor, som har sitt tjänsterum på Bergsjö skola. Många av eleverna har lång skolväg och utnyttjar därför skol-

skjuts. Lärartätheten är i nivå med riksgenomsnittet som är 7,9 lärare per hundra elever. Skolorna har ett fåtal elever med utländsk bakgrund.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid skolorna och av hur väl verksamheterna uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Som helhet erbjuder skolorna utbildning av god kvalitet. Eleverna utvecklas och når kunskaper i enlighet med de nationella målen. Lärarna är engagerade och har i allmänhet god förmåga att följa upp elevernas individuella lärande och ge stöd när det behövs. Ledningsorganisationen fungerar väl. Resurserna i form av personal och materiella förhållanden är goda. Skolorna visar på goda resultat i arbetet mot kränkande behandling.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- Skolorna bör följa upp resultaten i samtliga ämnen utifrån målen i kursplanerna, samt följa upp strävansmålen både avseende kunskaper samt normer och värden.
- Kunskapsmålen för undervisningen bör förtydligas för eleverna på skolorna och resultaten i svenska, engelska och matematik på de nationella proven bör uppmärksammas och analyseras på Bållebergsskolan och Ilsbo skola.
- Elevernas inflytande över arbetssätt och innehåll bör utvecklas och förbättras på samtliga skolor.
- Lönnbergsskolan och Ilsbo skola årskurs 4–6 bör se över formerna för sin samverkan med föräldrarna.
- Lönnbergsskolan och Ilsbo skola bör förbättra arbetet med normer och värden. Lönnbergsskolan bör dessutom utveckla dialogen mellan ledning, personal, föräldrar och elever i syfte att uppnå en utökad samsyn i verksamheten om gemensamma regler och förhållningssätt.
- Beslut om placering av elever i särskild undervisningsgrupp fattas av rektorn trots att delegation för detta saknas. Skolan bör därför skapa former så att dessa beslut uppfyller författningarnas krav.
- Ilsbo skola och Bållebergsskolan bör se över rutinerna för att säkerställa att eleverna får den garanterade undervisningstid de har rätt till i varje enskilt ämne.
- Skolorna bör förbättra kvalitetsarbetet i sin helhet och bör också förbättra sina respektive kvalitetsredovisningar.
- Ilsbo skola bör förtydliga informationen kring elevernas språkval.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Åtgärdsprogram upprättas inte för alla elever i behov av särskilt stöd (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).

- Det är oklart vilken rektor som har ansvar för en del av eleverna i årskurs 6 på Ilsbo skola. Samordningen av innehållet i undervisningen visar också brister för dessa elever (2 kap. 2 § skollagen).
- Skolorna erbjuder inte elevens val (2 kap. 19-20 §§ grundskoleförordningen).

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, avsnitten 2.1 och 2.2

Kunskaper, utveckling och lärande

Såvitt inspektörerna kan bedöma, får eleverna i förskoleklasserna på Lönnbergsskolan och Ilsbo skola de förutsättningar som krävs för att utvecklas i den riktning som målen för skolformen anger. Detta gäller även grundskolans årskurser på samtliga tre skolenheter.

I årskurserna 1–3 på Bållebergsskolan, Lönnbergsskolan har lärarna tillsammans arbetat fram konkretiserade mål inom framförallt svenska, matematik och engelska. Elevernas resultat följs systematiskt upp i dessa ämnen genom regelbundna DLS¹-prov, genom gemensamt framtagna utvärderingsunderlag samt genom de nationella proven. Inspektörerna har därigenom kunnat ta del av underlag för elevernas kunskapsutveckling inom dessa ämnen. Inspektörerna bedömer att lärarna på dessa skolor, genom att fullfölja samma intentioner även i övriga ämnen, kan få möjligheter att stödja och systematiskt bedöma kunskapsutvecklingen i samtliga ämnen.

Tabell 1. Resultat nationella prov årskurs 5, Bållebergsskolan och Ilsbo skola.

Andel (%) och antal elever som uppnådde målen	2003/04 Bållebergsskolan	2004/05 Bållebergsskolan	2004/05 Ilsbo skola
Svenska	78 (32)	75 (36)	87 (7)
Matematik	93 (38)	73 (35)	60 (5)
Engelska	83 (34)	72 (34)	87 (7)

Resultaten från de nationella proven i årskurs 5 på Bållebergsskolan visar att eleverna når sämre resultat 2004/05 än föregående år i samtliga tre ämnen och markant sämre i matematik och engelska. Ilsbo skola kan endast redovisa resultat från de nationella proven i årskurs 5 för verksamhetsåret 2004/05. Resultaten på de nationella proven bör föranleda skolorna att närmare analysera varför så många elever inte uppnådde målen.

Hur de faktiska resultaten i övriga ämnen ser ut är oklart, då vare sig Bållebergsskolan, Lönnbergsskolan eller Ilsbo skola, presenterat något underlag som visar på vilka mål som finns och vilka eventuella utvärderingar som genomförts

¹ DLS (Diagnoser i läsning och skrivning) är en språkdiagnos som består av fyra delar: rättstavning, samma ljud, läsförståelse och ordförståelse

som underlag för bedömning. Det saknas också en systematisk uppföljning och utvärdering av resultaten. Bedömning av detta görs i avsnittet om utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning.

Lärarna berättar att de ibland informerar eleverna om vad som skall behandlas under ett nytt moment. I vilken mån detta görs systematiskt och kontinuerligt varierar mellan olika moment och olika lärare liksom om informationen kopplas till målen. Eleverna uppger att det sporadiskt förekommer att lärarna talar om mål, vanligast är dock att det sker i samband med utvecklingssamtalen. Inspektörerna bedömer att skolorna bör skapa rutiner för att kontinuerligt informera eleverna om målen i de enskilda ämnena och undervisningen som helhet.

Eleverna på Bällebergsskolan årskurs 1–3 tränas i att ta eget ansvar genom veckoplaneringar och att skriva loggböcker, där de reflekterar över veckans arbete. Veckoplaneringen görs av lärarna. Eleverna får ta ansvar för planeringen, när de genomför olika arbetsmoment. Eleverna kan också själva ta ansvar för olika arbetsformer. Hur dessa veckoplaneringar är kopplade till målen för undervisningen, framkom inte vid intervjuerna med personal och elever och inte heller vilket inflytande eleverna har över innehåll och arbetssätt. Eleverna beskriver att det är lärarna och läromedlen som i första hand styr undervisningen. Utifrån lektionsbesök på Lönnbergsskolan och Ilsbo skola årskurs 4–6 får inspektörerna intryck att undervisningen präglas till stor del av ett läroboksstyrt innehåll än av konkreta ämnesmålsättningar. Elevernas egen uppfattning på dessa skolor är, att de har ett begränsat inflytande över innehåll, arbetssätt och arbetsformer. Ilsbo skola använder sig av ett planeringsschema för eleverna i årskurs 1–3. Inspektörerna bedömer att inflytandet för eleverna över innehåll, arbetssätt och arbetsformer bör utvecklas och förbättras på samtliga skolor i enlighet med läroplanens intentioner.

Normer och värden

På Bällebergsskolan, Lönnbergsskolan och Ilsbo skola trivs eleverna och både de och deras föräldrar upplever att skolorna präglas av en lugn och trygg miljö. Inget klotter eller annan skadegörelse finns på skolorna, vilket tyder på att eleverna är med och tar ansvar för den gemensamma arbetsmiljön.

Personalen uttrycker att arbetet med normer och värden visar sig genom att eleverna är trygga och respekterar olikheter. Föräldrarna bekräftar, att elevernas medvetenhet om värdegrundsfrågor har ökat, då dessa aktualiseras med jämna mellanrum. Elever och föräldrar på skolorna uppger, att det sällan förekommer kränkande behandling och de anser, att om så sker, så är personalen bra på att ta tag i de problem de får kännedom om. Av vad som framkommit i övrigt kan eleverna göra sin stämma hörd dels genom regelbundet förekommande klassråd, dels genom elevråd som sammanträder ett par gånger per termin. Föräldrar kallas till verksamhetsråd, där de ges möjlighet att påverka och samråda kring olika frågor.

På Lönnbergsskolan upplever föräldrar att klimatet inte är lika tillåtande som på de båda andra skolorna. Några föräldrar i årskurs 4–6 på Ilsbo skola har uttryckt samma sak om Ilsbo skola. Alltför avvikande uppfattningar, om hur verksamheten bedrivs, uppskattas inte av skolorna enligt dessa föräldrar. Samtidigt vittnar de om, att skolorna upplevs som små och trygga och att det finns en närhet till personalen som är positiv.

Inspektörerna bedömer att skolorna uppnår generellt goda resultat av arbetet med normer och värden. Lönnbergsskolan bör dock förbättra resultatet vad gäller att skapa en skolmiljö där skiljaktiga värderingar, uppfattningar och problem öppet redovisas och diskuteras.

Förskoleklassen och fritidshemmet på Lönnbergsskolan har dokumenterat en tydlig och genomtänkt målsättning för arbetet med normer, värden, utveckling och lärande, vilket inspektörerna ser positivt på. Förskoleklassen redovisar också i sin kvalitetsredovisning hur de förbereder barnen för och lägger en grund för fortsatt skolgång. Personalen på fritidshemmet och i förskoleklassen redovisar ett behov av ett bättre samarbete med skolan och respekt för varandras olika roller.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att skolorna inom rektorsområdet når ett godtagbart resultat inom kunskaper, utveckling och lärande. Resultaten av arbetet med normer och värden är också bra på samtliga skolor. Dock bör resultaten på de nationella proven föranleda skolorna att närmare analysera varför så många elever inte uppnått målen. Även dessa resultat bör analyseras och förbättras. Resultatet av arbetet med elevers ansvarstagande och inflytande över det egna lärandet bör förbättras på samtliga skolor. Skolorna bör slutligen arbeta vidare med att kontinuerligt informera eleverna om målen för undervisningen.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i läroplanen, Lpo 94, och i andra författningar för grundskolan. Inspektörerna bedömer att verksamheten fungerar väl inom de granskade områdena men vill särskilt ta upp följande.

Arbetsmiljö och delaktighet

Samtliga skolor har regelbundet förekommande klassråd i varje klass. Klassråd förekommer ibland en gång per vecka, ibland varannan vecka. På Lönnbergsskolan är läraren ordförande, medan det på övriga skolor alternerar mellan elever. Bällebergsskolan och Ilsbo skola har ett elevråd, i vilket det finns representanter för alla klasser på skolan. På Lönnbergsskolan har elevrådet haft sporadiska möten och det uppges inte fungera särskilt bra.

Bällebergsskolans elevråd leds av skolans kurator, medan elevrådet på Ilsbo skola leds av elever och lärare tillsammans. På elevrådets möten har eleverna möjlighet att ha synpunkter på olika frågor som tas upp och att påverka vissa beslut. Frågorna initieras oftast från klassråden, ibland från rektorn och personalen. Eleverna är ordförande respektive sekreterare och tränas i att framförallt skriva protokoll. På Ilsbo skola har man också stormöte varje vecka då skolans alla elever är med. Frågor som rör hela skolan behandlas då och besluten tas enligt demokratiska regler. Dessutom förekommer matråd på samtliga skolor, där eleverna får vara med och bestämma matsedlarnas innehåll.

Inspektörerna bedömer att Bällebergsskolan och Ilsbo skola ger eleverna aktiv träning i att arbeta i demokratiska former. Vidare bedömer inspektörerna att Lönnbergsskolan bör förbättra arbetet med att ge eleverna ett ökat inflytande över verksamheten i stort och att eleverna i större utsträckning än idag, får möjlighet att tillsammans med lärarna behandla frågor av gemensamt intresse för eleverna.

I intervjuerna med elever och föräldrar på Bällebergsskolan och Ilsbo skola framkom, att det finns gemensamma dokumenterade trivselregler. Samråd har skett med föräldrar och elever kring dessa regler.

Enligt läroplanen skall skolan lära eleverna att samarbeta, lyssna, diskutera och argumentera. Skolan skall vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de framförs.

Vid elev- och föräldrantervjuer beskrevs att atmosfären på Lönnbergsskolan mer präglas av lärarnas tolkningsföreträde om krav på tystnad, likhet, lugn och ro inom skolans väggar, än av barns spontana sätt att uttrycka och framföra egna åsikter. Denna bild bekräftas av de observationer som gjordes under inspektörernas besök på skolan. Det finns regler på Lönnbergsskolan som är framtagna av personalen. Både elever och föräldrar uttrycker, att de skulle vilja ha en mer aktiv dialog kring dessa regler.

Inspektörerna bedömer att personalen och ledningen på Lönnbergsskolan och i de senare årskurserna på Ilsbo skola bör förbättra arbetet med normer och värden så att en ökad samsyn kring regler och förhållningssätt kan uppnås. Lönnbergsskolan bör dessutom utveckla sin lärandemiljö så att eleverna ges möjlighet att mer öppet diskutera och argumentera kring frågor som berörs i undervisningen.

Bällebergsskolan och Ilsbo skola har ett omfattande och ett mycket väl fungerande arbete med värdegrunden. I arbetet ingår olika förebyggande inslag, som ett kamratstödarsystem, där äldre elever fungerar som faddrar för yngre elever. På Bällebergsskolan finns det två kamratstödare från varje klass som rapporterar om någon elev verkar vara utanför eller kränks på något sätt. På Ilsbo skola finns det kamratstödare från årskurs 3–6 som stöd för samtliga elever. Årskurs 4–6 på Ilsbo skola har en schemalagd timme per vecka, där de aktivt arbetar med att stärka självkänslan, att våga stå emot gruppträck, att se sin egen roll och att aktivt motverka kränkande behandling. På båda skolorna får eleverna även arbeta med värderingsövningar, där de exempelvis ställs inför olika former av etiska dilemman, där svåra val måste göras och där respekt för olikheter lyfts fram. Skolorna delar ibland in eleverna i pojk- och flickgrupper där bl.a. värdegrundsfrågor och könsroller diskuteras.

Elever och föräldrar uppger att det sällan förekommer kränkande behandling på skolorna och de anser att om så sker, så är personalen snabb och bra på att ta tag i de problem de får kännedom om. Samtliga skolor har program mot kränkande behandling, där skolans rutiner i händelse av mobbning redovisas. Inspektörerna bedömer att handlingsprogrammen är bristfälliga, då de endast omfattar relationen elev – elev. Programmet omfattar därmed inte situationer där en vuxen kränker en elev. I handlingsprogrammen saknas även en beskrivning av skolornas förebyggande arbete. Inspektörernas samlade bedömning är,

att skolornas handlingsprogram mot kränkande behandling bör revideras i ovan nämnda delar.

Organisation och arbetssätt i undervisningen

Personalen på Lönnbergsskolan uppger att samarbetet mellan förskoleklassen och årskurs 1 inte är så omfattande ännu, men att de arbetar på att utveckla former för ett mer aktivt samarbete för att förstärka den röda tråden i övergången till skolan. På Ilsbo skola finns det ett mer utvecklat samarbete mellan årskurs 1–3 och förskoleklassen. Inspektörerna bedömer att samarbetet mellan förskoleklassen och grundskolan är fungerande och att övergången från förskoleklass till grundskola underlättas av att eleverna lär känna varandra över åldersgränserna, vilket sannolikt minskar risken för att kränkande behandling uppstår.

När det gäller eleverna i årskurs 6 på Ilsbo skola, som även har undervisning på Bergsjö skola, kan inspektörerna konstatera att det inte sker någon samordning av undervisningen mellan de två skolorna, vilket gör att ingen av skolorna kan säkerställa att eleverna får den garanterade undervisningstiden i samtliga kursplanämnen. Det råder också oklarheter om undervisningens innehåll på respektive skola, vilket betyder att samordningen mellan de två skolorna av vad eleverna skall lära sig, inte fungerar. Slutligen är det också oklart om det är rektorn på Ilsbo skola eller på Bergsjö skola som ansvarar för årskurs 6-elevernans utbildning.

På Bällebergsskolan finns oklarheter avseende de integrerade särskoleeleverna, som enligt bestämmelserna skall följa särskolans timplan. Rektorn vet inte säkert, om dessa elever får den undervisning de har rätt till i de enskilda ämnena och har därför påbörjat ett arbete med att se över hur undervisningstiden för särskoleeleverna har fördelats mellan olika ämnen.

Inspektörerna bedömer att både Ilsbo skola och Bällebergsskolan bör upprätta rutiner för att säkerställa att samtliga elever får den garanterade undervisningstiden, totalt sett och i varje enskilt ämne. Inspektörerna bedömer vidare att det måste klargöras vem som är rektor för Ilsbo-eleverna i årskurs 6 och som därmed har rätt att fatta beslut om exempelvis särskilt stöd, dessutom måste Ilsbo skola och Bergsjö skola enas om inte bara antalet undervisningstimmar, utan även vilket innehåll undervisningen skall ha för dessa elever.

Inspektörerna ser dock positivt på att kommunen redan i samband med inspektionen påbörjade ett arbete med att klargöra hur organisationen av undervisningen för årskurs 6-eleverna skall se ut. Dessutom har kommunen även gett två rektorer i uppdrag att se över kopplingen mellan 6–9-skolornas och 1–6-skolornas timplaner i västra respektive östra delen av kommunen.

Skolorna använder, som tidigare nämnts, en betydande del av undervisningstiden till att arbeta läroboksstyrt. Eleverna får arbetsuppgifter genom läroböckerna eller det studiematerial som de arbetar med för tillfället. De kan ofta själva bestämma om de vill arbeta enskilt eller i grupp. De flesta uppgifter är obligatoriska, utom då det står ”eget val eller eget arbete” på schemat. Då får eleverna själva avgöra vad de skall arbeta med. Då undervisningen i olika ämnesområden sällan eller aldrig samordnas får eleverna inte möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet. Dessutom tränas inte elevernas förmåga att ta eget ansvar för sitt lärande, när de har begränsat inflytande över innehåll och arbetssätt.

Det framkommer inte i samtalen med personalen, att lärarna i någon större omfattning har målen som utgångspunkt, när de introducerar nya arbetsuppgifter för eleverna. Eleverna uppger att lärarna heller inte alltid förklarar vad som är syftet med ett visst avsnitt eller tema eller vad de förväntar sig att eleverna skall kunna när avsnittet/temat avslutats. Inte heller finns några rutiner för att systematiskt dokumentera vad eleverna lärt sig, förutom i svenska, matematik och engelska.

I vilken utsträckning som utvärdering av undervisningen i övriga ämnen genomförs, varierar mellan olika lärare på skolorna. Bristen på systematiska utvärderingar gäller undervisningen i stort på skolorna, förutom i svenska, matematik och engelska.

Inspektörerna bedömer, att kvaliteten bör förbättras genom att skolorna sätter upp tydliga mål för utbildningen och att man också systematiskt tillsammans med eleverna kontinuerligt utvärderar, dessa när ett avsnitt/temaarbete avslutas.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

Skolorna använder sig av olika tester för att identifiera elever i behov av särskilt stöd. På samtliga skolor finns ett väl utvecklat system för att fånga upp enskilda elever som behöver stöd i svenska, matematik och engelska. Då samtliga skolor är förhållandevis små, finns det hos personalen en medvetenhet, om än inte alltid dokumenterad kunskap, om eleverna och deras behov av särskilt stöd.

Behovet av särskilt stöd tas upp på personalens konferenser och förs sen vidare till skolans rektor, som i sin tur fattar beslut om stödet och dess utformning. Personalen på samtliga skolor uppger att alla elever som är i behov av särskilt stöd också får det, däremot har inte alla dessa elever ett åtgärdsprogram, vilket är ett krav enligt grundskoleförordningen. Inspektörerna bedömer att det på skolorna finns väl fungerande utrednings- och analysförfaranden för att identifiera och åtgärda elevers behov av särskilt stöd inom svenska, matematik och engelska. Underlaget i övriga ämnen bygger mer på dialog mellan lärare – elev, än på dokumenterade utvärderingar. Inspektörerna bedömer att skolan måste upprätta åtgärdsprogram för samtliga elever i behov av särskilt stöd. Skolan bör också upprätta rutiner för att identifiera och åtgärda elevers stödbehov inom samtliga ämnen.

Elevers rättsäkerhet

När det gäller placering av elev i en särskild undervisningsgrupp fattas dessa beslut av rektorn. Rektorn har dock enligt gällande delegationsordning för närvarande inte rätt att fatta sådana beslut, utan den rätten har endast styrelsen för utbildningen. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör ändra sina rutiner så att beslut om placering av elev i särskild undervisningsgrupp fattas i enlighet med gällande bestämmelser. I detta sammanhang vill inspektörerna framhålla vikten av att sådana beslut har en tydlig beslutstext och även innehåller information om att beslutet kan överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Bällebergsskolan och Lönnbergsskolans årskurser 1–6 samt Ilsbos skolas årskurs 1–3 har med utgångspunkt från kursplanerna bearbetat målen i svenska, engelska och matematik. Några konkretiseringar i övriga ämnen har inte gjorts. Målen används för att närmare kunna följa elevernas kunskapsutveckling i de

tre ämnen. Några uppföljningar i övriga ämnen av elevernas kunskapsutveckling på individnivå finns inte, utan respektive klasslärare berättar om utvecklingen i samtal med föräldrar vid de regelbundna utvecklingssamtalen. För årskurserna 4–6 på Ilsbo skola har inte redovisats några bearbetade mål inom svenska, engelska och matematik eller övriga ämnen. DLS-test genomförs i svenska på samtliga skolor och i årskurs 5 genomförs de nationella proven i svenska, matematik och engelska.

Inspektörerna konstaterar att det inte görs någon systematiserad uppföljning på skolnivå och oftast inte heller på individnivå på någon av skolorna annat än i svenska, matematik och engelska. Konsekvensen av detta skulle kunna bli att det inte går att se, om elevernas måluppfyllelse är svag, vilket kan medföra att adekvata stödåtgärder inte sätts in. Inspektörerna bedömer att skolorna bör skapa former för att systematiskt följa upp elevernas resultat i samtliga kursplanämnen.

När det gäller strävansmålen i läroplanen saknar samtliga skolor en systematisk uppföljning av hur eleverna utvecklas i riktning mot målen. Det gäller strävansmålen utifrån läroplanens mål kring kunskaper som handlar om elevernas förmåga att arbeta utforskande, att självständigt formulera synpunkter, att inta ett kritiskt förhållningssätt, att lyssna, analysera och argumentera m.m. Det gäller också strävansmålen som omfattar uppdraget att utveckla elever i enlighet med värdegrunden i läroplanen. Inspektörerna bedömer därför att skolorna bör skapa former för att också kunna följa upp resultatet av arbetet med läroplanens strävansmål.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Samtliga skolor har ett antal av kommunen prioriterade områden som de skall arbeta med under innevarande läsår. De prioriterade områdena är dock inte formulerade som mål, vilket innebär att skolorna i praktiken saknar övergripande konkretiserade mål för sin verksamhet. Skolorna har arbetsplaner som har karaktär av verksamhetsberättelser. Dessa uppges inte vara styrande för verksamheten. Det är istället kommunens prioriterade områden som i praktiken utgör skolornas lokala arbetsplaner. Den kvalitetsredovisning som så småningom skall upprättas är tänkt att ta sin utgångspunkt i de prioriterade områdena.

I skolornas kvalitetsredovisningar beskrivs förra läsårets prioriterade områden. Några formulerade mål finns inte, och inte heller någon bedömning av måluppfyllelsen. Personalen beskriver vad de gjort utifrån verksamhetsårets prioriterade områden. Eftersom en bedömning av måluppfyllelsen saknas, finns inte heller några åtgärder beskrivna inför innevarande läsår, utan endast förslag på nya prioriterade områden. Det som beskrivs i kvalitetsredovisningarna bygger på de utvärderingar och beskrivningar som arbetslagen gör och som de sedan lämnar in till rektorn.

Inspektörerna bedömer med utgångspunkt från ovan att kvalitetsredovisningarna är bristfälliga och att de bör förbättras med utgångspunkt från ovan beskrivna brister. Inspektörerna kan vidare konstatera att skolornas kvalitetsarbete i sin helhet bör förbättras, från det att mål formuleras utifrån en analys av skolans måluppfyllelse, till det att nya eller reviderade mål formuleras med utgångspunkt i gjorda utvärderingar. Målen bör på ett tydligt sätt kopplas till de resultat som eleverna når.

Ledning och intern kommunikation

Skolorna leds av en rektor. Rektorn, som har genomgått den statliga rektorsutbildningen, är känd bland elever, lärare och föräldrar. Rektorn uppfattas av lärarna på Ilsbo skola och Bällebergsskolan som delvis förtrogen med verksamheten. Hon har inte i dagsläget, enligt personalen, haft tidsmässiga möjligheter att fungera som skolornas pedagogiska ledare.

När det gäller Lönnbergsskolan är inspektörernas intryck utifrån de samtal som förts, att personalen och rektorn har skilda pedagogiska uppfattningar om hur verksamheten skall bedrivas och lärarna uppfattar inte rektor som förtrogen med verksamheten eller som pedagogisk ledare.

Rektorn styr skolorna genom konferenser, en gång per vecka, då hon träffar all personal på respektive skola, men också genom att vara ute i verksamheten och där träffa personal och elever. Rektorn leder elevvårdskonferenserna samt enheternas verksamhetsråd, där hon möter föräldrarna. Rektorn har ett grundmurat gott rykte bland föräldrarna på samtliga skolor, som handlingskraftig och tillgänglig för deras frågor.

Inspektörerna bedömer att rektorn på samtliga inspekterade skolor är förtrogen med den dagliga verksamheten och att hon utövar ett pedagogiskt ledarskap av god kvalitet, men att ledningen av skolans kvalitetsarbete bör förbättras. Det bör även skapas samarbetsformer på Lönnbergsskolan för att utveckla verksamheten utifrån de nationella och kommunala styrdokument och lokala förutsättningar som finns.

Sammanfattning

Kvaliteten på den pedagogiska verksamheten på skolorna är i stort godtagbar. Dock måste åtgärdsprogram upprättas för alla elever som är i behov av särskilt stöd. Vidare bedömer inspektörerna att skolorna bör utarbeta former för systematiska utvärderingar på individnivå och skolnivå inom samtliga kursplanämnen både avseende uppnåendemålen och strävansmålen.

Inspektörerna bedömer att skolornas arbete med normer och värden är bra på Bällebergsskolan och Ilsbo skola, dock bör arbetet förbättras på Lönnbergsskolan. På Lönnbergsskolan bör arbetet med att utveckla demokratiska arbetsformer utvecklas och förbättras och dialogen mellan personal, föräldrar och ledning bör stärkas. Vidare bedömer inspektörerna att Lönnbergsskolan bör förbättra arbetet med att ge eleverna ett ökat inflytande över verksamheten i stort.

Ilsbo skola och Bällebergsskolan bör upprätta rutiner för att säkerställa att samtliga elever får den undervisningstid de har rätt till, totalt sett och i varje enskilt ämne. Ilsbo skola och Bergsjö skola måste enas om inte bara antalet undervisningstimmar, utan även vilket innehåll undervisningen skall ha för dessa elever samt klargöra vem som är elevernas rektor.

Skolan bör skapa former för att följa upp och analysera elevers resultat i relation till såväl kursplanernas mål som läroplanens mål.

Kvalitetsarbetet bör utvecklas och förbättras så att de mål som styr verksamheten blir synliga och att de sedan analyseras och utvärderas i samband med upprättandet av kvalitetsredovisningarna och att analysresultaten kopplas till nya verksamhetsmål.

Inspektörerna bedömer slutligen att skolan bör skapa former så att beslut om placering i särskild undervisningsgrupp fattas i enlighet med bestämmelserna.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som grundskolan skall erbjuda, information om utbildning; personal samt läromedel, pedagogiska materiel och utrustning. Bestämmelser finns i skollagen.

Tillgång till likvärdig utbildning

Enligt grundskoleförordningen skall eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen inom ramen för elevens val och undervisningen skall syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i ett eller flera ämnen. På samtliga skolor saknas elevens val i form av fördjupning eller breddning inom några ämnen. Istället finns " eget arbete" där eleven kan välja vad han/hon vill arbeta med. Enligt kommunens timplan finns timmar avsatta för elevens val från årskurs 1–6. Inspektörerna bedömer att skolorna skall erbjuda eleverna ett konkret urval av olika ämnesområden för fördjupning och breddning inom ämnet. Inspektörerna framhåller vikten av att kontroll görs, så att skolorna tillgodoser elevernas rätt till de antal timmar för elevens val, som skall finnas till förfogande.

Språkval finns för eleverna i årskurs 6, där de erbjuds minst två av språken tyska, franska och spanska. Vidare skall som språkval erbjudas modersmålsundervisning, svenska som andraspråk, svenska, engelska eller teckenspråk om eleven och elevens vårdnadshavare önskar det. Vid intervjuerna uppgav både elever och föräldrar att de är osäkra på vilka språk som erbjuds inom ramen för språkvalet. Inspektörerna bedömer att Ilsbo skola bör förbättra sin information om språkvalet, så att det klart framgår vilka språk eleverna har rätt att välja mellan.

Personalresurser och kompetensutveckling

Med enstaka undantag har personalen på de aktuella skolorna en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak bedriver. Lärarna uppger att de ofta får den kompetensutveckling de anser sig behöva, men den kopplas inte alltid till de behov som finns. Skolan har ingen långsiktig kompetensutvecklingsplan för vare sig skolledning eller anställda. Rektorn disponerar tiden för vissa studiedagar till lokala insatser och vissa dagar går den till kommungemensamma insatser. Inspektörerna vill framhålla betydelsen av att skolans planering av kompetensutvecklingen tydligare kopplas till resultat av utvärderingar och därigenom kan leda till en förbättring av verksamheten.

Sammanfattning

Inspektörerna bedömer att tillgången till utbildning i rektorsområdet är godtagbar, men skolorna måste erbjuda eleverna ett konkret urval av olika ämnesområden att välja mellan som fördjupning och/eller breddning inom elevens val enligt de antal timmar eleverna har rätt till enligt timplanen. Vidare bedömer inspektörerna att skolan bör tydliggöra informationen om språkvalet.

Datum

Ort

2006-01-12

Stockholm

Agneta Landin

Tommy Bucht

Utbildningsinspektion i Gnarps skola, förskoleklass och grundskola årskurs 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	4
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i Gnarps skola och besökt skolan den 8 och 9 september 2005. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömningar är dels dokument från kommunen och Gnarps skola, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Gnarps skola intervjuades nuvarande och föregående rektorn, lärare, elever, samt föräldrar. Inspektörerna besökte lektioner i årskurserna F–6. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Gnarps skola	Antal barn/elever
Förskoleklass	20
Grundskola	148
Särskola	3

Gnarps skola ligger i Gnarp i Nordanstigs kommun. Skolan byggdes 1960, och en tillbyggnad gjordes 1994. 97 elever åker skolskjuts till och från skolan.

Verksamheten är organiserad i åldersintegrerade grupper. Skolans elever och personal arbetar i två arbetslag som omfattar förskoleklassen och årskurs 1–6. I skolan finns även ett fritidshem integrerat och i närområdet finns tre förskolor. Dessa verksamheter ingår inte i inspektionen av skolan.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid skolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektionen visar att verksamheten i Gnarps skola övergripande är av god kvalitet. Skolan förmedlar de grundläggande värden som läroplanen anger och skolans arbete med elevernas kunskapsutveckling främjar elevernas lärande.

Det finns dock enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Skolan bör vidta åtgärder för att förbättra resultaten i matematik.
- Skolan bör skapa former för att följa upp och analysera elevens resultat i relation till såväl kursplanernas mål som läroplanens mål.
- Skolan bör utveckla former för att informera elever och föräldrar om målen för undervisningen.
- Skolan bör utveckla handlingsprogrammet mot kränkande behandling så att det omfattar alla former av kränkande behandling även vuxens kränkning av elev.
- Skolan bör förbättra samarbetet mellan förskolorna och skolan samt mellan fritidshemmet och skolan.
- Skolan bör säkerställa att eleverna får den undervisning de har rätt till totalt sett och i varje enskilt ämne.
- Elevernas inflytande över det egna lärandet och över undervisningen bör förbättras.
- Skolan bör utvärdera stödinsatserna för att säkerställa att elever i behov av särskilt stöd, får det stöd de har rätt till. Vidare bör åtgärdsprogrammen förbättras.

- Skolan bör förbättra kvalitetsarbetet i sin helhet liksom kvalitetsredovisningen, så att den tydligare redovisar en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts och vilka åtgärder som skall vidtas om målen inte har uppnåtts.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brist snarast skall åtgärdas.

- Undervisningen i hem- och konsumentkunskap organiseras inte så att eleverna ges förutsättningar att nå målen i årskurs 5 (2 kap. 6 § grundskoleförordningen och kursplan för ämnet hem- och konsumentkunskap för grundskolan).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Så långt inspektörerna kunnat bedöma får eleverna i förskoleklasserna förutsättningar att utvecklas i den riktning som målen för skolformen anger. Skolan strävar också efter ett förtroendefullt samarbete med områdets förskolor för att få samsyn i barns lärande. Resultat av detta i form av trygga och självsäkra elever, lyfts fram av den rektor som tidigare ansvarat för verksamheten i förskolorna och skolan. Förskoleklasserna ingår i arbetslagen för årskurs 1–2, vilket möjliggör ett samarbete mellan förskoleklasserna och de lägre skolåren. Organisationen ger förutsättningar att följa och stödja elevernas utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv. När elevernas kunskapsutveckling och sociala utveckling dokumenteras och följs upp från tidiga år kan lämpliga åtgärder vid bristande måluppfyllelse sättas in i tid.

Andel och antal elever som uppnådde målen på de nationella proven i årskurs 5.

Andel (%) och antal elever som uppnådde målen	Svenska	Engelska	Matematik
2004/05	84 (26)	87 (27)	77 (24)
2003/04	80 (25)	83 (26)	74 (23)

I Gnarps skola visar resultaten från de nationella proven i årskurs 5 år 2005 att resultaten har förbättrats sedan föregående år, vilket inspektörerna ser positivt på, men trots förbättringen är det bara 77 procent av eleverna som uppnådde målen i matematik. Inspektörerna bedömer att skolan ytterligare bör förbättra resultaten i matematik.

I skolans kvalitetsredovisning framgår att arbetet med elevernas läs- och skrivutveckling har gett resultat i form av ökat läsintresse, bättre läsförståelse och förbättrade resultat.

Eleverna uppger att de i liten utsträckning informeras om målen. Föräldrarna anser att kunskapsmålen sällan redovisas för dem och om så sker är det enbart i svenska, engelska och matematik.

Inspektörerna bedömer därför att skolan bör utveckla former för att informera elever och föräldrar om målen för undervisningen.

Lärarna uppger att eleverna har förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra och att det finns möjligheter för eleverna att arbeta i sin egen takt. Eleverna upplever skolmiljön som trygg, vilket också bekräftas av elevernas föräldrar. Eleverna anger att de lär sig att ta hänsyn och att visa respekt i samspel med andra. Det finns gemensamma regler i skolan, lärarna anger att de har gemensamt förhållningssätt och att alla barn är allas barn. Inspektörerna bedömer att skolans resultat av arbetet med läroplanens strävansmål är av god kvalitet.

Sammanfattning

Inspektionen visar att skolan kunskapsresultat överlag samt resultatet av skolans arbete med normer och värden är av god kvalitet. Skolan bör dock förbättra elevernas resultat i matematik. Skolan bör även utveckla former för att kontinuerligt informera elever och föräldrar om målen för utbildningen.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen, Lpo 94, och i andra författningar för grundskolan.

Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt läroplanen skall eleven fostras till att omfatta vårt samhälles grundläggande demokratiska värderingar. I Gnarps skola förs diskussioner om värdegrunden och gemensamma tivselregler har utarbetats och gäller för hela skolan. Skolmiljön upplevs som trygg av såväl elever som föräldrar. I elevintervjuerna framkom dock att enstaka fall av mobbning förekommit. Eleverna känner till skolans rutiner för att motverka mobbning och berättar att skolan omgående vidtar åtgärder. Skolans handlingsprogram mot kränkande behandling bör utvecklas, så att det omfattar alla former av kränkande behandling, även vuxens kränkning av elev. Inspektörerna bedömer att skolans arbete för att motverka kränkande behandling är av god kvalitet.

Eleverna har möjlighet till inflytande över verksamheten via klassråd och elevråd. Elever från förskoleklassen och årskurs 1 deltar inte i elevrådet. Eleverna är medvetna om hur man tar upp frågor, argumenterar för dem och lyssnar på andras argument. Rektorn deltar i alla möten. Inspektörerna bedömer att skolans arbete med arbetsmiljö och elevers inflytande över verksamheten som helhet är av god kvalitet.

Organisation och arbetssätt i undervisningen

Lärarna uppger att skolans organisation bestäms utifrån elevantal och pedagogiska mål. Skolans vision är att få samsyn i barns lärande från 1 till 12 år.

Enligt läroplanen skall samarbetet mellan förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet och grundskolan utgå från nationella mål och riktlinjer och leda till ett sammanhållet utbildningssystem med en gemensam syn på barn, kunskap, utveckling och lärande. Vid inspektionen i Gnarps skola framkom att såväl samarbetet mellan fritidshemmet och skolan liksom samarbetet mellan förskolorna och skolan saknar förutsättningar i form av tid för personal från de olika verksamheterna att föra gemensamma pedagogiska diskussioner. Inspektörerna bedömer att samarbetet mellan förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet och grundskolan bör förbättras.

Vid tidpunkten för Skolverkets inspektion framkom att undervisningstiden i Gnarps skola inte stämde överens med den garanterade undervisningstid eleverna har rätt till. Skolan hade före inspektionen åtgärdat bristen genom att förlänga veckans sammanlagda skoltid. Inspektörerna betonar att skolans skyldighet är att erbjuda eleverna den garanterade undervisningstiden, så att eleverna ges förutsättningar att nå målen i årskurs 5. Inspektörerna bedömer att rutiner bör upprättas så att skolan kan säkerställa att eleverna får den undervisning de har rätt till totalt sett och i varje enskilt ämne.

Läroplanen (Lpo 94) har ett nytt mål vad gäller fysisk aktivitet. I målet anges att skolan skall sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen. I Gnarps skola promenerar eleverna dagligen. Inspektörerna bedömer att skolans arbete med daglig fysisk aktivitet är av god kvalitet.

I Gnarps skola varierar arbetssätt och arbetsformer allt ifrån att eleverna arbetar med läraren som handledare självständigt, i par eller i större grupp, till att läraren förmedlar kunskaper ämnesvis. Det förekommer såväl undervisning där alla arbetar i samma bok och på samma sida, som undervisning där eleverna arbetar enskilt eller två och två. Såväl undervisning som präglades av förmedling av kunskaper och undervisning som präglades av en vilja att främja lärande observerades. Inspektörerna vill uppmärksamma skolan på att skolans huvuduppgift är att främja lärande. Eleverna uppger i stort sett genomgående att innehåll, val av arbetssätt och arbetsformer styrs av läraren. Inspektörerna bedömer att elevernas inflytande över sitt eget lärande och över undervisningen bör förbättras.

Individanpassning och stöd

Inspektionen visar att skolan arbetar målmedvetet för att tidigt upptäcka elever i behov av särskilt stöd. Eleverna kartläggs med hjälp av observationer och diagnoser. Så långt det är möjligt använder skolan ett inkluderande arbetssätt, där arbetet organiseras och genomförs så att eleven utvecklas utifrån sina förutsättningar. Om eleven inte bedöms nå kunskapsmålen eller de sociala målen, upprättas åtgärdsprogram tillsammans med föräldrar och elev. Åtgärdsprogrammen ger dock inte en bild av elevernas starka sidor utan fokuserar enbart på vad som skall förbättras. Vid enskilda elevärenden föregås elevvårdskonferens av arbete i elevvårdgruppen och i det enskilda arbetslaget. Rektorn deltar alltid i elevvårdskonferenser. För arbetet med särskilt stöd får skolan hjälp av det centrala resursteamet. Intentionerna är att ingen skall lämnas helt utan stöd. Vid lärarintervjuer framkom dock att alla elever som har behov av stöd inte får detta tillgodosett. Enligt skollagen skall särskilt stöd ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör utvärdera stödinsatserna för att säkerställa att elever i behov av särskilt stöd, ges det stöd de har rätt till. Vidare bedöms att åtgärdsprogrammen bör förbättras enligt ovan.

Utvärdering och uppföljning av lärandet

I Gnarps skola pågår ett arbete för att utveckla former för utvärdering och uppföljning av elevernas lärande. Målen i kursplanerna har bearbetats och det pågår diskussioner om hur elevernas lärande skall följas upp i relation till målen.

Skolan har dock inte hittat verktyg som kan mäta måluppfyllelsen i samtliga ämnen. Brist på tydliga mål i verksamheten gör det svårt för lärarna att utvärdera sin undervisning och elevernas kunskaper. Inspektörerna bedömer att skolan bör hitta former för att utvärdera och följa upp såväl lärarnas undervisning som elevernas utveckling och lärande.

Inspektörerna konstaterar att det inte görs någon systematiserad uppföljning på skolnivå och oftast inte heller på individnivå annat än i svenska, matematik och engelska. Konsekvensen av detta skulle kunna bli att det inte går att se, om elevernas måluppfyllelse är svag, vilket kan medföra att adekvata stödåtgärder inte sätts in. Inspektörerna bedömer att skolorna bör skapa former för att systematiskt följa upp elevernas resultat i samtliga kursplaneämnen.

Beträffande strävansmålen i läroplanen saknar skolan en systematisk uppföljning av hur eleverna utvecklas i riktning mot målen. Det gäller strävansmålen i fråga om läroplanens mål kring kunskaper, exempelvis i fråga om elevernas förmåga att arbeta utforskande, att självständigt formulera synpunkter, att inta ett kritiskt förhållningssätt, att lyssna, diskutera och argumentera m.m. Det gäller också strävansmålen som omfattar uppdraget att utveckla elever i enlighet med värdegrunden i läroplanen. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör skapa former för att också kunna följa upp resultatet av arbetet med läroplanens strävansmål.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Varje arbetslag har upprättat en kvalitetsredovisning. Därefter har rektorn sammanställt skolans kvalitetsredovisning, som innehåller en beskrivning av hur man arbetar, vilka resultat som nåtts samt vilka åtgärder som skall vidtas. Lärarna anger dock att redovisningen inte är ett levande verktyg i skolans kvalitetsarbete. I framtagandet av redovisningen har varken elever eller föräldrar deltagit. Inspektörerna bedömer att kvalitetsredovisningen bör förbättras vad gäller delaktigheten i processen kring kvalitetsredovisningen. Processen bakom framtagandet utgör delar i en kontinuerlig utvecklingsprocess och skapar, enligt inspektörerna, förutsättningar för att synliggöra en skolas resultat, vilket i sin tur kan leda till förbättringar. Skolans har också en lokal arbetsplan som utgår från läroplanens målområden och där ett antal prioriterade områden som skolan skall arbeta med under innevarande läsår lyfts fram samt en beskrivning av hur skolan skall arbeta för att uppnå dessa mål. Sammantaget bedöms att skolans formulerade mål i de olika dokumenten är många och utan samband med varandra. Inspektörerna bedömer vidare att skolans kvalitetsarbete som helhet bör förbättras, liksom kvalitetsredovisningen så att den tydligare redovisar en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts och vilka åtgärder som skall vidtas om målen inte har uppnåtts.

Den nya rektorn för Gnarps skola anställdes från och med hösten 2005. Rektorn är utbildad lärare i språk och slöjd. Rektorn är känd bland elever, lärare och föräldrar. Inspektörerna bedömer att rektorn är förtrogen med den dagliga

verksamheten, men avstår utifrån rektorns korta anställningstid, i fråga om att bedöma hans pedagogiska ledarskap.

Sammanfattning

Skolans arbete med arbetsmiljö och delaktighet är av god kvalitet. Skolan upplevs av elever och föräldrar som trygg, men skolans handlingsprogram mot kränkande behandling bör förbättras. Samarbetet mellan förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet och grundskolan bör förbättras. Former bör skapas så att skolan kan säkerställa att eleverna får den undervisning de har rätt till totalt sett och i varje enskilt ämne. Skolan bör skapa former för att följa upp och analysera elevers resultat i relation till såväl kursplanernas mål som läroplanens mål.

Elevernas inflytande över sitt eget lärande och över undervisningen bör förbättras. Stödinsatserna för att säkerställa att elever i behov av särskilt stöd får det stöd de har rätt till, bör utvärderas. Även åtgärdsprogrammen bör förbättras. Vidare bör skolan hitta former för att utvärdera och följa upp såväl lärarnas undervisning som elevernas utveckling och lärande. Kvalitetsarbetet i sin helhet liksom kvalitetsredovisningen bör slutligen förbättras.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som grundskolan skall erbjuda, information om utbildning; personal samt läromedel, pedagogiska materiel och utrustning. Bestämmelser finns i bl. a. skollagen.

I Gnarps skola åker 97 av 171 elever skolskjuts till och från skolan. Undervisningen är på grund av tiden för skolskjutsarna inte jämnt fördelad över veckan. Föräldrarna uppger att vissa skoldagar är långa. Enligt grundskoleförordningen skall elevernas skolarbete förläggas måndag-fredag och skall vara så jämnt fördelat över dessa dagar som möjligt. Inspektörerna bedömer att skolan tillsammans med kommunen kan se över tiderna för skolskjutsarna, så att de inte styr organisationen av undervisningen.

Eleverna har hem- och konsumentkunskap från och med årskurs sex. Kursplanerna beskriver vad varje elev minst skall kunna efter det femte respektive nionde skolåret. På nationell nivå fungerar målen att uppnå som ett redskap för att nå en likvärdig utbildning och skall ses som ett krav på skolan att ge alla elever en miniminivå av kunskaper. Inspektörerna bedömer att eleverna inte har möjlighet att uppnå de mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret, vilket inte är acceptabelt. Skolan måste därför skapa förutsättningar så att eleverna kan nå målen i årskurs 5.

I Gnarps skola har alla lärare en pedagogisk utbildning och ämnesundervisningen bedrivs till största delen av lärare med utbildning i ämnet.

Lärarnas kompetensutveckling utgår i första hand från skolans behov. Exempel på det är kompetensutveckling i matematik för att öka måluppfyllelsen. Inspektörerna bedömer att det finns en strategi för lärarnas kompetensutveckling så att kompetensutvecklingen anpassas efter skolans behov.

Sammanfattning

Inspektionen visar att skolan har lärare med pedagogisk utbildning och att lärarnas kompetensutveckling är anpassad efter skolans behov. Skolan måste skapa förutsättningar så att eleverna kan nå målen i hem- och konsumentkunskap i årskurs 5.

Datum

Ort

2006-01-12

Stockholm

Bellita Torén

Christina Sjöberg

Utbildningsinspektion i gymnasieskolan och vuxenutbildningen

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet.....	2
Sammanfattande bedömning.....	3
Bedömning av utbildningsresultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	6
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	9

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i gymnasieskolan och vuxenutbildningen och besökte skolan den 6–7 oktober 2005. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömningar är dels dokument från kommunen och gymnasieskolan och vuxenutbildningen, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I gymnasieskolan och vuxenutbildningen intervjuades rektorn, vuxenstuderande, elever, föräldrar och personal. Inspektörerna besökte lektioner i sfi, särsvux, gymnasieskolan, grundläggande vuxenutbildning och gymnasial vuxenutbildning. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Gymnasieskolan, komvux och sfi	Antal studerande
Gymnasieskolan	45
Kommunal vuxenutbildning, komvux	350
Vuxenutbildning för utvecklingsstörda, sÄrvux	10
Svenskundervisning för invandrare, sfi	11

Utbildnings- och kulturnÄmnden i Nordanstigs kommun ansvarar f6r gymnasieskolan och vuxenutbildningen i kommunen. Verksamheterna Är samlokaliserade och centralt belÄgna i Bergsj6 i Nordanstigs kommun. Vuxenutbildningen och gymnasieskolan leds av en rektor som Är ansvarig f6r verksamheterna. Till sin hjÄlp har rektorn en utbildningssamordnare som ansvarar f6r schemalÄggning och elevadministration.

Gymnasieutbildningen organiserar kommunen inom ramen f6r det individuella programmet. F6r 6vriga program har kommunen samverkansavtal med b6de Sundsvalls och Hudiksvalls kommuner. Antagningen till gymnasiet sk6ts av den antagningsnÄmnd som Är gemensam f6r Nordanstigs kommun och Hudiksvalls kommun.

Inom vuxenutbildningen i Nordanstigs kommun erbjuds grundlÄggande vuxenutbildning, gymnasial vuxenutbildning, sfi (svenskundervisning f6r invandrare), sÄrvux och uppdragsutbildning. Nordanstigs kommun har inget eget ungdomsgymnasium, dÄrf6r ligger ocks6 det individuella programmet f6r gymnasieelever inom vuxenutbildningens ansvar.

Gymnasieskolans individuella program Är lokaliserat till ett eget vÄningsplan i det hus dÄr vuxenutbildningen finns. Elever som lÄser gymnasiekurser g6r det tillsammans med studerande fr6m den gymnasiala vuxenutbildningen.

Ett studiecentrum Är belÄget i nÄrheten av vuxenutbildningens lokaler. DÄr ges h6gskolestuderande och distansstuderande kostnadsfritt tillg6ng till datorer med bredbandsuppkoppling, skrivare, kopiator och fax. De studerande kvitterar ut en nyckel och har sedan tillg6ng till studiecentret dygnet runt. De studerande kan ocks6 g6ra sina pr6vningar p6 studiecentret. I samma byggnad sitter studie- och yrkesvÄgledarna.

Vuxenutbildningen i Nordanstigs kommun samarbetar med fem andra kommuner, Bollnäs, Hudiksvall, Ljusdal, Ovan6ker och S6derhamn inom ramen f6r en gemensamt Ägd ekonomisk f6rening, HÄlsingeutbildning. Inom ramen f6r detta samarbete erbjuds ett 50-tal gymnasiekurser p6 distans, bland annat via datakonferenssystemet First Class. I de fall d6 kursupplÄgget krÄver trÄffar, vilket inte alltid Är fallet Är det vanligen lÄrarna som f6rflyttar sig. Även telebildanvÄndning minskar resandet f6r de studerande.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid skolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar. Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Skolans systematiska uppföljning och analys av de samlade betygsresultaten bör förbättras.
- Rektorn bör ta ett utökat ansvar för det pedagogiska ledarskapet.
- Kvalitetsarbetet och skolans kvalitetsredovisning bör förbättras, i synnerhet vad gäller att formulera tydligare mål och att vidta åtgärder vid bristande måluppfyllelse.
- Skolan bör se över de lokala kurserna både vad avser betygskriterier och innehåll.
- Skolan bör arbeta för att öka andelen lärare med en pedagogisk utbildning.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Betyget icke godkänd (IG) ges till elever trots att de inte genomfört kursen (4 kap. 1 § förordning om kommunal vuxenutbildning).
- Skolan saknar ett program mot kränkande behandling (Läroplanen för de frivilliga skolformerna avsnitt 2.6 Rektors ansvar).
- Skolan har inget forum för att behandla frågor som är av stor betydelse för eleverna (4 kap. 5-6 §§ gymnasieförordningen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i läroplanen för de frivilliga skolformerna, Lpf 94, avsnitten 2.1 och 2.2

Läsåret 2003/04 var andelen kursdeltagare som avbröt sina studier inom grundläggande vuxenutbildning 36 procent (i riket 27 procent). Motsvarande andel inom den gymnasiala vuxenutbildningen var 12 procent (i riket 19 procent). Skolan har analyserat resultatet och det beror enligt ledningen, på flera orsaker. I en del fall är det de vuxenstudierandes studiestöd som gör att de tar på sig fler kurser än de behöver för att studera heltid. Dessa vuxenstudierande prioriterar oftast de kurser de behöver för att komma in på högskola och gör därför ofta studieavbrott i andra kurser. En annan bidragande orsak uppges vara att förhållandevis många av de studerande bor på behandlingshem i trakten, vilket gör att studiemotivationen bland dessa studerande kan variera under olika perioder.

För att minska antalet avhopp har skolan under senare delen av höstterminen börjat med att månadsvis följa upp varje enskild elevs närvarofrekvens, i de fall en elev har stor frånvaro kontaktas eleven av skolan. Skolan har även en resursperson vars uppgift är att hjälpa och stötta de studerande.

Inspektörerna ser positivt på de vidtagna åtgärderna och bedömer att skolan bör fortsätta arbetet med att minska antalet avhopp från den grundläggande vuxenutbildningen.

Enligt förordningen om kommunal vuxenutbildning skall betyg sättas på genomförd kurs. Inom Nordanstigs vuxenutbildning sätts ibland betyget IG (icke godkänd) på vuxenstuderande som aldrig påbörjat en kurs, ett förfarande som inte är acceptabelt. Inspektörerna bedömer därför att skolan måste se över hur betyget IG sätts. En sådan översyn av hur betyget IG sätts har genomförts av skolan efter att inspektörernas besök ägde rum och översynen visar att några av de satta betygen har satts på felaktig grund.

Andelen studerande som får betyget IG i engelska A, matematik A och svenska A är oroväckande högt. Höstterminen 2004 var andelen studerande med betyget IG i engelska A 23 procent, i matematik A 69 procent och i svenska A 26 procent. Andelen studerande som gjorde avbrott i ovanstående ämnen höstterminen 2004 var 27 procent för engelska A, 13 procent för matematik A och 22 procent för svenska A. Ovanstående resultat bör dock tolkas med en viss försiktighet med hänsyn till att betyget IG ibland sätts på felaktiga grunder.

Den översyn som skolan gjort visar att de låga resultaten delvis beror på en felaktig betygsättning. Inspektörerna bedömer ändå att även om detta beaktas är resultaten låga. Inspektörerna bedömer därför att skolan närmare bör analysera varför så många vuxenstuderande inte uppnår målen i ett flertal ämnen.

Svenskundervisning för invandrare (sfi) har innevarande termin tio vuxenstuderande i en grupp. Kunskapsnivån varierar inom gruppen. Enligt läraren utnyttjar de vuxenstuderande inte de 525 timmar som anges som riktvärde i förordningen om svenskundervisning för invandrare, utan de flesta klarar utbildningen på kortare tid. Efter att ha uppnått godkänt resultat på det nationella provet för sfi går eleverna vidare, antingen till fortsatta studier i svenska eller till ett arbete. Officiell statistik visar att 67 procent av eleverna som studerar på sfi avbryter sina studier (i riket 49 procent). Orsakerna till avbrott kan vara att eleverna får arbete, bristande studiemotivation eller andra skäl. Skolan har efter inspektörernas besök påbörjat ett arbete med att förbättra resultaten där bland annat gruppindelningen av de studerande ses över.

Inspektörerna bedömer att resultaten på sfi är låga och att kommunen bör fortsätta det påbörjade analys- och utvecklingsarbetet i syfte att förbättra resultaten.

På sÄrvux läser de studerande tillsammans i en grupp om tio kursdeltagare. Lärarna upprättar tillsammans med de vuxenstuderande individuella studieplaner på hösten och dessa följs upp på våren. Lärarna arbetar tillsammans med de studerande för att utveckla deras kunskapsutveckling mot läroplanen och kursmålen. Inspektörerna bedömer att flertalet studerande inom sÄrvux når kunskapsmålen för kurserna i sin studieplan.

Hösten 2005 går 45 elever på gymnasieskolans individuella program. 22 av dessa elever var inte behöriga att söka till ett nationellt program efter årskurs 9. De resterande 23 eleverna började först på ett nationellt program på gymnasiet, men har av olika anledningar avbrutit sina studier. En elev praktiserar på heltid under innevarande termin, de resterande 44 eleverna följer undervisningen.

Enligt elever och föräldrar beror avhoppet från de nationella programmen ofta på elevernas känsla av att inte rÄcka till. Det individuella programmet satsar

mycket tid och kraft för att först och främst stärka elevernas självkänsla och lyckas mycket väl med detta. Det individuella programmet i Nordanstigs kommun har också ett mycket gott rykte bland elever och föräldrar. De flesta lämnar det individuella programmet efter ett år för fortsatta studier på ett nationellt program i gymnasieskolan men även andra utbildningsformer förekommer, som exempelvis folkhögskola. Ett fåtal elever väljer att fortsätta sina studier inom det individuella programmet. Av de 22 elever som gick på det individuella programmet läsåret 2004/05 har hittills ingen avbrutit sina påbörjade gymnasiestudier. Inspektörerna bedömer att eleverna på det individuella programmet uppnår goda kunskapsresultat.

Eleverna på det individuella programmet utvärderas kontinuerligt, både genom muntliga och skriftliga examinationsformer. De nationella proven används i engelska, svenska och matematik. Lärarna på det individuella programmet tar också hjälp av sina kollegor inom den kommunala vuxenutbildningen i bedömningen av elevernas kunskapsresultat när det behövs.

De flesta elever och vuxenstuderande är mycket nöjda med den information de får om kunskapsmålen och sina studieresultat. Inspektörerna observerade vid lektionsbesök att kursdeltagarna kan arbeta både självständigt och i grupp. Inspektörerna bedömer att vuxenstuderande och elever känner till målen och betygskriterierna i ämnen och kurser.

Lärare och studerande uppger att miljön i skolan är lugn, vilket också bekräftas av inspektörernas observationer i skolan och i klassrummen. Både elever, vuxenstuderande och lärare anser att det finns en stor tolerans mot alla individer på skolan.

Skolan har en kafeteria i entrén vilken fungerar som en mötesplats för både studerande och personal. Såväl personalens bemötande av de studerande som bemötandet studerande emellan uppges vara gott. Det faktum att både personal, elever och vuxenstuderande träffas i kafeterian skapar en trevlig stämning på skolan.

Både vuxenstuderande och elever upplever att de har ett stort inflytande över skolans verksamhet i stort. ”Ingenting är omöjligt” enligt eleverna. Högskolestudenterna har även en studentförening som är öppen för alla vuxenstuderande.

Inspektörerna bedömer att resultatet av arbetet med normer och värden är gott och att verksamheten utgör en trygg miljö.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att det samlade resultatet av arbetet med normer och värden är gott inom alla verksamheter. Beträffande elevernas kunskapsutveckling är resultatet gott på det individuella programmet i gymnasieskolan. Resultaten för de vuxenstuderande inom grundläggande vuxenutbildning och sfi bör dock förbättras. Skolan bör därför analysera den höga andelen IG samt upprätta rutiner så att betyget IG sätts i enlighet med bestämmelserna.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för grundskolan.

Arbetsmiljö och delaktighet

Rektorn, lärare, vuxenstuderande och elever uppger att vuxenutbildningen och gymnasieskolan är verksamheter med ”högt i tak”. Eleverna uppmuntras att komma med synpunkter på både verksamheten i stort och på sin utbildning. Vissa lärare utvärderar sin undervisning med elevenkäter i slutet av varje kurs och andra lärare har kontinuerlig utvärdering både på lektioner och individuellt, såväl muntligt som via konferenssystemet First Class.

De studerande och eleverna uppger att det alltid går att prata med läraren om de har problem och lärarna upplevs av de studerande och eleverna som hjälpsamma, engagerade och flexibla i sitt arbetssätt. De studerande och eleverna menar att lärarna lyssnar på dem och de anser att de kan påverka skolans arbete inom alla områden. Ett exempel är schemat som flera vuxenstuderande säger har anpassats efter deras önskemål. Inspektörerna bedömer att skolans arbete med att ge de studerande inflytande över undervisningen är av god kvalitet.

Enligt gymnasieförordningen skall varje gymnasieskola ha ett forum där gemensamma frågor av stor betydelse kan behandlas i vilket rektorn tillsammans med representanter för lärare, elever och övrig personal deltar. Om undervisningen bedrivs i samverkan med vuxenutbildningen får representanter från denna också delta. Syftet är att behandla frågor som är av stor betydelse för elever och att utbyta information, samråda och föra gemensamma diskussioner. Gymnasieskolan i Nordanstigs kommun saknar ett sådant forum, varför skolan snarast måste se till att ett sådant inrättas.

De flesta elever på det individuella programmet kommer tidigt och äter frukost tillsammans med personalen. Den sociala kontrollen är mycket god. Frånvarande elever kontaktas och om någon elev avviker från skolan för tidigt hämtas eleven. Personalen har kontinuerlig kontakt med och stöttar också hemmen t.ex. genom att ringa och väcka elever eller genom att åka och hämta dem på morgonen.

Enligt läroplanen för de frivilliga skolformerna skall varje skola ha ett program mot kränkande behandling. Gymnasieskolan och vuxenutbildningen i Nordanstig saknar ett sådant program, vilket inte är acceptabelt. Skolan måste därför upprätta ett program i enlighet med bestämmelserna. Inspektörerna vill i detta sammanhang framhålla för skolan att en genomgång av de allmänna råd¹ som Skolverket har gett ut, kan underlätta arbetet med att upprätta ett sådant program.

¹ Allmänna råd och kommentarer för arbetet med att motverka alla former av kränkande behandling (Skolverket 2004).

Individanpassning, planering och stöd

Elever och föräldrar är mycket nöjda med det individuella programmet. Flera elever säger vid inspektionstillfället eller låter hälsa genom föräldrar att ”Det här är det bästa året i mitt liv!”. Alla elever har individuella scheman och studieplaner som utarbetats tillsammans med elever och vårdnadshavare och som ändras vid behov. Ändringar sker dock inte utan förankring hos såväl elev som vårdnadshavare. Eleverna arbetar enskilt eller i små grupper beroende på ämne och nivå. Inspektörerna bedömer att individanpassningen på det individuella programmet fungerar mycket väl.

Alla vuxenstuderande som påbörjar sina studier upprättar en individuell studieplan tillsammans med en studie- och yrkesvägledare. Uppföljningssamtal med studie- och yrkesvägledaren äger sedan rum vid behov, cirka en gång per termin.

Inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen uppger de studerande och gymnasieeleverna att de är mycket nöjda med det särskilda stödet som erbjuds. Alla studerande som studerar svenska på grundläggande nivå får genomgå test av läsförmågan. Elever med läs- och skrivsvårigheter och får stöd i den s.k. skriv- och läsverksamheten. Lärarna uppger att de elever som behöver särskilt stöd också får den hjälpen. Detta gäller både gymnasieelever och vuxenstuderande. Inspektörerna bedömer att arbetet med att ge särskilt stöd är av god kvalitet inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen.

Inom sfi ges de studerande åtta timmars undervisning per vecka. Alla går i samma grupp oavsett kunskapsnivå. Läraren undervisar de studerande både i grupp och individuellt och säger att det kan vara svårt att ge de studerande den hjälp de behöver. I klassrummet finns två datorer med olika språkprogram som används flitigt. De studerande arbetar individuellt i läroböcker avpassade för deras nivå. De studerande är positiva till arbetssättet med att gruppen är kunskapsmässigt heterogen. De anser att de kan hjälpa varandra när läraren inte hinner med.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Lärarna inom vuxenutbildningen har inte gemensamt bearbetat de nationella kursmålen och det finns inte heller lokala bearbetningar av de nationella betygskriterierna. Lärarna säger sig arbeta på olika sätt för att säkerställa att undervisningen och kunskapsutvärderingen ligger i nivå med de nationella målen och riktlinjerna. En del talar med kollegor på andra skolor, en del tittar på andra skolors kursmål och betygskriterier, även de nationella proven används som bedömningsunderlag.

Några regelbundna diskussioner med andra lärare eller skolor i eller utanför kommunen förs inte om betygssättning. Det förekommer förvisso att enskilda lärare vid enstaka tillfällen diskuterar med en eller flera kollegor men det sker varken systematiskt eller kontinuerligt. Regelbundet förekommande bedömningsdiskussioner lärare emellan skulle, enligt inspektörerna, kunna underlätta lärarnas bedömningar samtidigt som förutsättningarna för en likvärdig betygssättning skulle stärkas. Skolan bör därför utveckla arbetet med att säkerställa en likvärdig och rättvis betygssättning.

Utvärderingen av de studerandes lärande sker kontinuerligt, ofta genom First Class men också muntligt vid informella samtal. Bedömning och betygssättning

görs med stöd av både muntliga och skriftliga examinationsformer. De studerande menar att lärarna är flexibla även inom detta område och att de studerande och eleverna i stor utsträckning ges möjlighet att välja examinationsform.

Alla intervjuade elever och vuxenstudenter är nöjda med lärarnas kunskapsutvärdering. Skolan saknar dock en systematisk uppföljning och analys av de samlade betygsresultaten. Konsekvensen kan bli att det inte går att se om de studerande eller elevernas måluppfyllelse på någon eller några kurser är svag vilket kan medföra att adekvata åtgärder inte sätts in. Rektorn bör skaffa sig en tydligare bild av den pedagogiska verksamheten och dess resultat för att kunna styra verksamheten i enlighet med de studerandes behov. Inspektörerna bedömer att gymnasieskolans och vuxenutbildningens nuvarande kvalitet bygger på varje enskild lärares professionalitet och menar att en systematisk uppföljning och analys av de samlade betygsresultaten bör göras för att säkerställa en rättvis och likvärdig betygssättning.

Kvalitetssäkring, förbättringsarbete och rättssäkerhet

Vuxenutbildningen och gymnasieskolan har en lokal arbetsplan från år 2000 som skolan, enligt rektorn, arbetar efter. Arbetsplanen innehåller övergripande mål för varje del inom vuxenutbildningen och även konkreta mål för läsåret 2000/01. Enligt författningarna skall arbetsplanen följas upp och utvärderas kontinuerligt. Detta har inte gjorts och inspektörerna bedömer därför att den lokala arbetsplanen bör utvärderas och aktualiseras.

Vuxenutbildningen och gymnasieskolan bedriver ett kvalitetsarbete som dock brister i såväl systematik och konkretion. I den senaste kvalitetsredovisningen för läsåret 2003/04 anges ett övergripande mål för varje del av utbildningen. Resultaten som sedan redovisas beskriver mer vad som gjorts än vilken grad av måluppfyllelse som uppnåtts. Eftersom resultaten är otydliga blir också sambandet mellan åtgärder och resultat svagt.

Inspektörerna bedömer att kvalitetsredovisningen bör kompletteras med tydligare mål, vilka resultat som har uppnåtts samt vid bristande måluppfyllelse, vilka åtgärder som skall vidtas. Skolans kvalitetsredovisning innehåller delvis samma information och mål som arbetsplanen. Vissa mål finns emellertid endast angivna i ett av dokumenten vilket gör kopplingen mellan mål, resultat och måluppfyllelse otydlig.

Inspektörerna bedömer att skolans kvalitetsarbete i sin helhet bör ses över både vad gäller gymnasieskolan och vuxenutbildningen. Skolan bör skapa rutiner där tydliga mål arbetas fram som sedan kontinuerligt och systematiskt kan följas upp och utvärderas, varefter nya reviderade mål arbetas fram med utgångspunkt från måluppfyllelsen.

Ledning och intern kommunikation

Enligt författningarna skall rektor ta det övergripande ansvaret för skolans pedagogiska utveckling. Lärarna säger sig ibland ha övergripande pedagogiska diskussioner med rektorn. Rektorn besöker sällan lektioner utan uppger att han har ett stort förtroende för sina lärares kompetens och överlåter i stor utsträckning till lärarna att arbeta med och driva det pedagogiska utvecklingsarbetet. Personalen uppger att rektorn tagit initiativ till och drivit den pedagogiska utvecklingen lokalt, regionalt och nationellt. Inspektörerna bedömer att rektorn är

förtrogen med verksamheterna, men att han bör ta ett utökat ansvar för sitt pedagogiska ledarskap.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolans verksamhet bör förbättras inom följande områden:

Skolans systematiska uppföljning och analys av de samlade betygsresultaten bör förbättras. Ledningen bör skapa former för ett systematiskt och fungerande kvalitetsarbete. Rektorn bör ta ett utökat ansvar för sitt pedagogiska ledarskap. Skolan saknar ett program mot kränkande behandling vilket måste åtgärdas.

Skolan måste inrätta ett forum för behandling av gemensamma frågor.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som grundskolan skall erbjuda, information om utbildning; personal samt läromedel, pedagogiska materiel och utrustning. Bestämmelser finns i bl. a. skollagen.

Vuxenutbildningen i Nordanstigs kommun har kommit långt i arbetet med att erbjuda kommunens invånare möjligheter till utbildning. Inom den grundläggande vuxenutbildningen erbjuds innevarande termin biologi, engelska, fysik, geografi, hem- och konsumentkunskap, historia, kemi, religionskunskap, svenska, svenska som andraspråk, matematik och samhällskunskap. Samarbetet med de övriga kommunerna inom Hälsingevux gör att man kan erbjuda ett stort antal gymnasiala kurser på distans trots ett litet elevunderlag. Rektorer inom Hälsingevux har även slopat den interkommunala ersättningen för att ytterligare utöka möjligheten till studier för kommuninnevånarna. Vuxenutbildningen erbjuder ett antal lokala kurser och efter att ha tagit del av kursplanerna för dessa kan inspektörerna konstatera att flertalet innehåller betygskriterier som till sin karaktär är kvantifierade. Exempelvis att den studerande skall ha klarat av 65 procent av uppgifterna på kursen. Inspektörerna bedömer därför att vuxenutbildningen bör göra en översyn av betygskriterierna i samtliga lokala kurser och eftersom några kurser innehållsmässigt ligger nära innehållet i de nationella kurserna, bör även de lokala kursernas innehåll ses över.

Vuxenutbildningen och gymnasieskolan erbjuder flexibla och individuella lösningar anpassade efter elevernas önskemål. Studie- och yrkesvägledarna marknadsför vuxenutbildningen aktivt. De samverkar i nätverk med bl.a. försäkringskassan, arbetsförmedlingen och arbetsmarknadsenheten i kommunen. Alla som söker till vuxenutbildningen får en studieplats.

Vuxenutbildningen och gymnasieskolan har totalt cirka 30 lärare anställda. De flesta lärare har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Undantaget utgörs av det individuella programmet där endast 54 procent av lärarna har en pedagogisk utbildning. Procentsatsen bör dock tolkas med viss försiktighet eftersom det totala antalet individer är mycket lågt. Lärarna som saknar en pedagogisk utbildning har ett nära samarbete med de pedagogiskt utbildade kollegorna och man hjälps åt att lösa uppkomna problem. Inspektörerna bedömer att skolan bör se över hur man på olika sätt kan arbeta för att andelen lära-

re med en pedagogisk utbildning kan höjas, exempelvis vid nyrekryteringar eller genom kompetensutveckling för de lärare som saknar en pedagogisk utbildning.

Lärarna inom vuxenutbildningen och gymnasieskolan menar att de i hög grad får den kompetensutveckling de önskar och varje lärare har en individuell kompetensutvecklingsplan. Det är dock svårt att se någon koppling mellan önskad kompetensutveckling och skolans behov av utveckling eftersom skolans systematiska uppföljning är mycket knapphändig. Inspektörerna vill framhålla betydelsen av att skolans planering av kompetensutvecklingen tydligare kopplas till resultatet av utvärderingar och därigenom kan leda till en förbättring av verksamheten.

Vuxenutbildningen och gymnasieskolan har god tillgång till läromedel, teknisk utrustning och ett bibliotek finns att tillgå på orten. Eleverna har god tillgång till datorer både i vuxenutbildningens lokaler och på studiecetret i en närliggande byggnad.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att förutsättningarna för utbildningen är goda. Skolan bör dock se över de lokala kurserna både vad avser innehåll och betygskriterier.

Inspektörerna bedömer även att skolan bör arbeta för att andelen lärare med en pedagogisk utbildning skall höjas inom gymnasieskolan.

Datum	Ort
2006-01-12	Stockholm

Lotta Hedén
Tommy Bucht

Skollagen (1985:1100)

Läroplan för förskola, Lpfö 98

Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94

Läroplan för de frivilliga skolformerna, Lpf 94

Grundskoleförordningen (1994:1194)

Särskoleförordningen (1995:206)

Förordning (1996:1206) om fristående skolor

Gymnasieförordningen (1992:394)

Förordning (1994:741) om gymnasiesärskolan

Förordning (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning

Förordning (1992:736) om vuxenutbildning för
utvecklingsstörda

Förordning (1994:895) om svenskundervisning för invandrare

Förordning (2001:976) om utbildning, förskoleverksamhet och
skolbarnsomsorg för asylsökande barn m.fl.

Förordning (1997:702) om kvalitetsredovisning inom
skolväsendet